

BUURT SPORT COACH.

NR. 6

ONDERWIJS

Wist je dat...

Op basisschool de Regenboog in Enschede na het invoeren van een dagelijks beweeguurtje in acht maanden tijd het aantal kinderen met een te lage motorische vaardigheid precies is gehalveerd tot 29 procent?
– p. 24

Het vijftien jaar geleden is dat de landelijk vastgelegde onderwijsdoelen zijn herzien? En dat Kunst & Cultuur en Bewegen & Sport tot de negen leergebieden in het curriculum behoren? – p. 30

In 350 van de 355 gemeenten in Nederland combinatiefunctionarissen actief zijn en er 6012 personen als combinatiefunctionaris werken (meting september 2020) die samen goed zijn voor 3468 fte (83 procent vanuit de sector sport en bewegen (de buurtsportcoaches) en 17 procent vanuit de sector kunst en cultuur (de cultuurcoaches))? – p. 6

Op twaalf basisscholen in Noord-Nederland na twee jaar de kinderen die mee hadden gedaan aan bewegend leren programma Fit & Vaardig, vier maanden verder in hun CITO-score waren bij rekenen en spellen dan de kinderen met reguliere lessen? – p. 16

Culturele instellingen in Rotterdam sinds het begin van de regeling voor cultuurcoaches veel meer betrokken zijn geraakt bij de samenleving en mensen in de stad beter bereiken? – p. 80

Corona voor de coaches in Leeuwarden de gelegenheid bood om ideeën versneld uit te gaan voeren? Zoals de gezamenlijke invulling van de zomerschool met onderwijs, kinderopvang en verschillende coaches (zoals de buurtsport-, cultuur- en mediacoaches). – p. 58

Enthousiasmeren tot deelname aan activiteiten de taak is die het vaakst door buurtsportcoaches werd genoemd in onderzoek van het Mulier Instituut in 2018? – p. 72

De Kardinaal de Jonghschool in Alkmaar de titel 'Sportiefste basisschool van Nederland' draagt? – p. 38

Buurtsport- & cultuur-coaches en het onderwijs – een gouden combi

Het coronavirus drukt ons met de neus op de feiten: een gezonde levensstijl en in contact met elkaar blijven zijn belangrijk voor het welzijn van kinderen. Bewegen en het meedoen aan cultuur zijn hier essentiële onderdelen van, óók voor kinderen en jongeren. Onze ambitie in het Nationaal Preventieakkoord is dat in 2040 75 procent van de bevolking aan de beweegrichtlijnen voldoet. En hoewel veel kinderen en jongeren bewegen, voldoet maar de helft van deze leeftijdscategorie (tot en met 17 jaar) aan de beweegrichtlijnen van de Gezondheidsraad. Ook zien we dat veel jongeren tussen de 12 en 18 jaar stoppen met sporten. Werk aan de winkel dus!

Arie Slob, minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media

De buurtsportcoaches en cultuurcoaches zijn onmisbaar in onze ambities om kinderen meer te laten bewegen en in aanraking met cultuur te komen. De ruim 6.000 coaches (83 procent sport en bewegen en 17 procent kunst en cultuur) werken immers in vrijwel alle gemeenten samen met scholen – binnen én buiten schooltijd. Ze geven zelfstandig les, bereiden lespakketten voor en adviseren leraren en schoolleiders. Vaak zetten ze een stapje extra om ook kinderen uit een kwetsbare omgeving te betrekken door middel van sport, maar ook juist door middel van culturele activiteiten. U vindt in dit magazine hiervan vele inspirerende praktijkvoorbeelden.

Het werk van de buurtsportcoaches en cultuurcoaches is in deze uitzonderlijke tijden extra waardevol. Samen spelen, cultuur maken en sporten is als gevolg van het coronavirus helaas minder vanzelfsprekend voor kinderen en jongeren. De buurtsportcoaches adviseren scholen en sportclubs over hoe je ook in deze tijd verantwoord kunt blijven bewegen. Ook organiseren ze via #BSCcorona allerlei activiteiten om op een veilige en leuke manier in beweging te blijven. Zoals Sport in Bunschoten, waar iedere schooldag kinderen in Bunschoten aan de slag kunnen met een sportieve challenge.

De buurtsportcoaches en cultuurcoaches verbinden zo sport, spel, cultuur en school met elkaar – in heel Nederland, en voor alle kinderen en jongeren. Daar ben ik ze als minister voor Onderwijs zeer dankbaar voor. En ik kijk uit naar alle mooie toekomstige initiatieven die ongetwijfeld gaan ontstaan. Ga zo door!

inhoud

3 Buurtsport- & cultuurcoaches en het onderwijs –
een gouden combi
▶ Voorwoord minister Arie Slob

6 Buurtsportcoaches en cultuurcoaches
▶ De ambassadeurs van sport en cultuur
op school

16 Buurtsportcoaches brengen rekenlessen in beweging
▶ Toepassing van bewegend leren

22 “We komen van heel ver”
▶ Portret primair onderwijs

24 Vaardiger in bewegen op het schoolplein
en in de pauze
▶ Bewegvriendelijk schoolplein

29 Buurtsportcoach, een vak in ontwikkeling
▶ Column Ans Konijn

30 Curriculum.nu gaat buurtsport- en
cultuurcoaches helpen
▶ Een nieuw leerplan

36 “Zorgen voor verbinding en een lach op het gezicht”
▶ Portret voortgezet onderwijs

38 De sportiefste basisschool van Nederland
staat in Alkmaar
▶ Verbindende factor in de wijk

44 Elke dag bewegen is voor basisschool De
Regenboog de pot met goud
▶ Beste Initiatief op sport- en beweeggebied

06

24

38

50 Een gezonde leefstijl is een kwestie van lange adem
▶ **IJslands preventiemodel in Hardenberg**

56 “Kinderen kunnen veel vrijheid en verantwoordelijkheid aan”
▶ **Portret naschoolse opvang**

58 Buurtsportcoaches in Leeuwarden en Deurne zijn niet voor één gat te vangen
▶ **Creatief in coronatijd**

64 “De dialoog aangaan, proberen jongeren autonomie te geven”
▶ **Portret tussenschoolse opvang**

66 Verschillen in motorische vaardigheid lopen op
▶ **Van jongs af aan vaardig in bewegen**

72 De onmisbare schakel
▶ **Verbinding met de vereniging**

78 “Ik wil kinderen laten voelen dat ze zichzelf kunnen zijn”
▶ **Portret speciaal onderwijs**

80 11 jaar cultuur- en buurtsportcoach: wat is er veranderd?
▶ **Carrière ontwikkeling**

86 Bewegen in 2020
▶ **Column Jorieke Steenaart en Sigrid Schweitzer**

50

66

72

colofon

Uitgave van
Vereniging Sport en Gemeenten

In het kader van
Brede Regeling Combinatiefuncties

In samenwerking met
Kenniscentrum Sport en Bewegen,
NOC*NSF, LKCA en
Wij Buurtsportcoaches

Hoofdreductie
Kim de Bruijn

Redactie
Ingrid Wijnjens, Marieke de Ruijter, Marian van Miert, Bas de Wit, Dorien Dijk, Andrea van Lieshout en Joost de Jong (eindreductie)

Realisatie
Arko Sports Media
Wiersedreef 7
3433 ZX Nieuwegein
Tel 030 707 30 00
info@sportsmedia.nl
www.sportsmedia.nl

Fotografie
Guus Madern Photography, Shutterstock

Journalisten
Tessa de Wekker, Sandra van Maanen,
Eddy Veerman, Leon Janssen Lok,
Edward Swier en Mark van der Heijden

Ontwerp/DTP
Katerina Tsiifitsa, Home of the brave
www.homeofthebrave.nl

Drukwerk
PreVision
www.pre-vision.nl

© 2020 Arko Sports Media
Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, in fotokopie of anderszins gereproduceerd door middel van boekdruk, foto-offset, fotokopie, microfilm of welke andere methode dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

uurtsportcoaches en cultuurcoaches, de ambassadeurs van sport en cul- tuur op school

De school als springplank naar succes in het leven. Dat was het idee bij de invoering van de combinatiefunctionaris in 2008. Door onderwijs, sport en cultuur te verbinden, moeten kinderen en jongeren de kans krijgen hun talenten optimaal te ontplooiën, zich sociaal ontwikkelen en plezier hebben. Die missie is goed gelukt, zegt Nico Teunissen. “De combinatiefunctionaris zou structureel in het onderwijs aanwezig moeten zijn.” MARK VAN DER HEJDEN

Nico Teunissen heeft een passie voor onderwijs, omdat hij ziet dat hij daarmee kinderen en jongeren verder kan helpen. Hij is Hoofd Sport & Cultuur bij De Onderwijsspecialisten, een overkoepelende organisatie voor 25 scholen binnen het (voortgezet) speciaal onderwijs in Gelderland, en bemoeit zich met alles binnen de organisatie dat daarmee te maken heeft.

Teunissen is ook een doener, niet iemand die achteroverleunt. Hij luistert goed naar wat anderen denken en vinden, maar op een gegeven moment pakt hij door. En Teunissen heeft lef. Hij is niet gedreven door angst en durft fouten te maken. Als een idee goed is en draagvlak heeft, dan gaat Teunissen ervoor.

Dus ging het bij hem kriebelen toen hij een jaar of twaalf terug, net aangesteld in zijn huidige rol, zag dat het onderwijs bij De Onderwijsspecialisten wat in zichzelf gekeerd was. “Onze scholen waren eilandjes, zelfstandige maatschappijtjes”, zegt hij nu. “Er werd wel wat ontwikkeld, maar dat gebeurde allemaal

binnen de muren van de school. Dat er een wereld om hen heen was, daar hadden ze niet van gehoord.”

“Ook vroegen we ons af hoe het kwam dat we zoveel goede vakdocenten bewegingsonderwijs hebben, maar dat er zo weinig leerlingen lid zijn van een sportvereniging. De verenigingen moesten zichtbaar worden op onze scholen. En onze leerlingen moesten naar de sportverenigingen toe.”

“Toen we met de pilot begonnen, was 16 procent van onze leerlingen lid van een sportvereniging, nu is dat 55 procent”

– Nico Teunissen

Daarom stond hij in die tijd met zorgverzekeraar Menzis aan de wieg van *Special Heroes*, een organisatie die sportverenigingen en het (voortgezet) speciaal onderwijs verbindt. Daarom ook stond hij in 2008 met De Onderwijsspecialisten vooraan toen de Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur werd ingevoerd. “Op de een of andere manier komen dingen soms samen.”

Meer sport, meer cultuur

De Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur was dat jaar in het leven geroepen om kinderen en jongeren door de combinatie van onderwijs, sport en cultuur te helpen hun talenten te ontplooiën en plezier te hebben. Meer precies, de impulsregeling wilde het aantal brede scholen met een sport- en cultuuraanbod uitbreiden, de maatschappelijke functie van sportverenigingen versterken, dagelijks sporten en bewegen bij scholen realiseren en jongeren vertrouwd maken met kunst en cultuur.

Het was, en is, aan de combinatiefunctionarissen om als spin in het web die doelen te

realiseren. Boven hen staat de gemeente die de doelstelling voor sport- en kunstbeleid vaststelt. Bijvoorbeeld, eind 2023 voldoet 70 procent van de kinderen in de gemeente aan de beweegrichtlijnen of is het cultuuronderwijs op scholen versterkt.

De combinatiefunctionarissen zijn vaak in dienst van een gemeente, al dan niet via een gemeentelijke sportorganisatie, en stellen zelf plannen op om de inwoners meer te laten be-

wegen of ze te stimuleren tot deelname aan culturele activiteiten. Andere keren werken ze voor een school of culturele instelling om ter plekke uitvoering te geven aan de gemeentelijke doelstellingen. Slechts een klein deel is actief als zzp'er. Daarbij werken ze links en rechts samen met scholen, sportverenigingen, culturele instellingen, GGD en huisartsen.

Ondernemende docenten

De kansen die de impulsregeling bood, spraken Teunissen en De Onderwijsspecialisten zo aan dat zij zich direct aanmeldden voor een pilot met sport en bewegen, zij het op hun voorwaarden. “De functionarissen zouden in de pilot in dienst treden bij de gemeente, maar dat wilden we niet. Onze vakdocenten bewegingsonderwijs vormen de spil, zij staan in contact met de andere leraren, met de ouders. We hebben de uren van onze docenten op laten plussen betaald vanuit de impulsregeling zodat zij ook de verenigingen ondersteunden.”

Niet iedere docent binnen De Onderwijsspecialisten was direct enthousiast over die extra

TABEL 1 OVERZICHT LANDELIJKE REGELINGEN COMBINATIEFUNCTIONARISSEN EN BUURTSPOORTCOACHES 2008 - 2022

Bron: Monitor Brede Regeling Combinatiefuncties, Mulier Instituut, 2019

	LOOPTIJD	AANTAL TE REALISEREN FTE	FOCUS
Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur	2008 t/m 2011	2.250	Jeugd tot 18 jaar
Brede Impuls Combinatiefuncties	2012 t/m 2018	2.900	De buurt
Brede Regeling Combinatiefuncties	2019 t/m 2022	3.665	Inclusiviteit

TABEL 2 DOELSTELLING INZET CULTUURCOACH

Bron: Tweede inventarisatie cultuurcoaches, LKCA 2017

Verbeteren van de kwaliteit van cultuuronderwijs (binnenschools)	88%
Verbinden van cultuuronderwijs (binnenschools) met de buitenschoolse cultuureducatie	73%
Stimuleren van een dagelijks cultuuraanbod op en rond de school	70%
Verbeteren van de kwaliteit van buitenschoolse cultuureducatie	43%
Stimuleren dat meer kinderen/jongeren lid worden van een amateurkunstvereniging	35%
Stimuleren van cultuuraanbod in de wijken	33%
Anders	23%
N	40

taken, vertelt Teunissen. “Eerder was de vakdocent iemand die zijn lessen draaide en daarbij de doelstellingen afvinkte. Toen zij ook buurtsportcoach-achtige taken kregen, vroegen sommigen zich af wat ze moesten doen. Nu, zorgen dat de leerlingen bij verenigingen komen en zorgen dat ze meer gaan bewegen. Dat vraagt ondernemerschap van een vakdocent, een eigenschap die node wordt gemist in het onderwijs.”

Teunissen overtuigde de docenten die de haken in het zand zetten met goede verhalen en voorbeelden, steeds maar weer. Topsporters die op een studiedag een inspirerend verhaal vertellen, de directeur die zijn visie uitlegt. “Ik heb de vakdocenten ook voorgesteld dat hun baan leuker en boeiender wordt. De docent moet ondernemerschap tonen en sociale competenties hebben. Niet iedere vakdocent kan dat. Maar het behoort wel tot de moderne taken van een docent. Maar wat echt helpt zijn de reacties van de leerlingen. Als je bij een voetbalvereniging een kind van school ziet lopen met de trotse ouders langs de lijn, dan ben je om als vakdocent.”

Blijvende verbindingen

Snel al zag Teunissen het effect van de pilot met combinatiefunctionarissen. “De rol van de vakdocent veranderde. Eerder was de vakdocent al een goede gymnastiekleraar, nu kijkt hij ook naar het vrijetijd domein: wat zou het kind in zijn vrije tijd aan beweging kunnen doen?”

“Ten tweede, de vakdocent komt sindsdien ook bij de verenigingen. Die verbinding was er eerder niet. De vakdocent was er eerder alleen om gymles te geven en zich aan de doelen te houden; balanceren, omgaan met een bal, enzovoort. Er zat geen integrale visie achter. Door de pilot kwam de gymleraar ook uit de gymzaal.”

“Als laatste veranderde de infrastructuur om de scholen. Er zijn blijvende verbindingen gekomen. Onder het programma Special Heroes en met hulp van de buurtsportcoaches zijn sportverenigingen clinics gaan geven op onze scholen. Het bewegingsonderwijs is bij onze scholen niet vermeerderd, maar kinderen bewegen wel meer. Toen we met de pilot begonnen, was 16 procent van

onze leerlingen lid van een sportvereniging, nu is dat 55 procent.”

Landelijke cijfers lijken Teunissen te ondersteunen. Uit het Verdiepingsonderzoek Buurtsportcoaches van het Mulier Instituut in 2014, zes jaar na de invoering van de combinatiefunctionaris, gaven onderzochte (speciale) scholen in ruim de helft van de gevallen aan dat het aanbod van sportactiviteiten na schooltijd of op de sportvereniging zijn toegenomen. In datzelfde onderzoek zeggen buurtsportcoaches én sportverenigingen in ruime meerderheid dat zij het idee hebben dat meer jongeren door de komst van de functionaris lid zijn geworden van een sportvereniging.

Wel voegt Teunissen daaraan toe dat de kinderen en jongeren met een lichamelijke beperking wel meer zijn gaan sporten, maar dat de toename achterbleef bij andere scholieren – wat scholen en buurtsportcoaches in het onderzoek uit 2014 ook aangeven. “Het heeft, denk ik, twee redenen. Er zijn andere materialen nodig om aangepast te kunnen sporten. En vervoer blijft altijd een bottleneck. Waar

TABEL 3 DOELGROEP WAAROP DOELSTELLINGEN CULTUURCOACH ZIJN GERICHT
Bron: Tweede inventarisatie cultuurcoaches, LKCA 2017

0- tot 4-jarigen	18%
4- tot 12-jarigen	92%
12- tot 18-jarigen	45%
18- tot 45-jarigen	4%
45- tot 65-jarigen	4%
65-plussers	7%
Mensen uit een aandachtswijk	5%
Jeugd in arme gezinnen	9%
Buurtbewoners	6%

iedereen binnen enkele minuten naar een voetbalvereniging fietst, is de dichtstbijzijnde vereniging met rolstoeltennis snel 20 kilometer verderop.”

Meer taken, bredere doelgroep

Mede door dit succes is de combinatiefunctionaris nu, in 2020, door vrijwel geheel Nederland omarmd. Bij de laatste meting door het Mulier Instituut in september 2020 waren in 350 van de 355 gemeenten in Nederland combinatiefunctionarissen actief. Er werkten toen 6012 personen als combinatiefunctionaris. Deze functionarissen zijn samen goed

“Als je bij een voetbalvereniging een kind van school ziet lopen met de trotse ouders langs de lijn, dan ben je om als vakdocent”

– Nico Teunissen

voor 3468 fte; 83 procent functionarissen vanuit de sector sport en bewegen (de buurtsportcoaches) en 17 procent fte die zich richten op kunst en cultuur, de cultuurcoaches.

Het kabinet heeft als doel dat in 2022 de gemeenten 3665 fte combinatiefunctionarissen hebben.

De doelstellingen die in 2008 op papier zijn gezet, kinderen en jongeren helpen bij het sporten of bewegen en ze meer in contact brengen met kunst en cultuur, vormen twaalf jaar later nog steeds het hart van de regeling. Wel is in de loop der jaren de reikwijdte van het programma flink uitgebreid. Niet slechts de jeugd tot en met 18 jaar moet worden aangesproken, het programma richt zich nu op alle doelgroepen voor wie deelname aan sport en cultuur niet vanzelfsprekend is, of dat nu komt door hun leeftijd, seksuele geaardheid, of sociale achtergrond. In de nu geldende Brede Regeling Combinatiefuncties van 2019 is dat opnieuw vastgelegd.

Desondanks zetten gemeenten hun combinatiefunctionarissen in 2020 nog steeds het meest in voor kinderen tot 12 jaar (92% van de functionarissen). Jongeren (82%), ouderen

(79%) en personen met een beperking (73%) blijven daar iets bij achter, constateerde het Mulier Instituut. De meeste combinatiefunctionarissen houden zich met meerdere leeftijdsgroepen of doelgroepen bezig.

Wel zijn de taken van de buurtsportcoaches en cultuurcoaches meer divers geworden. Zij organiseren nu bijvoorbeeld ook activiteiten voor personen met een beperking, met overgewicht of werkzoekenden – om maar een aantal specifieke doelgroepen te noemen. En ze bemiddelen voor verschillende leeftijdsgroepen, van baby’s en peuters tot 65-plussers. Zo kunnen buurtsportcoaches bijvoorbeeld ouderen bekend maken met spier- en botversterkende oefeningen of helpen cultuurcoaches asielzoekers integreren met muzieklessen.

Kunst op school

Muzieklessen ja, want al hebben we tot dusver vooral gesproken over de effecten van de buurtsportcoaches; kunst en cultuur is het tweede belangrijke aandachtspunt van de regeling voor combinatiefunctionarissen, ook in het onderwijs.

Ook bij de scholen van De Onderwijspecialisten zijn tussen de 40 en 50 cultuurcoaches actief. In tegenstelling tot de buurtsportcoaches zijn zij in dienst bij de verschillende, grote cultuurinstellingen in Gelderland die met De Onderwijspecialisten samenwerken en voeren ze de activiteiten uit op de verschillende scholen van De Onderwijspecialisten.

Teunissen: “Helaas hebben we zelf geen cultuurcoaches in dienst. Deze waren al vergeven aan de kunst- en cultuurcentra, we hebben simpelweg achter het net gevist. Dat maakt het wel wat ingewikkelder, want dan komt een cultuurcoach van buiten naar de scholen.”

De activiteiten van de cultuurcoaches zijn heel divers, blijkt uit onderzoek van het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) uit 2017. Ze verrichten taken als coach, vakdocent, ontwikkelaar van nieuwe diensten, coördinator of scout. Ze onderhouden contact met zelfstandige kunstenaars of kunstvakdocenten, schouwburg, bibliotheken en theaters. Gemiddeld zijn ze verbonden aan zestien scholen.

Teunissen is zeer te spreken over hun bijdragen. Hij geeft een voorbeeld. “We hebben een samenwerking met het dansgezelschap Introdans. Jaarlijks hebben we een project waarin grote groepen leerlingen samen dansen, eindigend in een uitvoering in schouwburg Amphion in Doetinchem. Ik stond eens bij de ingang van het Amphion toen er een oude

Peugeot kwam aanrijden en een leerling met zijn ouders uitstapte. Zijn ouders waren voor het eerst in een theater en ze waren zo trots op hun jongen. Dat is wat kunst en cultuur doen.”

Het was even vinden naar de juiste vorm, vertelt Teunissen. Eerder was het Kunst met een hoofdletter K en bleef de participatie wat achter. Inmiddels weten de verschillende partijen de leerlingen beter te bereiken. “Kunst en cultuur is een heel andere wereld dan sport. Maar wel een boeiende wereld, die voor onze leerlingen heel belangrijk is. Ze leren er procesgericht werken, ze leren creatief denken. En ze oefenen competenties als presenteren of jezelf neerzetten.”

Integratie in het onderwijs

Bij De Onderwijsspecialisten gaat de samenwerking steeds verder. Studenten van het CIOS in Arnhem en ALO-studenten aan de HAN ondersteunen vakdocenten met bewegen in de pauze. De schoolpleinen worden aantrekkelijker gemaakt om te bewegen met Schoolplein14 en een Cruyff Court, beide van de Cruyff Foundation.

Daar stopt het wat Teunissen betreft niet. “Als ik naar onze organisatie kijk, ben ik nooit helemaal tevreden. Maar als ik kijk naar de infrastructuur om onze scholen, naar de kansen die onze kinderen krijgen buiten het onderwijs, zit ik op 90 procent tevredenheid. Bij de participatie buiten school mag er nog 5 procent bij, dan ben ik ook daar tevreden.” “Maar als het gaat om de integratie sport en cultuur in het onderwijs, zitten we maar op 15 procent. Dat moet nog veel beter. Daar heeft de buurtsportcoach of cultuurcoach een rol in. Die moet de ambassadeur binnen de school zijn om die twee werelden te integreren.”

“Waarom hebben leerlingen alleen op vrijdag het derde uur drama? Dat kan ook drie keer per dag. Cultuur is heel goed te combineren met het vak geschiedenis door iets uit het verleden uit te beelden. Bewegen is wat ons betreft evenmin een los onderdeel van het onderwijs. Die integratie in het onderwijs is mijn doel voor de komende tien jaar.”

De combinatiefunctionaris vervult in de ogen van Teunissen daarbij een begeleidende rol. “De combinatiefunctionaris is de ambas-

TABEL 4 DOELEN EN RESULTATEN N.A.V. INZET CULTUURCOACHES

Oordeel gemeenten over bereikte doelstellingen door cultuurcoaches. 1= geen resultaat, 3= duidelijk resultaat

Bron: Tweede inventarisatie cultuurcoaches, LKCA 2017

	STREVEN	RESULTAAT
Stimuleren van een dagelijks cultuuraanbod op en rond de school	67%	2,7
Jeugd tot 18 jaar vertrouwd laten raken met één of meer kunst- en cultuurvormen	67%	2,6
Verbinden van cultuuronderwijs (binnenschools) met de buitenschoolse cultuureducatie	63%	2,5
Verbeteren van de kwaliteit van cultuuronderwijs (binnenschools)	58%	2,7
Stimuleren van actieve kunstbeoefening in de vrije tijd onder jongeren	44%	2,5
Uitbreiding van het aantal (brede) scholen met een cultuuraanbod	39%	2,7
Verbeteren van de kwaliteit van buitenschoolse cultuureducatie	31%	2,5
Stimuleren van cultuuraanbod in de wijken	27%	2,5
Stimuleren dat meer kinderen/jongeren lid worden van een amateurkunstvereniging	26%	2,1
Anders	13%	n.v.t.
N	98	

sadeur. Laat hem wat minder lesgeven als vakdocent en wat meer de gewone docenten coachen. Want de rol van de docent zal ook veranderen. Hij wordt de regisseur van het kind: ‘Wat wil je worden? Ik ga je daarbij helpen.’

De gemiddelde docent heeft die ondersteuning van de combinatiefunctionaris nodig, omdat de docent niet is opgeleid in het gebruik van sport en cultuur. “De combinatiefunctionaris wel. Hij moet daarom richting zijn collega’s een coach zijn. Zodat als tijdens

een les geschiedenis de docent de leerlingen iets wil laten uitbeelden, de combinatiefunctionaris hem daarbij kan helpen.”

“We zouden het onderwijs zo moeten inrichten dat kinderen de competenties leren, meer dan nu, die ze na school nodig hebben. Als je fietsmaker wil worden, kun je daar leren hoe je een band moet plakken. Hoe je met collega’s en klanten omgaat, dat moet je op school leren. Dat kun je vertellen als docent, maar ook als in toneel spelen met elkaar.”

Combinatiefunctionaris structureel in onderwijs

“Mijn visie is dat de combinatiefunctionaris structureel in het onderwijs aanwezig moet zijn. Punt. De buurtsportcoach heeft bij ons zijn meerwaarde bewezen. De sportparticipatie is enorm gegroeid. Hij heeft meerwaarde in de sportinfrastructuur, er zijn nu heel veel verenigingen waar onze leerlingen terecht kunnen. Datzelfde geldt voor de ervaringen die we afgelopen jaren hebben opgedaan met de cultuurcoaches, die bij ons projecten uitvoeren, docenten coachen en begeleiden, en leerlingen inspireren. Deze verbindingen zijn van grote meerwaarde voor onze scholen, ons personeel en onze kinderen en jongeren.”

“Zo heeft het ook meerwaarde om de vakken bewegen, sport, kunst en cultuur onderdeel

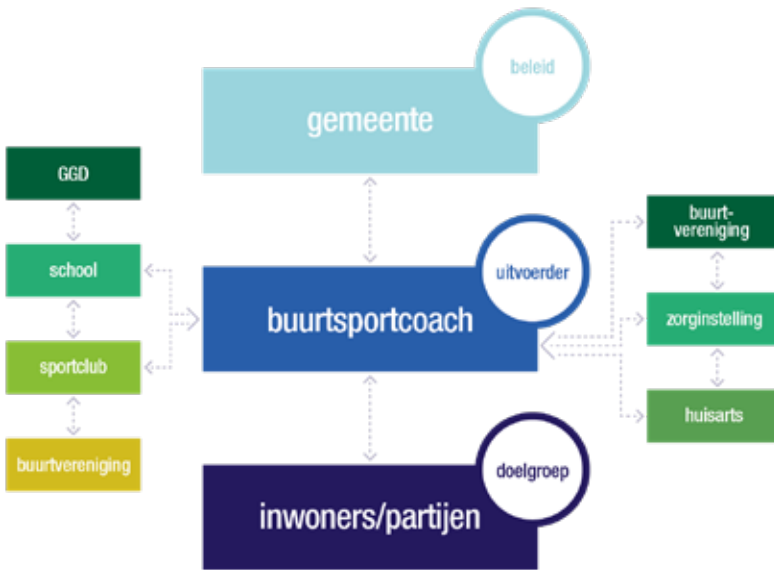
te laten zijn van het totale onderwijsproces. Dat laatste heeft tijd nodig. Een olietanker kun je ook niet snel 180 graden draaien. De combinatiefunctionaris heeft daarin veel ervaring opgedaan; in het contact met verenigingen en ouders. Die ervaring heeft de wiskundeleraar nog niet. Ook daarom moet de combinatiefunctionaris daarin een coachende rol krijgen.”

“Ik hoop dan ook dat de buurtsportcoaches en cultuurcoaches in de toekomst structureel op onze scholen aanwezig zullen zijn. Het onderwijs is niet voldoende toegesneden op een veelheid van doelgroepen en de verschillende behoeften van leerlingen. We kijken nog te veel met een cognitieve bril en te weinig naar de talenten van onze leerlingen. Daarvoor zullen we de financiële ruimte moeten maken om onderwijs anders te organiseren en ook andere typen mensen in het onderwijs te brengen. De school is onderdeel van de maatschappij. Dan moet de maatschappij ook in de school komen.” ■

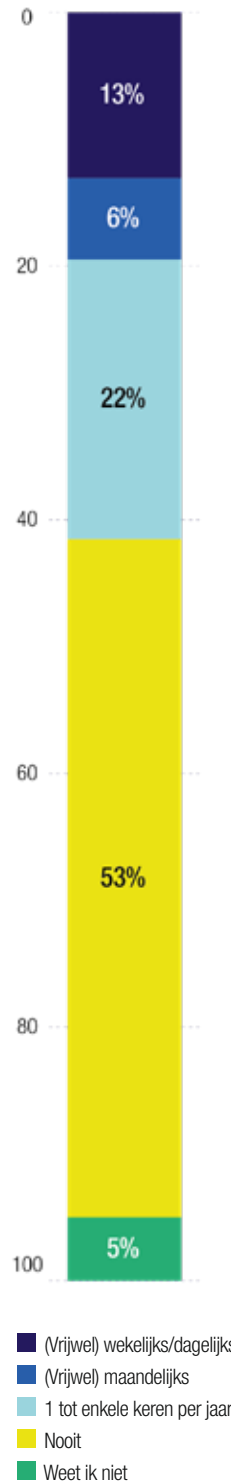

GRAFIEKEN

EEN VOORBEELD VAN DE BUURTSPOORTCOACH ALS SCHAKEL TUSSEN BELEID EN PRAKTIJK

FREQUENTIE WAARIN BUURTSPOORTCOACHES/ COMBINATIEFUNCTIONARISSEN ACTIEF ZIJN IN HET SPECIAAL BASISONDERWIJS (IN PROCENTEN, N=115)

PERCENTAGE GEMEENTEN DAT FUNCTIONARISSEN VANUIT DE SECTOR SPORT EN BEWEGEN (N=328) EN KUNST EN CULTUUR (N=264) IN HET ONDERWIJS INZET OP GE-NOEMDE TAKEN, OP 1 SEPTEMBER 2020 (MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK)

GRAFIEKEN

RESULTAAT OP DE LANDELIJKE DOELEN VOLGENS GEMEENTEN (IN PROCENTEN, GEMEENTEN DIE DEZE DOELEN NASTREVEN)

Sport-, beweeg en cultuuronderwijs op en rond scholen versterken (n=312)

Lokale verbindingen tot stand brengen en uit-bouwen tussen gemeentelijke beleidsdomeinen en -voorzieningen en tussen organisaties uit de sectoren sport-, cultuur, onderwijs etc. (n=312)

Verbetering motorische vaardigheden jeugd en jongeren (n=285)

Bereiken, toeleiden en begeleiden van personen die in armoede leven, zodat zij ondanks hun financiële situatie kunnen sporten/ bewegen enmeedoen aan culturele activiteiten (n=283)

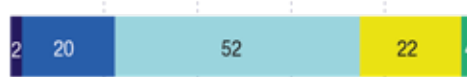
Een leven lang inclusief sporten, bewegen en beoefenen van culturele activiteiten mogelijk maken (n=236)

Stimuleren (talent)ontwikkeling jeugd en jongeren (n=252)

Inzetten op groepen mensen die belemmeringen ervaren bij het (on)georganiseerde sporten en bewegen en beoefenen van culturele activiteiten (n=269)

Duurzaam versterken en innoveren van sport-, beweeg- en cultuuraanbieders/vrijwilligers-organisaties, waaronder vormgeven van een pedagogisch sportklimaat (n=239)

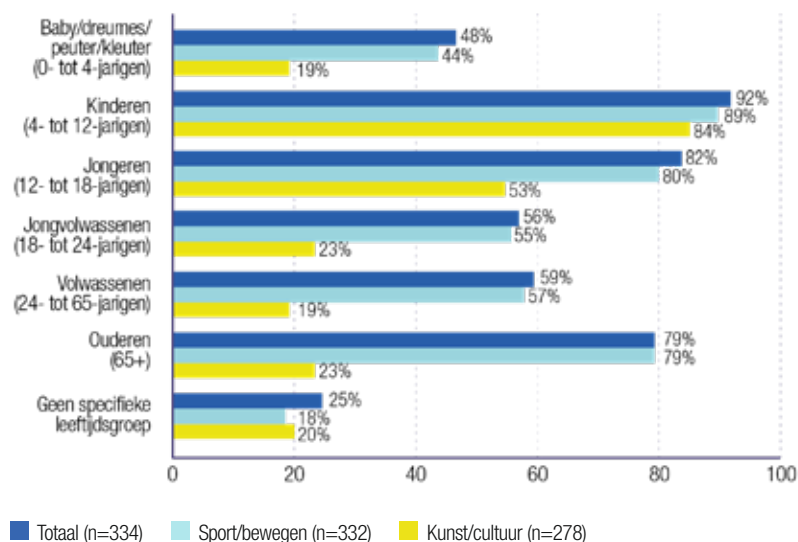
(Talent)ontwikkeling van kwetsbare, minder kansrijke jongeren die (een risico op) een verminderde actieve leefstijl hebben (n=223)

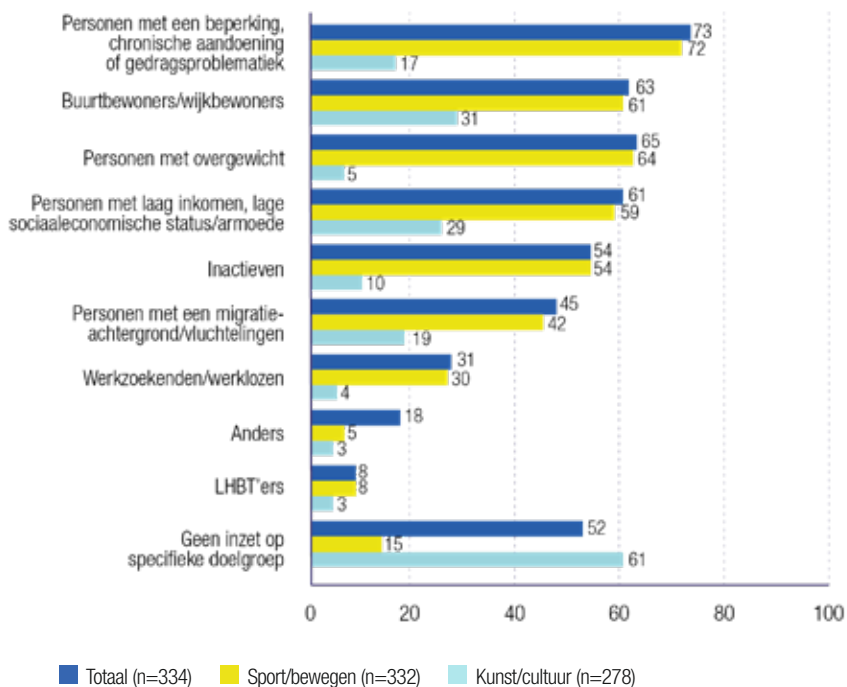
1 (geen resultaten) 2 3 4 5 (veel resultaat)

GRAFIEKEN

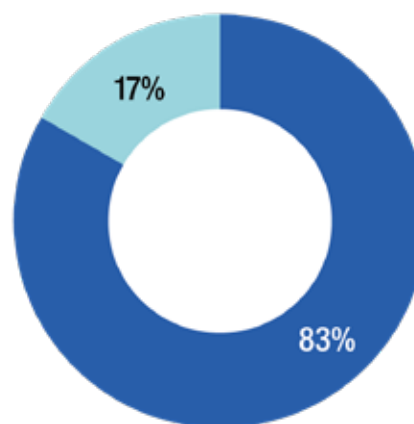
PERCENTAGE GEMEENTEN DAT FUNCTIONARISSEN INZET OP LEEFTIJDGROEPEN, TOTAAL EN OPGESPLITST IN DE HOOFDSECTOR SPORT/BEWEGEN EN KUNST/CULTUUR (MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK)

PERCENTAGE GEMEENTEN DAT FUNCTIONARISSEN INZET OP SPECIFIEKE GROEPEN (MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK)

VERHOUDING FUNCTIONARISSEN WERKZAAM IN SECTOR SPORT EN BEWEGEN VERSUS KUNST EN CULTUUR, PER 1 SEPTEMBER 2020 (IN PROCENTEN)

uurtsportcoaches
brengen
rekenlessen
in beweging

MARK VAN DER HEUDEN

Langzaam begint het idee dat bewegend leren basisschoolleerlingen kan helpen wortel te schieten. Zo heeft het programma Fit & Vaardig zijn positieve effect al bewezen en blijken leerkrachten vaak enthousiast over bewegend leren. Maar om tot een werkelijke succesvolle toepassing van bewegend leren te komen, kan de rol van buurtsportcoaches weleens heel belangrijk zijn.

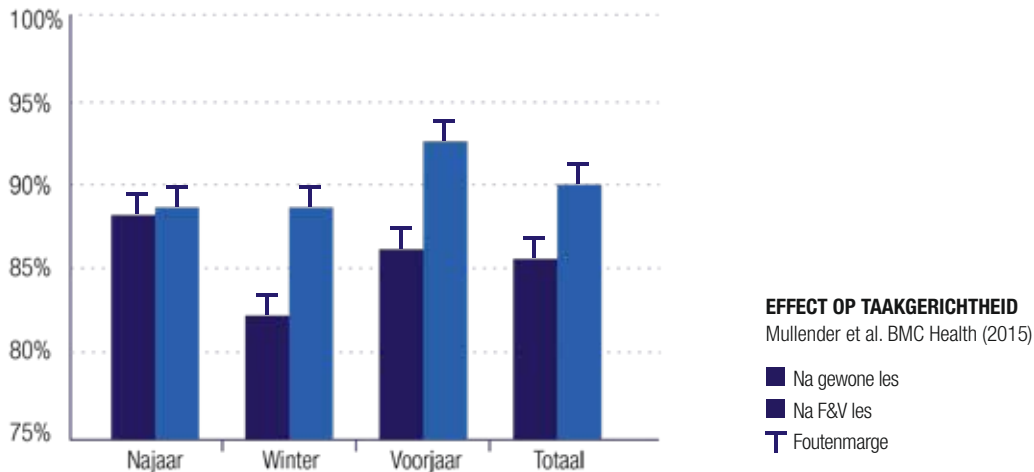
“Vijf, zes, zeven, acht.” De kinderen tellen hardop mee terwijl ze op elke tel vanuit de spreidstand terug in het gelid springen en met de handen boven het hoofd klappen - en weer terug. Op andere momenten stappen ze van links naar rechts, terwijl ze op het digibord voor hen drie andere bewegingen zien die corresponderen met de drie mogelijke antwoorden op een vraag. Voeren de leerlingen straks de juiste beweging uit? Geven ze het juiste antwoord op de vraag?

Dat is wat je ziet wanneer je een klas binnenvalt waar de lerares net bezig is met Fit & Vaardig, een methode die basisschoolleerlingen helpt te leren door de lessen te ondersteunen met bewegen in de klas. Het programma is een van de succesvolle mogelijkheden om bewegend leren toe te passen in het onderwijs.

“Kinderen blijven continu bewegen, bijvoorbeeld door te marcheren of joggen”, zegt Esther Hartman, universitair hoofddocent aan het Universitair Medisch Centrum Gronin-

gen (UMCG). “Op het digibord zien ze een opdracht. Bijvoorbeeld ‘spel een woord door passen naar voren of naar achteren te zetten’, of ‘geef met een aantal spreid sprongen het antwoord op een rekensom’. En alle varianten daarop.”

Hartman is een van de grondleggers van Fit & Vaardig en maakt zich al langer sterk voor meer beweging in het onderwijs. “Ik ben als bewegingswetenschapper altijd geïnteresseerd in hoe kinderen beter en gezonder te laten ontwikkelen, zeker voor kinderen met

achterstanden. Ik doe onderzoek naar de motorische ontwikkelingen en leefstijl van kinderen, de fysieke activiteit in relatie tot hun gezondheid en hun cognitieve functies.”

Frisser en beter

Dat bewegen en leren goed samengaan zal niet verbazen. Wie na enkele uren zittend achter het bureau een half uur gaat wandelen, zal merken dat-ie daarna weer frisser en scherper aan het werk gaat.

Dat effect heeft bewegen ook op kinderen. Meteen nadat basisschoolleerlingen fysiek actief zijn geweest in het klaslokaal, blijken ze geconcentreerder te kunnen werken aan hun volgende taak. Dat bleek de eerste keer uit Amerikaans onderzoek in 2006¹, waarbij de leerlingen gedurende twaalf weken elke dag 10 minuten in de klas bewogen.

Bewegend leren – en dat bestaat in vele vormen – gaat nog een stap verder. Hierbij gaat het niet sec om beweging als afwisseling na een periode stilzitten, maar is het bewegen ondersteunend aan het leren. Of anders gezegd: je leert beter als je tegelijk ook beweegt.

Wie al ijsberend de presentatie van morgen in zijn hoofd stamp, zal dat herkennen. Ook dat effect van bewegen werd in een Amerikaans onderzoek (uit 2009) aangetoond. In dit experiment bewogen de kinderen tot 90 minuten per week tijdens de reguliere lessen. Het idee was daarmee vooral aan te tonen dat de BMI van de kinderen verbeterde – wat ook gebeurde. Tegelijk bleek na deze proef van drie jaar ook dat deze kinderen beter scoorden in spelling, lezen en rekenen.

Automatiseren

Toen Hartman ruim tien jaar terug in aanraking kwam met bewegend leren, besloot ze met andere onderzoekers een bewegend leren-programma voor basisschoolkinderen van groep 2 tot en met 7 op te zetten: Fit & Vaardig. Fit & Vaardig bestaat uit drie beweeglessen per week van ongeveer 30 minuten; een helft rekenles, de andere helft taalles.

De lessen zijn zo opgezet dat deze goed zijn uit te voeren in de klas, om de drempel voor de leraren zo laag mogelijk te maken. Het programma is dan ook compleet met een app en video’s die op het digibord kunnen worden getoond.

De nadruk ligt bij Fit & Vaardig op het automatiseren en herhalen van eerder behandelde lesstof. “Als de stof te ingewikkeld is en je heel aandachtig moet luisteren, ga je juist stilstaan”,

legt Hartman uit. “Aan de andere kant weten we ook dat de automatisering tekortschiet. Veel kinderen hebben hier problemen mee, die kun je dan een andere stimulans meegeven.”

Promovendi Marijke Mullender-Wijnsma en Marck de Greeff verrichtten vanaf 2015 onderzoek naar het effect van Fit & Vaardig. Zij volgden de groepen 4 en 5 van twaalf basisscholen in Noord-Nederland. Leerlingen in de onderzoeksgroep volgden 22 weken gedurende twee schooljaren drie Fit & Vaardig-lessen per week. De controlegroep volgde het reguliere taal- en rekenonderwijs.

Effect op taakgerichtheid

In het eerste jaar bleek dat de leerlingen na het half uur bewegend leren duidelijk meer aandacht hadden voor hun taak daarna, meer dan de andere kinderen die tegelijk een gewone les hadden gevolgd. Net als in het Amerikaanse onderzoek verbeterde de concentratie dus. Ook ging de eerste groep sneller vooruit in rekenen dan de controlegroep. En natuurlijk zijn kinderen door Fit & Vaardig ook fysiek actiever tijdens de les vergeleken met een reguliere les. Het doorbreekt een overwegend zittende schooldag van kinderen.

Na twee jaar Fit & Vaardig was het verschil in ontwikkeling tussen de beiden groepen bij zowel rekenen als spellen goed waarneem-

“Na twee jaar waren de kinderen die mee hadden gedaan aan Fit & Vaardig vier maanden verder in hun CITO-score bij rekenen en spellen dan de kinderen met reguliere lessen”

– Esther Hartman

baar. “De effectgrootte, het verschil tussen de beide groepen wordt uitgedrukt in de CITO-score. Na twee jaar waren de kinderen die mee hadden gedaan aan Fit & Vaardig vier maanden verder in hun CITO-score bij rekenen en spellen dan de kinderen met reguliere lessen”, vertelt Hartman.

Neurotransmitters en hormonen

Het positieve effect van bewegen op leren heeft verschillende oorzaken, vertelt Hartman. “De meeste mensen herkennen het wel dat als je even gaat sporten, je je daarna lekkerder voelt. Dit komt door chemische veranderingen in de hersenen, zoals een toename van concentraties dopamine en adrenaline. Deze stoffen verhogen aandacht, waardoor je beter kan leren.”

“Ook passen de hersenen zich aan wanneer je langer matig tot intensief beweegt. Bewegen zorgt voor sterkere verbindingen tussen de cellen en de aanmaak van meer zenuwcellen. Er is een betere doorbloeding van de hersenen. Na enkele weken tot maanden kan daarvoor iemand cognitief beter presteren.”

En het zijn niet alleen neurotransmitters en hormonen die het verschil maken. “Een andere kant is dat bewegen motorisch ondersteunt wat je aan het leren bent. Dat komt uit de theorie *embodied cognition*, waarbij er van uit wordt gegaan dat cognitie wordt gevormd

door lichaamsbewustzijn. Je voegt een extra dimensie, motorische informatie, aan het leren toe. Dus waar je eerst het antwoord 2 moet geven en daarna het antwoord 4, moet je de tweede keer twee keer zo hoog springen.”

Hulp van buurtsportcoaches

Het succes van het Fit & Vaardig-programma is door verschillende partijen opgepikt. Het Fit & Vaardig-team won in 2017 de NRO-VOR-praktijkprijs, de award voor onderwijsprofessionals en onderzoekers die het onderwijs in Nederland weten te verbeteren. Ook is het programma al eens voorgesteld aan premier Rutte als goed voorbeeld om kinderen meer te laten bewegen.

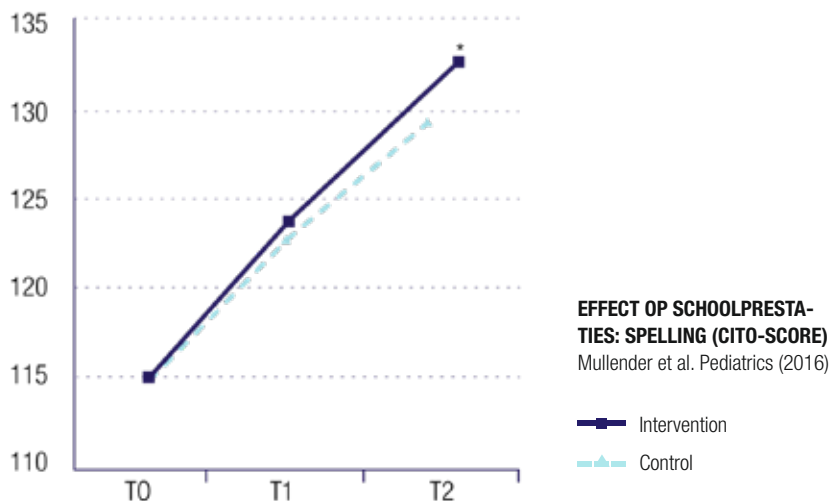
Desondanks is succes in het onderwijs niet verzekerd, weet Hartman. “Scholen zijn vaak enthousiast, maar moeten er wel bewust voor kiezen. Voor een duurzaam gebruik is het belangrijk dat minimaal een van de leraren zich erin verdiept en ervoor zorgt dat het in zijn school gaat draaien.”

Fit & Vaardig bestaat uit een team professionals die scholen begeleiden bij de implemen-

tatie. Het programma is vormgegeven in een handige app. Toch ziet Hartman nog ruimte voor de hulp van een buurtsportcoach. “Leerkrachten zijn vaak heel erg druk. Daarom kan het misschien via een buurtsportcoach naar school gebracht worden, zodat de leraren er niet de extra tijd aan hoeven te besteden. Het past ook bij wat buurtsportcoaches doen. Zij brengen ideeën op het gebied van bewegen in de school.”

Pilot in Zwolle

Dat is precies de rol van Sharon de Witte en Brian Rispens, buurtsportcoaches via Sport-Service Zwolle. Beiden geven bewegingsonderwijs op basisscholen in de Hanzestad, organiseren sportevenementen, geven peutersgym, proberen jongeren te helpen meer te sporten – kortom, de volle breedte van wat buurtsportcoaches doen. En De Witte en Rispens zijn in samenwerking met Calo Zwolle, de lerarenopleiding lichamelijke opvoeding aan de hogeschool Windesheim, een pilot bewegend leren gestart, ieder bij een basisschool in Zwolle.

“De Calo weet dat we op veel basisscholen actief zijn en dat we meer doen dan alleen lesgeven”, vertelt De Witte. “Ik was altijd al geïnteresseerd in onderwijs, dus ik vind dit leuk om te doen. Zo zijn wij los van elkaar begonnen met een pilot-school. Daarbij hebben we veel contact gehad met de Calo: Wat is het concept? Hoe kunnen we dat het beste realiseren op school?”

“Het idee is om groepsleerkrachten mee te krijgen in ons enthousiasme. We proberen constant de samenwerking te zoeken; zij het cognitief leren, wij de bewegingsvaardigheden. Met de groepsleerkrachten bedenken we activiteiten waar de leerlingen cognitief en lichamelijk iets van leren. Op dit moment zijn wij de kartrekker, maar het is wel de bedoeling dat de groepsleerkracht zich verantwoordelijk voelt.”

Buiten bewegen

De pilot bij de basisscholen heeft wel een andere insteek dan bijvoorbeeld Fit & Vaardig. “Het grootste verschil”, zegt Rispens, “is dat in onze aanpak de leerlingen zowel cognitief als fysiek iets leren. Als we ze toch met een bal laten gooien, waarom dagen we daarin dan niet uit? Of dat werkt of niet, zijn we aan het uitzoeken. Wanneer zit het elkaar in de weg, wanneer vult het aan?”

“We staan nog aan de voorkant van het onderzoek. We zijn nog bezig in de praktijk te testen wat wel en wat niet werkt”, aldus Rispens. Hij geeft toe dat ze het niet makkelijker hebben gemaakt door de kinderen ook motorisch te verbeteren. “Het vraagt maatwerk voor iedere groep waarbij de *finishing touch* door de groepsleerkracht wordt gegeven. Dat

maakt het lastig een methode te maken.”

De Witte en Rispens gaan vaak met de klas naar buiten, bijvoorbeeld om een korte afstand te hardlopen om op basis daarvan uit te rekenen hoe lang iemand doet over 5 kilometer. Rispens: “Of bij woordwerpen noemt iemand een woord dat gespeld moet worden door de bal tegen de juiste letters te gooien. De leerlingen gaan pas door naar het volgende woord als ze het woord goed gespeld hebben en de kaatsende bal weer hebben gevangen.”

Dat de activiteiten in de pilot vaak in de open lucht plaatsvinden, maakt het wat lastiger, geven De Witte en Rispens toe. Net als bewegen *an sich* spannend is voor de leraren, zegt De Witte. “Groepsleerkrachten reageren enthousiast, maar als bewegen bij het leren komt, is er toch een drempel omdat ze de veilige situatie achter zich moeten laten. Dat houdt ze dan toch tegen. Het is ingewikkeld en haalt ze uit hun comfort zone.”

Stap voor stap

“Mijn aanpak is ze stapje voor stapje te laten ervaren dat bewegend leren heel leuk is en niet zo lastig als ze in hun hoofd hebben”, antwoordt Rispens. “Op die manier kunnen we opbouwen naar wat we eigenlijk willen; dat bewegen en cognitief bezig zijn bijna gelijkwaardig aan bod komen.”

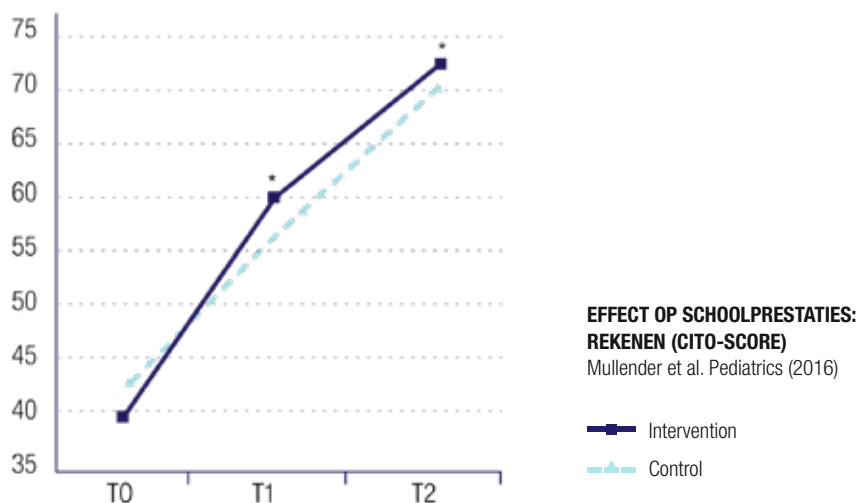
De leraren op zijn school stellen inmiddels

Sharon de Witte, buurtsportcoach bij Sportservice Zwolle

Brian Rispens, buurtsportcoach bij Sportservice Zwolle

zelf de lessen op. “Er komt altijd wel een opmerking of vraag over als ze de oefeningen willen gaan doen of net hebben gedaan. Heel mooi, want dat is de rol die buurtsportcoaches het beste op ons kunnen nemen én het betekent dat het eigenaarschap bij de leerkracht ligt.”

Zo zoekt hij met de leraren naar de juiste lessen. “Met een groepsleerkracht ben ik zo ver, dat toen alles uitgevoerd was, hij merkte dat het woordwerpen te makkelijk was. Hoe kon hij dat anders doen? Ik stelde hem voor eens een grotere bal te pakken of ze op een been te laten gooien, om het bewegen nog uitdagender te maken.”

Samen aan tafel

Juist die wisselwerking is belangrijk, constateert Rispens. “Ik heb vooral in het begin veel geleerd. De belangrijkste les is dat wanneer wij als buurtsportcoaches de regie overnemen van de groepsleerkracht, dit niet werkt.”

“Het is een valkuil dat wij zelf heel enthousiast zijn en denken dat het goed werkt”, vult De Witte aan, “want het moet in de groep gaan leven. Als ik de leerkrachten erin meeneem doen ze het, maar de leerkrachten voelen nog weinig eigenaarschap. Daardoor loopt het op mijn school wat stroever dan bij Brian.”

“Wat bij mij wel goed werkt is om de twee weken met een groepsleerkracht gaan plannen. Hoe nu verder? In het begin deed ik alles

zelf, maar vanaf het moment dat we samen gaan zitten, komen we met goede activiteiten. Het is heel waardevol om dat met de groepsleerkracht samen te doen, al zijn we dus nog niet zo ver gekomen dat het bewegend leren helemaal bij de groepsleerkracht ligt.”

Enthousiaste leerlingen

Bij Rispens zijn de leraren al wel om, en dan wordt het interessant. “Bewegend leren wordt bij mij schoolbreed gedragen. De directeur is enthousiast, de leerkrachten zijn enthousiast, ik ben enthousiast. Zonder dat enthousiasme gaat het niet werken. De groepsleerkrachten hebben namelijk de regie over de groep.”

Als de leraren enthousiast zijn, volgen de leerlingen vanzelf. “Vooral bij een drukke groep werkt het goed”, vervolgt hij. “Het is al saai om stil te zitten. Om dan ook nog de tafel van 7 op te dreunen is dan helemaal niet leuk. Tegelijk sporten maakt het leren wel aantrekkelijk. De tafel van 7 is dan maar bijzaak in de hoofden van de kinderen – terwijl dat in praktijk niet zo is.”

Hij geeft een voorbeeld. “Een onderwijsassistent geeft les aan kinderen met een achterstand in taal én is super enthousiast over bewegend leren. Haar groepje vond de lessen vooraf niet leuk, maar sinds ze dat met bewegend leren doen, minimaal twee keer per week, vinden ze het veel leuker om te doen. En de achterstand in taal neemt af. Als de leer-

krachten met bewegend leren aan de slag willen, kan het heel mooi worden.”

Voor meer informatie over Fit & Vaardig zie fitenvaardigopschool.nl. ■

“Met de groepsleerkrachten bedenken we activiteiten waar de leerlingen cognitief en lichamelijk iets van leren”

– Sharon de Witte

Vragen? Neem contact op!

SportService Zwolle is met partners nog hard op weg om het bewegend leren te ontwikkelen en implementeren in het onderwijs. Mocht jij, of jouw organisatie, hier vragen over hebben, of ook mee bezig zijn, dan delen wij graag! Dat geldt natuurlijk ook voor andere thema's.

Hiervoor kan je contact opnemen met ons; r.knoops@sportservicezwolle.nl

Miranda Strijker – Coördinator brede school

“WE KOMEN VAN HEEL VER”

“Een sociaal werker in hart en nieren”, zo omschrijft Miranda Strijker zichzelf. Jarenlang reisde zij, met weinig geld op zak, door Europa. “Ik woonde en werkte op straat en had veel contact met de plaatselijke bevolking. Vooral met jongeren. Zo heb ik de taal van de straat geleerd en het straatgedrag van jongeren leren doorgronden.” Haar praktijkervaring, haar ziel en zaligheid, haar tijd en energie, ze zet het als coördinator brede school en talentenontwikkeling allemaal in voor de jongeren van de zogeheten krachtwijk Kanaleneiland in Utrecht.

📄 EDDY VEERMAN

Ze vertelt over haar buitenlandse avontuur: “Omdat er voor de projecten die ik wilde doen geen geld was, leerde ik al snel van niets iets te maken. Ik zag hoe de mooiste dingen tot stand kunnen komen als je mensen op de juiste toon weet aan te spreken, als je de samenwerking zoekt en als je durft te vertrouwen op je creativiteit, improvisatievermogen, mensenkennis en intuïtie. Deze schat aan ervaringen en inzichten nam ik mee terug naar Nederland.”

Ergens in het hart van ons land ligt een wijk die 23 jaar geleden in opspraak kwam, omdat een schoolrector riep dat er te veel Marokkanen op de school kwamen. Onlangs was datzelfde Kanaleneiland in het nieuws door de rellen op straat. In de tussenliggende periode is veel gebeurd en bereikt in de ‘aandachtswijk’, zoals voormalig minister Ella Vogelaar het gebied ooit aanmerkte vanwege de maatschappelijke problematiek. Mede door de duizendpoot die Miranda Strijker is. Haar titel van Com-

land. Ik zit in de regiegroep van de Vreedzame wijk en iedereen is volgens die methodiek getraind. Kinderen herkennen het ook.”

“We komen van heel ver. Toen elf jaar geleden werd begonnen met de Brede School Hart van Noord, waaronder vijf scholen vallen, werden er nog wel eens vernielingen aangebracht aan het pand. Er veranderde namelijk iets in de wijk. We hebben zogeheten zwarte scholen, maar we streven naar scholen die een afspiegeling zijn van de diversiteit in de wijk. De genoemde gemengde scholen. De wijk is nu aan het veranderen, vernieuwen en soms gaan de kinderen in een andere wijk naar school. Dat vormt een knelpunt, want we willen dat de kinderen uit de wijk bij ons op school komen, zodat ze elkaar leren kennen en met elkaar spelen om zo betrokken te zijn bij elkaar en de wijk. Ik werk al jaren in de wijk en het is voor mij iedere dag weer een kans om te inspireren en mensen te verbinden. Ik voel me hier heel veilig.”

“HET IS VOOR MIJ IEDERE DAG WEER EEN KANS OM TE INSPIREREN EN MENSEN TE VERBINDEN. IK VOEL ME HIER HEEL VEILIG”

binatie Functionaris vertaalt zij letterlijk in de praktijk. “Het is heel leuk om bepaalde organisaties, verenigingen en het onderwijs aan elkaar te verbinden. Mijn rol is essentieel. Scholen zijn naar binnen gekeerd, vooral geënt op het curriculum en richten zich steeds meer naar buiten, op zoek naar mooie samenwerkingen. Het heeft enige tijd geduurd voordat werd beseft dat het naschoolse ook belangrijk is voor het binnenschoolse. Qua pedagogische aanpak hanteren we de Vreedzame methode in Kanalenei-

Gelijke kansen

Miranda is een van de spinnen in het web en opereert vanuit haar bedrijfje Studio Appelmoes. “We willen jongeren laten ervaren dat ieder mens een reservoir aan kracht, creativiteit en talenten in zich heeft. Ieder mens heeft iets bijzonders bij te dragen. Dat is de basis van waaruit we werken”, is het credo. “Het gaat daarbij om de persoonlijke *touch*. Je moet kinderen snel leren kennen en erkennen, op het contact zitten, daar heb je wel *skills* voor nodig.”

“Bij het profileren van de Brede School Hart van Noord is het doel gelijke kansen voor elk kind en elke ouder. Of het gaat om taallessen, logopedie, muziek in de wijk, talentenontwikkeling, dans, creatief zijn in een atelier, het is er allemaal. Het is bedoeld als een spel in de wijk, waarbij overal op

“IEDER MENS HEEFT IETS BIJZONDERS BIJ TE DRAGEN”

een pedagogisch herkenbare manier wordt gehandeld. En we zorgen qua leerdoelen voor een doorgaande lijn naar de buitenschoolse activiteiten. We zijn allemaal betrokken, dat is van groot belang.”

“We creëren een veilige plek, de organisaties zijn zichtbaar voor elkaar, we informeren elkaar en er is een goed kernteam, dat zijn achterban goed informeert en aanstuurt.” Miranda is een aanjager, een verbinder tussen de scholen en hun partners. “Het kernteam is leidend. Ik faciliteer het kernteam en zorg voor het organiseren van de activiteiten binnen onze brede school. Er is tevens een groot aanbod van sport, de buurtsportcoaches werken succesvol samen met Sport Utrecht. Zij geven clinics onder schooltijd en na schooltijd programmeren wij de cursussen. Dan hebben de ouders ook maar één folder, één website, dat is heel fijn.”

“Het zijn écht mooie scholen. Onze brede school heeft ook tijdens de coronacrisis gebruikgemaakt van het netwerk en samen hebben we een zomer-doe-boek gemaakt met 33 initiatieven in de wijk en de gelanceerde appgroep Samen Kanaleneiland is ook heel krachtig. Door corona is het in een snelkookpan gekomen: mensen elkaar weten te vinden en zorgen voor elkaar. Dat alles door het netwerk dat is ontstaan in de loop der tijd.”

“Hopelijk kan de beweging die in gang is gezet, straks verder gaan. Wij vullen de rugzak van kinderen met allerlei vaardigheden, ook op het sociaal emotionele vlak. Op elke school zit een kinderraad, zij vertegenwoordigen de stem van de klas en school. Zij debatteren, ze krijgen een vlogcursus zodat ze op sociale media goed contact kunnen maken en tevens kunnen omgaan met negatieve reacties. Ouders weten hier niet altijd wat een kind nodig heeft, de school en brede coördinator wel. Jong en oud zou hier meer moeten bewegen, maar we merken in de wijk dat mensen dicht bij hun eigen woning blijven, terwijl de sportverenigingen een beetje aan de

rand van de wijk liggen. We proberen de ouders die beweging ernaartoe te laten maken en ze te stimuleren. Elke beweging zet immers iets anders in gang. Dan krijgen kinderen bijvoorbeeld ook een tweede cirkel van vriendjes en worden ze wereldwijd. Hun leefwereld is nu soms te klein. Daar dragen wij aan bij, dat is de kracht van de brede school. Het gaat verder dan lesgeven binnenschools.”

Vaardiger in bewegen op het schoolplein en in de pauze

Er is als kind niets mooiers dan in je vrije uurtje op school lekker over het plein te rennen. Of te voetballen. Te hinkelen misschien wel. Of een trefbalspel te spelen. Bij basisscholen in Roosendaal wordt dagelijks pauzesport gegeven door buurtsportcoaches van SSNB (Sportservice Noord-Brabant). En, om leraren werk uit handen te nemen, leiden buurtsportcoaches van Team Sportservice in Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland leerlingen uit groep 7 op tot speelpleincoach. Het zijn twee mooie voorbeelden van de mogelijkheden die er zijn om tot een beweegvriendelijk schoolplein voor kinderen te komen.

EDWARD SWIER

Move Mates

Jorrit Hansen weet precies hoe het werkt. Veel scholen hebben een duidelijke wens: ze willen dat er in de pauzes meer wordt bewogen én dat er minder conflicten plaatsvinden op het schoolplein. Echter, om de leraar juist op die, voor docent en leerlingen, spannende momenten als 'politieagent' op te laten treden, dat willen scholen liever niet. Een ouder vragen voor de pleintaak, dat is meestal ook geen optie. En iemand inhuren is vaak te duur.

Een buurtsportcoach die volcontinu aanwezig is, is een luxe die lang niet iedere gemeente en/of school zich kan permitteren.

Toch is het nodig om, wil je chaos voorkomen, en het bewegen wél stimuleren, begeleiding van de spelende kinderen te hebben. Move Mates, een idee van Team Sportservice, blijkt er de oplossing voor. Move Mates leidt kinderen uit groep 7 op tot speelpleincoach. Zij begeleiden, vanzelfsprekend na een gedegen opleiding van de buurtsportcoach, in groepjes van drie de activiteiten tijdens de pauzes. Het concept is inmiddels op een dertigtal scholen uitgerold en blijkt wonderbaarlijk goed te werken.

Vanzelfsprekend wordt niet ieder kind uit groep 7 meteen maar even speelpleincoach. "De rol past de een beter dan de ander",

weet Jorrit Hansen. “Onze buurtsportcoaches geven de instructieles, waarin we veel van de theorie uitleggen, bewust wel aan de hele klas. We leggen dan het hele traject uit, vertellen wat erbij komt kijken, welke taken er zijn. En geven kinderen mee om erover na te denken. Sommigen roepen dan meteen al ‘ja dat wil ik’, anderen zeggen eerlijk dat het niks voor ze is. Die gaan we dan niet dwingen, maar we praten nog wel een keer met ze om te begrijpen waarom ze het niet willen. Sommigen ontbreekt het aan zelfvertrouwen, die vinden het ook moeilijk om bij een spreekbeurt voor de klas te staan. Als we ze dan uitleggen dat we ze juist gaan coachen, zijn er altijd wel een paar die alsnog graag meedoen. En anderen blijven bij hun standpunt, wat ook goed is. In de praktijk doen, uit een klas van pakweg 30, 32 kinderen, er altijd wel 21 mee. Dat is ook een mooi aantal, dan kunnen we zeven groepjes van drie maken.” De buurtsportcoach geeft de kinderen zelf de kans groepjes te maken. “En waar je zou denken dat iedereen dan vooral met zijn beste vriendje of vriendinnetje wil, lukt het meestal toch wel om evenwichtige groepjes samen te stellen. Dat geven we ze ook mee natuurlijk. We leggen uit dat het het slimste

is om iemand te zoeken die je aanvult. De een is nu eenmaal beter in organiseren, de ander is verbaal sterker. Sommigen hebben graag meer verantwoordelijkheid, al blijft de eindverantwoordelijkheid in de pauzes natuurlijk uiteindelijk altijd bij de juf of meester liggen. De rolverdeling ontstaat meestal wel vanzelf. Tuurlijk kijken we wel mee en proberen we hier en daar te schuiven. Maar er zijn altijd wel groepjes waar je op voorhand niet zoveel fiducia in hebt, die je ronduit verbazen.”

‘Opleiding’ en ‘stage’

De ‘opleiding’ van de speelpleincoaches is overigens gedegen. Hansen: “Ze bestaat uit één klassikale theorieles, drie praktijklessen en één evaluatieles. Tijdens de lessen leren de leerlingen spelactiviteiten opzetten, hoe ze andere leerlingen kunnen betrekken en hoe ze moeten handelen bij conflictsituaties. Na de theorieles en twee praktijklessen gaan de leerlingen ‘stage lopen’ op het plein. De buurtsportcoach komt langs om te coachen en feedback te geven. De kinderen die het traject hebben afgerond, krijgen een certificaat.”

De buurtsportcoach helpt de nieuwe

“We zien duidelijk zelfontplooiing bij de kinderen. Ze krijgen er vertrouwen van, durven meer. En we zijn toch ook de vrijwilligers van de toekomst aan het opleiden”

– Jorrit Hansen

speelpleincoaches met het ‘bijsturen’ van het aanbod op het speelplein. “Er wordt altijd wel gevoetbald, dat hoeft je niet te stimuleren. Maar het is goed ook andere beweegactiviteiten te bedenken en aan te dragen.” Er wordt gewerkt met speciale speelpleinkaarten. Dat

“Pauzesport is de oplossing voor veel vraagstukken”

– Patrick de Klerk en Rik van den Broek

zorgt voor variatie én participatie. Niemand hoeft zich te vervelen. Hansen: “Maar het zorgt ook voor meer mogelijkheden, meer structuur en regels. Het gevolg is dat er minder conflicten zijn.” En mochten die er toch zijn, dan kan een leraar of aanwezige buurtsportcoach altijd even bijspringen natuurlijk. De speelpleincoaches organiseren en begeleiden, met behulp van die speciale speelpleinkarten, de beweegactiviteiten tijdens de pauzes op het schoolplein. Op de kaarten staan beweegactiviteiten die door de buurtsportcoach al tijdens de gymlessen zijn behandeld, de leerlingen kunnen deze – met begeleiding van de speelpleincoach – in de pauze zelfstandig uitvoeren. Voordeel is dat het aanbod dus zowel bij de kinderen als hun begeleidende medeleerlingen bekend is. De speelpleincoaches zijn, als ze in functie zijn, herkenbaar aan hun speciale hesjes. Dat maakt hun rol voor iedereen direct

zichtbaar. De kinderen met hesjes begeleiden de activiteiten en vormen het aanspreekpunt voor leerlingen die deel willen nemen. Er wordt overigens bewust gewerkt met kinderen uit groep 7, omdat ze logischerwijs niet te jong mogen zijn. En omdat die uit groep 8, in hun laatste jaar, al zoveel andere zaken omhanden hebben. “Bovendien heb je het voordeel dat als je kinderen uit groep 7 vraagt, ze het jaar erop nog op school zitten en weten hoe het werkt. Sterker, ze kunnen dan nog blijven assisteren tijdens de overgang naar een nieuwe groep kinderen.”

Om te zeggen dat Move Mates meteen alweer de buurtsportcoach van de toekomst opleidt, voert misschien wat ver. “Maar”, zegt Jorrit Hansen, “we zien wel duidelijk zelfontplooiing bij die kinderen. Ze krijgen er echt vertrouwen van, durven meer. En we zijn toch ook de vrijwilligers van de toekomst aan het opleiden.”

De inzet van medeleerlingen wordt door de overige, spelende, kinderen overigens ook zeer gewaardeerd. “Het doet wat met de groepsdynamiek. Er groeit onderlinge waardering. Bovendien doen zowel de kinderen uit groep 7 onderling, als in het contact met medeleerlingen van de school, nieuwe sociale contacten op. Dat werkt erg goed.”

Pauzesport

In de gemeente Roosendaal zijn 17 buurtsportcoaches van SSNB actief. Zij verzorgen divers sport- en beweegaanbod voor de inwoners van de Brabantse gemeente. Bovendien, en dat is bijzonder, verzorgen de buurtsportcoaches alle gymlessen op de Roosendaalse basisscholen. Op een aantal daarvan zijn ze bovendien in de pauzes actief. Coördinator Patrick de Klerk en Rik van den Broek vertellen over dit specifieke aanbod, pauzesport genaamd, dat in den lande overigens steeds meer aftrek krijgt.

“Pauzesport is de oplossing voor veel vraagstukken”, zegt het duo in koor. “Kinderen zijn van nature wiebelkanten, heel beweeglijk. En ieder kind wil buitenspelen na de boterham, die de meesten in drie minuten op hebben. Daarna is er dus ook tijd zat om lekker actief te zijn, maar sommige kinderen weten echt niet wat ze moeten gaan doen. Die hebben

Rik van den Broek
(Sportservice Noord-Brabant)

Jorrit Hansen (Move Mates)

ook in de pauze behoefte aan structuur, anders gaan ze lopen rotzooien of zich vervelen. Juist daarom komen onze buurtsportcoaches in die pauzes in actie”, aldus De Klerk. Naast de gymlessen, en de buitenschoolse opvang, neemt de pauzesport een steeds prominentere plaats in. “Niet in de laatste plaats omdat bewegen in de pauze natuurlijk ook iets vrijblijvends heeft. Het is geen les, het mag. Het is ook niet zo dat we de kinderen vertellen wat ze moeten doen, er zijn er genoeg die zelf iets verzinnen met hun vriendjes, en bijvoorbeeld gaan voetballen. Of ze willen niets liever dan hoelahoepen. Maar sommigen kunnen wel wat houvast gebruiken, voor die kinderen is pauzesport juist bedoeld.”

Buurtsportcoach Rik van den Broek beaamt dat: “Pauzesport heeft altijd wel een beetje een vrijblijvend karakter, we verplichten de kinderen niet eraan mee te doen. Maar we merken wel dat er een heel stel is dat graag iets om handen heeft en het prettig vindt om te bewegen, en het prettig vindt als er wel enige begeleiding bij is.”

Pauzesportkaarten helpen kinderen én buurtsportcoaches bij het bepalen van het aanbod die dag. Op de kaarten staat niet alleen welk spel er gespeeld kan gaan worden, ook krijgen de leerlingen een taak of rol. De een mag simpelweg meespelen, de ander is scheidsrechter, trainer/coach, aanvoerder of – ja, dat kan ook – supporter. “Soms is het niet handig als kinderen van groep 3 en groep 8 door elkaar krioelen, vanwege het verschil in fysiek. Juist dan kan je met de kaarten iedereen een rol geven, het spel wat reguleren.”

Op de pauzesportkaarten staat overigens een heel regulier aanbod, zoals voetbal, hoc-

key of trefbal, én meer bijzondere activiteiten, zoals een zogeheten chaosballenspel. “De gedachte is vooral dat je met zoveel mogelijk kinderen samenspeelt.”

Van den Broek voegt toe: “Het bestaan van die verschillende kaarten, van die diverse rollen, maakt dat het ook mogelijk is meer kinderen erbij te betrekken. Hoewel deelname vrijblijvend is, proberen we kinderen wel te stimuleren mee te doen. Voor sommige kinderen brengt bewegen een zekere mate van onzekerheid mee, terwijl het juist

De Klerk zegt er overigens voor te waken dat niet ‘iedere dag maar weer’ gestructureerde activiteiten in de pauze plaatsvinden. “Dan krijgt het ook weer een haast verplicht karakter. Maar het is fijn, vinden de kinderen, de leerkrachten of overblijftouders en wij als buurtsportcoaches, als er een aantal dagen wel iets van een programma is.” Ook waakt de buurtsportcoach ervoor dat het programma te spannend is. “Je houdt er toch rekening mee dat ze daarna de klas weer ingaan. Het is goed als ze even stoom af kunnen bla-

“Het aantal conflicten op het schoolplein is dankzij pauzesport echt een stuk teruggelopen”

– Rik van den Broek

goed is voor hun motoriek, hun fysiek. Maar als ze zich minder prettig voelen bij het rennen, kunnen ze altijd nog de rol van coach of scheidsrechter op zich nemen. Meedoen, dat vinden wij het belangrijkste.”

“Zo gaat het heden ten dage vaak ook met de gymles. De tijd dat ieder kind klassikaal, en ten overstaan van de rest, een koprol moet maken, of over de bok moet springen, is wel een beetje voorbij. De gymles is geen jury-sport meer. Het is sociaal allemaal een stuk veiliger geworden, het gaat veel om de participatie, en dat iedereen zich er prettig bij voelt. Vandaar ook dat er veel meer spelsoorten worden gedaan. En ligt het accent meer op spelgedrag, op het omgaan met winst en verlies, op sociale aspecten. Daar ligt meer focus dan op de beweging zelf.”

zen, dat er geen verveling optreedt, maar het moet toch vooral ook leuk zijn. Actief bezig zijn oké, maar een shuttlerun van een uur, nee.”

Enmaals terug in de klas na hun pauzesportmoment is bij veel kinderen het effect merkbaar. De Klerk: “We horen altijd weer verhalen dat de kinderen geconcentreerder zijn. Het is natuurlijk ook wetenschappelijk bewezen dat er stoffen vrijkomen tijdens en na het bewegen, dat de bloedsomloop wordt aangewakkerd en dat dat allemaal een positief effect heeft op de leeractiviteiten in de klas. Daarom ook zijn beweegmomentjes tussendoor heel belangrijk.”

Hoewel de buurtsportcoaches op alle Roosendaalse scholen het bewegingsonderwijs verzorgen, maakt niet iedere school

gebruik van de mogelijkheid om pauzesport te faciliteren. “We leveren, in overleg, gewoon maatwerk. De ene school heeft ook meer mogelijkheden dan de andere. Dat kan financieel zijn, maar ook een kwestie van ruimte. De ene school heeft een groot speelplein, de ander slechts een klein hoekje. Al is het in principe mogelijk overal, al dan niet met spelmateriaal, iets te creëren.”

“We verplichten de kinderen niet mee te doen aan pauzesport. Maar er is een heel stel dat graag iets om handen heeft en het prettig vindt om te bewegen, en als er wel enige begeleiding bij is”

— Rik van den Broek

Er is overigens, vertellen De Klerk en Van den Broek, veel wisselwerking tussen de buurtsportcoach, die dus ook de reguliere gymlessen verzorgt, en de leerlingen. “Juist omdat we elkaar dus niet alleen tijdens de gymlessen, of alleen tijdens pauzesport treffen. Je kunt dan voortborduren op datgene wat je al in de gymlessen behandeld hebt. Als je dat een beetje slim op elkaar afstemt, kun je zorgen dat kinderen behoorlijk wat beweegmomenten in

de week hebben. En ergens beter in worden.” “Meester Rik? Ja, zo noemen ze me inderdaad. Ik heb zelf drie rollen, als lesgever, pauzesportbegeleider en bij de naschoolse opvang. Ik werk op vier scholen, vierenhalve dag in de week. Zelf kan ik die rollen makkelijk scheiden, en ik denk dat het ook voor de kinderen juist wel prettig is. Waar ze me ook treffen, in het gymlokaal, op het plein of bij de

“Het aantal conflicten op het schoolplein is, vertellen de docenten me, dankzij pauzesport bijvoorbeeld echt een stuk teruggelopen. Anders moesten de juffen en meester altijd streng surveilleren op het plein, nu gaat heel veel vanzelf, lossen de ruzietjes als vanzelf weer op.”

De rol van de buurtsportcoach bij pauzesport is cruciaal. Hij of zij start, als eenmaal voor een spel gekozen is, het spel op. Van den Broek: “Je legt dan even wat dingen uit, verdeelt de taken en rollen. En daarna hoop je, en meestal lukt dat ook wel, dat ze het spel zelfstandig spelen. Je staat er wel bij, houdt ook toezicht, maar als zich een klein probleempje voordoet, hoop je dat ze het zelf oplossen.” ■

naschoolse activiteiten, ik blijf meester Rik.” De Klerk bepleit, vanzelfsprekend, de inzet van buurtsportcoaches boven het gebruik van overblijfmoeiers of -vaders. “Een professional kan kinderen pedagogisch-didactisch veel beter begeleiden, duidelijkere regels stellen en meer over specifieke technieken vertellen. Over het algemeen is dan de spelvreugde bij de kinderen gewoon groter.” Van den Broek ziet dat terug op het plein.

Buurt sportcoach, een vak in ontwikkeling

Het vak van de buurtsportcoach is in ontwikkeling. Wat was mijn eerste ervaring? Dat is nu zes jaar geleden vanuit mijn vorige functie als unitmanager Sport bij revalidatiecentrum Heliomare. De gemeentes Beverwijk en Heemskerk zochten zes jaar geleden een samenwerking met Heliomare om de eerste buurtsportcoach aangepast sporten aan te stellen. In het begin was het enorm pionieren. Hoe kan de doelgroep je vinden? Welke initiatieven zijn er al? Wat hebben verenigingen en vooral het kader nodig? Hoe bouw je een netwerk op? Maar nu zo'n zes jaar later zijn er, zeker als het gaat om inclusiviteit, mooie initiatieven en projecten ontstaan.

“EEN BUURTSPOORTCOACH HOUDT VAN UITDAGINGEN, NEEMT INITIATIEVEN, WERKT GRAAG MET MENSEN EN MOET ZICH BLIJVEN ONTWIKKELEN. KORTOM: EEN LEVEN LANG LEREN”

Ondertussen werk ik als opleidingsmanager bij de opleiding Sportkunde bij Hogeschool Inholland Haarlem. In het kader van beroepsoriëntatie gingen tweedejaarsstudenten als opdracht binnen het uitstroombrofiel Sport en Maatschappij buurtsportcoaches interviewen. De resultaten van deze interviews waren indrukwekkend. Een greep uit de uitkomsten van deze interviews: *‘Als buurtsportcoach organiseren we niet alleen activiteiten voor ouderen die elke week een andere sport beoefenen, maar bijvoorbeeld ook een sportspektakel voor dreumesen en kinderen. Of we gaan bij een maatschappelijke partner langs zoals jongerenwerkers, fysiotherapeuten of huisartsen om te overleggen wat we voor elkaar kunnen betekenen. Met de achterliggende gedachte: hoe kunnen we mensen meer aan het bewegen krijgen en houden. We zijn hierin de initiator en verbinder.’*

Wat een mooie en afwisselende banen hebben buurtsportcoaches. Er is niet één buurtsportcoach. Ze zijn allemaal uniek en doen regionaal hele verschillende activiteiten voor uiteenlopende doelgroepen, waarvoor ze met verschillende partijen overleggen.

Uit de *Evaluatie Buurtsportcoaches* van het Mulier Instituut (2017) kwam al naar voren dat de buurtsportcoach een spin in het web is die met veel verschillende groepen mensen en partijen samenwerkt. Dit bleek ook uit de interviews van onze studenten. Als het gaat om het inzetten van sport als middel vraagt dit van buurtsportcoaches een brede deskundigheid en flexibiliteit. Stel je werkt al een aantal jaar als buurtsportcoach en je wilt je verder verdiepen of ontwikkelen in een vaardigheid, kennis omtrent een doelgroep, eerder verworven kennis oprispen om je als buurtsportcoach en persoon verder ontwikkelen. Hoe en waar kan dat dan? Er wordt via het programma LAB (Landelijke Academie Buurtsportcoaches)

hard gewerkt aan een landelijk dekkende infrastructuur waarin regionaal vraaggestuurde scholingen en trainingen voor buurtsportcoaches aangeboden worden. Wat bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van het vak van de buurtsportcoach.

Als ik nu terugkijk op mijn eerste ervaring met de buurtsportcoach aangepast sporten, dan is er sindsdien heel veel positiefs gebeurd. Mooie ontwikkelingen in het vakgebied en het is nog lang niet klaar. Een buurtsportcoach is iemand die houdt van uitdagingen, initiatieven neemt, graag werkt met mensen en zich moet blijven ontwikkelen. Kortom: een leven lang leren. Ik ben ervan overtuigd dat het LAB daar een mooie bijdrage aan kan leveren.

Ans Konijn
Opleidingsmanager
Sportkunde, Hogeschool
Inholland Haarlem
Voorzitter Landelijke
Opleidingsoverleg
Sportkunde (LOS)
Lid van de stuurgroep
Landelijke Academie
Buurtsportcoaches (LAB)

Curriculum.nu gaat buurtsport- en cultuurcoaches helpen

De stof die leerlingen moeten leren op het primair en voortgezet onderwijs wordt aangepast. De eerste stap in het uitwerken van het nieuwe curriculum is gezet, met daarin een volwaardige rol voor Beweging & Sport en Kunst & Cultuur. De rol van de buurtsportcoaches en cultuurcoaches in het onderwijs kan dan ook wel eens groter worden.

📄 MARK VAN DER HEIJDEN

Vijftien jaar geleden werd YouTube gelanceerd, stemden Nederlanders tegen het grondwettelijk verdrag van Europa (best belangrijk, toch?) en besliste Lionel Messi het wereldkampioenschap voetbal onder 20 jaar door in de finale in Utrecht twee keer te scoren. Jan-Peter Balkenende was nog minister-president, Beatrix koningin en Marco van Basten bondscoach.

Vijftien jaar geleden was ook de laatste keer dat de landelijk vastgelegde onderwijsdoelen zijn herzien. En aangezien deze doelen – als geheel het landelijke curriculum genoemd – de leerlingen voorbereiden op de toekomst, is het goed dat deze nu worden geüpdatet. Zodat er weer een goede doorstroom is van basis- naar voortgezet en vervolgonderwijs en er een duidelijke samenhang is tussen verschillende vakken.

Dat is wat Curriculum.nu wil bereiken. In opdracht van het ministerie van OCW hebben onder deze naam leraren, schoolleiders en andere experts sinds de herfst van 2018 in negen ontwikkelteams op evenveel leergebieden gewerkt aan herziening van het landelijk curriculum. De daarbij in 2019 opgeleverde bouwstenen worden nu bekeken door een wetenschappelijke curriculumcommissie, die daarover de minister van OCW zal adviseren. Daarna zullen teams van leraren, vakdidactici en (curriculum)experts van SLO in 2021 de conceptkerndoelen ontwikkelen. De Tweede Kamer zal vervolgens hiermee moeten instemmen en de kerndoelen en eindtermen (voor de bovenbouw) in een wet vastleggen. Dan pas staat vast wat jonge Nederlanders de komende jaren moeten kennen en kunnen als ze hun school verlaten.

“Je kan lid worden van een sportvereniging, maar de volledige breedte van sport en de verschillende vaardigheden kun je alleen op school leren”

– Berend Brouwer

“De uitgangspunten voor alle leergebieden zijn hetzelfde. Werk aan de drie hoofddoelen van het onderwijs: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming”, zegt Viola van Lanschot-Hubrecht. Van Lanschot-Hubrecht is Leerplanontwikkelaar kunst & cultuur, beroepsgerichte vakken bij het SLO, het kenniscentrum voor de ontwikkeling van het curriculum in het onderwijs. Ook was zij inhoudelijk begeleider tijdens een eerdere fase van Curriculum.nu. “In een aantal driedaagse ontwikkelsessies hebben we met de teams bij elkaar gezeten en zijn we aan de slag gegaan met de visie en grote opdrachten. Wat is de essentie van het leergebied?”

Daardoor geeft Curriculum.nu nu al een heel helder beeld van wat de richting van het nieuwe curriculum zal zijn, welke leergebieden belangrijk zijn, wat de visie op elk leergebied is en aan welke grote opdrachten, zoals die dus zijn genoemd, de nog vast te stellen kern-doelen het beste kunnen voldoen.

Van dans tot theater

Het eerste dat daarbij opvalt is dat naast te verwachten leergebieden als Nederlands, Engels en Rekenen & Wiskunde ook Kunst & Cultuur weer volledig meedraait, terwijl daar de laatste jaren niet de grootste prioriteit lag. Tot tevredenheid van Anne Bos. “Kunst is vaak een sluitpost, ook in de ontwikkelgebieden. Dit keer is kunst niet op een zijpad gezet en daar put ik hoop uit. Het kan het moment zijn dat dingen weer opgeschud kunnen worden.”

Bos is docent dans, coördinator vooropleiding aan de ArteZ hogeschool voor de kunsten in Arnhem en was lid van het ontwikkelteam Kunst & Cultuur in de vorige fase van Curriculum.nu. Hij maakt zich hard voor kunst in al zijn verschijningsvormen. “Onderwijs gaat over kinderen voorbereiden op de toekomst en ze ontwikkelen tot een verantwoordelijk burger in de maatschappij. Door kunst ga je de wereld op verschillende manieren bekijken. Je leert maken, creëren, je leert je te uiten. Kunst is de spiegel van de wereld, het ontwikkelt je smaak.”

“Kunst is ook om van te genieten, om je erin te verliezen. Ook dat is een belangrijk onderdeel, waar je veel aan kan hebben. Je kunt de

Anne Bos, docent dans, ArteZ Arnhem

schoonheid ervaren van kunst, en als het minder goed met je gaat daar ook weer energie uit halen”, vervolgt hij. “Als kinderen daarmee niet in aanraking komen bij hun familie, is het belangrijk dat de school ze dat aanbiedt zodat de kinderen weten wat het kan betekenen. Daarom is het belangrijk dat alle vormen van kunst aan bod komen – ook dans, drama en theater. Dan kunnen kinderen hun voorkeur ontdekken, zich daarin ontwikkelen en uiten.”

Sport in al zijn vormen

Minder verrassend, maar even broodnodig, is dat Bewegen & Sport ook tot de negen leergebieden in het curriculum behoort. “De kern is dat we willen dat kinderen buiten school, na school, in heel hun leven iets met sport doen”, vertelt Berend Brouwer. “Om dat te kunnen, moet je dit tot op zekere hoogte beheersen en het zelfvertrouwen hebben om daaraan deel te nemen. Daarin is een belangrijke rol voor school weggelegd.”

Brouwer is opgeleid als gymleraar en heeft daar later een opleiding bewegingswetenschappen achteraan gedaan. Behalve dat hijzelf bewegingsonderwijs gaf, was hij ook docent aan de lerarenopleiding. Nu is hij Leerplanontwikkelaar bewegingsonderwijs

& sport bij SLO en een van de teamleden van het leergebied Bewegen & Sport bij Curriculum.nu, nu en in het vervolgtraject daarvan.

De school moet die rol oppakken, omdat alleen daar het bewegen en sporten in al zijn vormen kan worden getoond, stelt Brouwer. “Je kan lid worden van een sportvereniging, maar de volledige breedte van sport en de verschillende vaardigheden kun je alleen op school leren. Daar zijn alle leerlingen die je met een breder aanbod in aanraking kan laten komen.”

De noodzaak daartoe wordt steeds sterker, merkt Brouwer. “Aan de bewegingsonderwijskant, dat wat kinderen moeten leren, zit een flinke urgentie vanwege het minder buitenspelen. Kinderen gaan qua beweegvaardigheid achteruit. Een ander punt is, bewegen kinderen genoeg? Kunnen we hen op school verleiden om meer te bewegen?”

Bouwstenen in sport

De twee lessen bewegingsonderwijs zijn logischerwijs niet voldoende om dat tekort aan bewegen te compenseren. Dat zal buiten schooltijd moeten gebeuren. De verbinding tussen binnen en buiten school bewegen en sporten is dan ook een van de grote opdrach-

ten in dit leergebied. “Het programma op school weerspiegelt dat wat buiten school aangeboden wordt. Door activiteiten aan te bieden die, zoals dat dan heet, de hoofduitdaging gemeen hebben. Het hoofdprobleem van veel sporten is bijvoorbeeld in balbezit komen, overspelen en een doelpoging doen. Daarmee proberen we kinderen bekend te maken, zodat dat inhoudelijk aansluit op wat ze buiten school vinden. Het is een manier waarop de verbinding naar buiten gelegd kan worden.”

“Ook kunnen we op school iedereen die kansen geven. Buitenschools kan dat anders zijn, omdat er daar meer sprake is van een wedstrijdverband en sommige dingen anders zijn georganiseerd. Die link moet ook worden gelegd. Wat past bij een leerling en wat past niet? Sommige kinderen willen gewoon lekker ballen.”

Dat laatste heeft heel erg te maken met de beweegidentiteit, ook een van de acht grote opdrachten in het leergebied Beweging & Sport. Net zoals grote opdrachten als een gevarieerd beweegaanbod, beter leren bewegen en bewegen op eigen niveau ook op elkaar aansluiten. “De grap met bouwstenen en grote opdrachten is, je kunt ze eigenlijk niet

los van elkaar zien”, zegt Brouwer dan ook.

Goed, over beweegidentiteit. “Vakdocenten weten in hun achterhoofd dat het eigenlijk om beweegidentiteit draait, nu wordt dat nadrukkelijker geformuleerd. We proberen leerlingen vaardiger te maken, ze beter te laten bewegen en ze te leren wat bewegen voor de gezondheid kan doen. Maar uiteindelijk moet het er vooral toe bijdragen dat een kind zegt: ja, ik wil iets met sport.”

“De beweegidentiteit, weten wat bij je past, ontwikkelt zich met de jaren. Dit zit voor een deel in bewustwording en erover nadenken, deels is het ook positieve ervaringen opdoen. Daarom moeten we bewegingsonderwijs zorgvuldig aanbieden en er met professionele begeleiding voor zorgen dat dat positieve proces op gang blijft. Kinderen bewegen altijd graag. Dat positieve idee willen we over-eind houden.”

Twee lijnen in kunst

Ook het leergebied Kunst & Cultuur telt acht grote opdrachten. Daartoe behoren bijvoorbeeld artistieke expressie, artistieke technieken en vaardigheden, beleven van kunst, en kunst- en cultuurhistorische contexten; om er enkele te noemen. Bij zijn uitleg van de

“Door kunst ga je de wereld op verschillende manieren bekijken. Je leert maken, creëren, je te uiten. Kunst is de spiegel van de wereld, het ontwikkelt je smaak”

—Anne Bos

grote opdrachten houdt Bos echter liever twee lijnen aan: maken en betekenis geven, en meemaken en betekenis geven.

“Wat ik bij maken misschien wel het allerbelangrijkste vind, is dat de leerlingen in de kunstlessen beginnen met onderzoek. Er is een thema of probleem dat ze moeten exploreren. Daarna maken ze keuzes en gaan ze zich verdiepen. Die chaos is goed om mee om te gaan. Het voelt alsof het nergens heen gaat, maar er komt structuur, ze komen hier wel weer uit. Dat leren de leerlingen door veel mee te maken en dat doen ze in maakprocessen.”

Meemaken ziet uiteraard op de rol van de leerlingen als kijker of luisteraar. “Dat doen we bijvoorbeeld aan de hand van de kunst- en cultuurhistorische contexten, waardoor de leerlingen kunst kunnen herleiden naar de tijd waarin we toen leefden. Daardoor gaan ze inzien en begrijpen waarom we de dingen doen die we nu doen. Ook

“In de bouwstenen staat nu al veel informatie. Scholen kunnen ze op dit moment al gebruiken als inspiratie”

– Viola van Lanschot-Hubrecht

ontwikkelen ze dan smaak. Ze leren kijken naar verschillende kunstuitingen zonder meteen te roepen dat mijn kleine zusje van vier dat ook kan. Het gaat om kijken en beleven, geraakt laten worden door kunst.” Het gaat daarbij niet alleen om het schilderen aan de muur of de dans op het podium. Artistieke innovatie, ook een van de grote opdrachten, legt de relatie met toegepaste kunst, zegt Bos. “We willen dat kinderen al vanaf de kleuterschool naar de wereld om

zich heen kijken en dan voor problemen of knelpunten op een artistieke manier oplossingen vinden. Zo hoorde ik van een kind dat last had van uitlaatgassen, doppen met geuren op de uitlaatpijpen wil zetten. Het kan wel niet, maar het is goed bedacht. En precies die creativiteit hebben we zo hard nodig, ook in ons dagelijks leven.”

Samenhang in disciplines

Zo zijn op negen leergebieden de visie en grote opdrachten vastgelegd. En al was Van Lanschot-Hubrecht enkel bij leergebied Kunst & Cultuur betrokken, haar complimenten kunnen vast breder getrokken worden voor alle leergebieden. “Kanjers van leraren hebben met enthousiasme en deskundigheid hieraan gewerkt. Als je ziet hoe breed en complex dit leergebied is. Iedere discipline heeft zijn eigen karakter, maar we zijn erin geslaagd om de samenhang tussen de disciplines in taal zichtbaar te maken.”

“Wat ik het allermooiste vind, is dat de bouwstenen samenhang laten zien tussen de verschillende disciplines, met name op het niveau van vaardigheden. Daardoor is het een samenhangend geheel geworden voor een complex leergebied. Ook word ik er blij van dat er altijd een wisselwerking is. Maken kan beginnen door iets mee te maken. Door iets te maken kunnen kinderen iets meemaken. Die wisselwerking zit heel sterk in dit stuk.” Maar, waarschuwt Van Lanschot-Hubrecht, “we hebben het dus nog uitdrukkelijk over een voorstel. Op basis van dit voorstel en het advies van de curriculumcommissie gaan de kerndoeleentams begin 2021 starten met de herziening van de kerndoelen.”

Nu aan de slag

Dat werpt de vraag op of buurtsportcoaches en cultuurcoaches nu al iets kunnen met de voorstellen die nu te vinden zijn op Curriculum.nu. Van Lanschot-Hubrecht is daarvan overtuigd. "In de bouwstenen staat nu al veel informatie. Ze zijn heel erg rijk en in vergelijking met de huidige kerndoelen al best specifiek. Scholen kunnen ze op dit moment al gebruiken als inspiratie."

Dat is wat Bos ook adviseert. "Ik heb al op veel plaatsen in het land sessies gegeven over de bouwstenen die we hebben ontwikkeld en dan helpen deze voorstellen ontzettend om over kunst te praten, om kritisch te kijken naar de dingen die je doet en hoe dat beter zou kunnen. Ik kan me ook voorstellen dat wanneer een cultuurcoach bijvoorbeeld een theaterproject naar een school wil brengen, hij door dit model beter kan uitleggen wat hij daarmee wil bereiken. Ook mensen die niet goed zijn ingevoerd in kunst en cultuur gaan dit begrijpen."

Brouwer onderschrijft dat, wat zijn leergebied Bewegen & Sport betreft. "Als vakleerkracht kun je nu al best naar de bouwstenen van het programma kijken en zien of wat je doet daarmee overeenkomt of dat je misschien de lessen beweegonderwijs kan verbeteren op grond van de bouwstenen, bijvoorbeeld of er een aanvullend sportaanbod moet komen voor kinderen die het moeilijk hebben. Daar hoef je geen drie jaar op te wachten."

Professionaliteit en passie

In ieder geval denken Brouwer en Bos dat door de voorstellen die er nu liggen, de rol van de buurtsportcoach en cultuurcoach groter kan worden. Brouwer stipte al aan dat het grotere belang van beweegidentiteit in het landelijk curriculum vraagt om professionele begeleiding. Voor bewegingsonderwijs bevoegde buurtsportcoaches zouden bijvoorbeeld die rol als vakdocent op school op zich kunnen nemen.

De beweegidentiteit vraagt namelijk om positieve ervaringen. De leerling moet ervaren dat-ie beter wordt en nog beter kan worden dan-ie al is. Zodat hij uiteindelijk gaat denken: deze sport is iets voor mij. "Groepsleerkrachten kunnen ook op een positieve manier kin-

deren tegemoet treden en begeleiden. Wat ze niet hebben is de vakinhoudelijke kant om de goede activiteiten aan te bieden en daarin te differentiëren om elk kind stapje voor stapje beter te laten worden. Daar zit het verschil in professionaliteit in."

Ook de extra nadruk op het verbinden van bewegen en sport binnen en buiten school, een van de grote opdrachten, kan de rol van de buurtsportcoach vergroten, verwacht Brouwer. "Dat is wat buurtsportcoaches nu ook al doen. En al hangt het er natuurlijk van af hoe deze opdracht in de kerndoelen terecht komt, het is wel een stimulans om extra de verbinding te zoeken. Daarin blijven buurtsportcoaches een rol spelen."

Voor Bos brengt de vakleerkracht vooral passie. Hij geeft het Vathorst College in Amersfoort als voorbeeld, waar hij als docent dans heeft gewerkt. Daar speelt kunst in al zijn vormen een belangrijke rol – mede dankzij professionals uit de kunst. "Die school ademt kunst, je merkt het in de hele school. Elke dag komen kinderen in contact met gepassioneerde docenten."

Bos vertelt hoe de jongste leerlingen aan het begin van het eerste jaar vaak zeggen dat ze dans direct zullen laten vallen. "Dat zullen we nog wel eens zien, denk ik dan. Zij zien het als een dansje doen, maar het is veel meer een verhaal vertellen door middel van bewegen. Tijdens het WK voetbal ging ik aan de slag met bewegingen die daarbij voorkomen: sli-

dingen, kapbewegingen. Uiteindelijk maken de leerlingen daarmee hun eigen verhaal."

"Juist nu je kennis overal vandaan kan halen, heb je mensen nodig die een vak helemaal doorleven. Dat is volgens mij de essentie van docent zijn tegenwoordig. Je moet de leerlingen raken met je passie. Dan kunnen ze hun smaak ontwikkelen en ontdekken wat voor hen werkt." ■

“Aan de bewegingsonderwijskant zit een flinke urgentie vanwege het minder buitenspelen. Kinderen gaan qua beweegvaardigheid achteruit. Een ander punt: bewegen kinderen genoeg?”

— Berend Brouwer

Chantal Baghuis – Buurtsportcoach

“ZORGEN VOOR VERBINDINGEN EEN LACH OP HET GEZICHT”

In het zuiden van het land vormt sport voor Chantal Baghuis als spelbepaler bij Negen een ‘van negen tot negen’ bezigheid. De Venlose buurtsportcoach van Sport aan de Maas zorgt voor meer beweging in de gemeente Horst aan de Maas. Ook in haar vrije tijd is ze veel met sport bezig en voetbalt ze bij Borussia Mönchengladbach, dat uitkomt in de Duitse Tweede Bundesliga. EDDY VEERMAN

Overdag brengt Chantal zo veel mogelijk kinderen, van primair en voortgezet onderwijs, in beweging. Zelf zit ze ook niet stil en is ze geen bankhanger. Vier avonden in de week en in het weekend is ze te vinden bij Borussia Mönchengladbach. “Ik ben 28, dus dan zou het nu moeten gebeuren”, zegt Chantal op de vraag of ze nog van een profcontract droomt. “Daar waar ik vorig seizoen nog geen vaste basisplaats had, heb ik die dit seizoen wel verdiend. Misschien is dit het hoogst haalbare

“WE BRENGEN JONG TOT OUD, MET OF ZONDER BEPERKING, IN BEWEGING, ZORGEN ERVOOR DAT IEDEREEN KAN MEEDOEN EN MAKEN VERENIGINGEN TOEKOMSTBESTENDIG”

en dat is mooi!” Daarnaast traint Chantal twee keer per week de mini’s van Venlosche Boys. “Kids van 4, 5 en 6 jaar, daar krijg ik energie van. We hebben inmiddels de zestigste aanmelding binnen, dus het gaat om een hele grote groep qua aanwas.”

De bezige bij maakt al vier jaar onderdeel uit van het team van Negen, spelbepalers in beweging. Negen activeert mensen door bewegen te stimuleren. “Een leven lang bewegen om bij te dragen aan een gezonde leefstijl, van jong tot oud. Daarnaast inspireren en stimuleren we ver-

enigingen om hun ambities waar te maken, altijd op een vernieuwende en creatieve manier. Negen geeft uitvoering aan sport en bewegen in onder andere gemeente Horst aan de Maas.”

Alle negentien basisscholen en een middelbare school zijn partner van Sport aan de Maas. “Aan de hand van de Ben Bizzie menukaart wordt gekeken waar behoefte aan is.” Chantal en haar collega’s bieden ondersteuning tijdens de gymles, pauzesport en sportdagen. “Ook testen we hoe het ervoor staat met de motorische ontwikkeling van de leerlingen. Daarnaast hebben we inmiddels diverse schoolpleinen aangepakt waar we kinderen uitdagen om nog meer en gevarieerder in beweging te komen. Ik vind het mooi om te zorgen voor een lach op het gezicht van een kind tijdens het bewegen. Bewegen is namelijk hartstikke leuk.”

Dat laat ook bewegemaatje Ben Bizzie zien. “Onze mascotte die altijd met een lach op zijn gezicht verschijnt. Het Ben Bizzie-programma zorgt voor een kwaliteitsimpuls in het bewegingsonderwijs. Kinderen raken vertrouwd met sporten en bewegen. Het worden vanzelfsprekende onderdelen in het dagelijks leven. Het maakt ze klaar voor de toekomst, ze ontwikkelen zichzelf en ontdekken hun talent. Het mooiste is als iets lukt wat voorheen nog niet lukte. Daar help ik ze graag bij. Ze zijn dan zo trots op zichzelf en dan kan hun dag niet meer stuk. Daar kan ik echt van genieten.”

Programma op maat

Tot vorig schooljaar kwam Chantal dagelijks op twee à drie basisscholen. Sinds een aantal maanden is ze als sportconsulent actief op het voortgezet onderwijs op het Dendron college. Binnen het vernieuwende concept SOOOL, dat staat voor Samen Ontdekkend Onderzoekend Ontwerpend en Ondernemend Leren, geeft ze kinderen van 10 tot 14 jaar gymles. “Ze bepalen zelf hun doelen en ik help ze om daar te komen. Het is een op maat gemaakt programma dat zorgt voor een soepelere overgang van het basis- naar voortgezet onderwijs. Een supertof traject waar ik echt de verbinding zoek met de leerlingen. Je ziet ze groeien en zelfstandig worden.” “Het Dendron College ziet de meerwaarde van sport en bewegen en de mogelijkheden om dat in te zetten als middel. Leerlingen organiseren beweegactiviteiten voor verschillende doelgroepen in de regio en voeren ze zelf uit. Ze sporten met de kinderen van de kinderopvang en bewegen met ouderen en mensen met een beperking. Momenteel wordt ook gekeken of sporten en bewegen kan aanvullen op het huidige weerbaarheidsprogramma.” Chantal heeft bij al deze projecten een coördinerende en begeleidende rol. “Ik ben de spin in het web die de diverse initiatieven en projecten met elkaar verbindt.”

Sport aan de Maas richt zich buiten het in beweging brengen van kinderen en jongeren ook op het stimuleren van een gezonde leefstijl middels JOGG

(Jongeren op Gezond Gewicht). “Collega’s zijn actief als beweegcoach voor kwetsbare doelgroepen en als verenigingsondersteuner. We brengen jong tot oud, met of zonder beperking, in beweging, zorgen ervoor dat

“ALLEEN GA JE SNELLER, MAAR SAMEN KOM JE VERDER”

iedereen kan meedoen en maken verenigingen toekomstbestendig. Van jongs af aan maken we kinderen vertrouwd met sport, bewegen en gezondheid. Dat doen we niet alleen, maar samen met verenigingen, lokale ondernemers en onderwijs. De herkenbaarheid van Sport aan de Maas is de afgelopen jaren sterk gegroeid. We hebben veel verbindingen gelegd met allerlei organisaties in Noord-Limburg. Nieuwe connecties zijn snel gemaakt. We werken altijd dicht bij de mensen en werken nauw samen met lokale partners. Zo weten we altijd met wie we om tafel zitten en wat ze doen. Zo krijg je dingen sneller voor elkaar. Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder.”

De sportiefste basisschool van Nederland staat in Alkmaar

Sport en bewegen voor de hele wijk is een speerpunt op de Kardinaal de Jong school

Het was een groot feest in het voorjaar van 2019. De Alkmaarse Kardinaal de Jong School werd uitgeroepen tot de sportiefste basisschool van Nederland. De reden? Niet alleen staat bewegingsonderwijs en bewegen bij de school in Alkmaar-Zuid al jaren hoog in het vaandel, de school is ook een verbindende factor in de wijk. “Het was wel een verrassing dat we de titel wonnen. De andere scholen in de finale hadden ook mooie initiatieven. Maar we waren natuurlijk ontzettend blij”, zegt Saskia Juffermans.

TESSA DE WEKKER

Ze is al elf jaar vakleerkracht gymnastiek op de Kardinaal de Jong school. Saskia is combinatiefunctionaris en deels in dienst van Alkmaar Sport, de sportorganisatie van de gemeente Alkmaar, net als haar collega-vakdocent op de Kardinaal de Jong. “Sinds 2008 voeren wij de Brede Regeling combinatiefuncties uit voor de gemeente Alkmaar. Er is voor gekozen om de regeling in te zetten om de vakleerkracht gymnastiek op de scholen

terug te krijgen en ze ook in te zetten voor naschools sportaanbod”, zegt Rianne de Groot. Zij is teamleider van de 24 vakleerkrachten gymnastiek bij Alkmaar Sport. Samen verzorgen zij de gymlessen op 29 basisscholen in de stad. Rianne: “Scholen krijgen subsidie op de eerste gymles in de week vanuit de combinatie-regeling. Een eventuele tweede les per klas wordt door de scholen zelf bekostigd.” Op de Kardinaal de Jong krijgen alle groepen twee keer in de week gymles van een vakdo-

Alkmaar Sport

Alkmaar Sport

Pianne de Groot
teamleider
Alkmaar Sport

“Met de MRT geven we kinderen het gevoel dat ze het wél kunnen. Plezier is heel belangrijk”

– Saskia Juffermans

cent. “Ook de kleuters”, zegt Saskia niet zonder trots. Het beweegaanbod op haar school is in de elf jaar dat ze er werkt langzaam maar zeker uitgegroeid tot een speerpunt van de school. “Ik begon met één les in de week van een vakleerkracht en SportX-lessen na schooltijd (zie verderop). Later werden dat twee lessen per week. Toen kwamen de kleuters erbij. Zo is het belang van bewegen steeds meer ingebed in de school.”

Sport breed gedragen

De Kardinaal de Jonghschool is een gemengde school in de wijk Kooimeer, een wijk met zowel flatgebouwen als eengezinswoningen vlak bij het stadion van AZ. Er zitten kinderen van 29 nationaliteiten op de school met ruim 200 leerlingen. De school ademt bewegen. Als je het schoolplein op loopt, valt meteen de grote klimwand aan een van de muren van de school op. “Die hebben

we aangeschaft met de cheque die we kregen bij de uitverkiezing tot de sportiefste basisschool van Nederland. We wilden graag iets waar de kinderen uit de wijk na schooltijd ook op kunnen spelen. De klimmuur is een groot succes”, vertelt Saskia.

Verder zijn er natuurlijk de nodige klimtoestellen op het schoolplein en een interactieve voetbalmuur. Binnen in het gebouw is met vloerstickers een heel parcours aangebracht. Daarmee worden leerlingen ook binnen gestimuleerd om te bewegen. Ze springen van cijfer naar cijfer en hinkelen over de slingerende lijnen.

“Wat ik zo mooi vind aan deze school, is dat het hele team en de directie overtuigd zijn van het belang van bewegen en van goed bewegingsonderwijs. Sport op school wordt bij ons teambreed gedragen.”

Ze geeft een voorbeeld. Toen de school na de schoolsluiting vanwege corona in mei weer openging en kinderen voor de helft van de tijd weer naar school gingen, is er bewust voor gekozen om alle groepen meteen weer twee keer in de week gymles te geven. “Dat was roostertechnisch natuurlijk een drama. Maar we wilden per se dat onze leerlingen zouden bewegen onder schooltijd. Lang niet iedereen bij ons op school is lid van een sportclub en bovendien waren de verenigingen vanwege corona natuurlijk ook gesloten. Tijdens corona kwamen we erachter dat het voor kinderen die in de flats wonen ook niet zo vanzelfsprekend is om buiten te spelen. Er waren leerlingen die bijna twee maanden binnen hadden gezeten en zoveel behoefte hadden om weer te bewegen.”

Een ander voorbeeld: uitstapjes met de klas mogen nooit ten koste gaan van een gymles. Als een bezoek aan een museum of theater echt niet op een andere dag kan dan de gymdag van die klas, dan wordt er geruild met een andere groep, zodat er niet getornd hoeft te worden aan de twee lessen bewegingsonderwijs per week. Saskia: “Ik hoor wel eens van collega’s op andere scholen dat ze als vakleerkracht bewegingsonderwijs toch een soort

Motorische Remedial Teaching

Remedial teaching is een bekend fenomeen op (basis)scholen. Kinderen die met een bepaald vak achterlopen, krijgen extra ondersteuning van een specialist. Op de Kardinaal de Jonghschool bestaat sinds een paar jaar Motorische Remedial Teaching (MRT). Ook op een aantal andere scholen in de stad wordt MRT aangeboden. “Een aantal jaar geleden hebben we een cursus MRT aangeboden aan onze combinatiefunctionarissen. Ongeveer de helft van hen heeft het diploma op zak”, vertelt Rianne de Groot van Alkmaar Sport.

Een van hen is Saskia Juffermans, combinatiefunctionaris en vakleerkracht gymnastiek op de Kardinaal de Jonghschool. Zij test elk jaar alle leerlingen uit groep 3 tot en met 6 op hun motoriek. “De kinderen die achterblijven, krijgen elke week onder schooltijd drie kwartier Motorische Remedial Teaching in kleine groepjes. Vorig schooljaar hadden we twee groepjes van vier uit groep 3 en 4 en één groepje uit groep 5 en 6”, vertelt ze.

De kinderen hebben om verschillende redenen MRT. Er kan een motorisch probleem zijn, maar ook bijvoorbeeld sprake van overgewicht, waardoor het bewegen minder goed gaat. Of een kind heeft angst voor de bal. “In kleine groepjes kunnen we rustig oefenen.”

Het gaat bij MRT vooral om de succesbeleving en plezier, zegt Saskia. “Ik wil dat kinderen meekrijgen dat ze dingen wel kunnen als ze oefenen. In een gewone gymles met dertig kinderen valt dat niet op, omdat andere kinderen het beter kunnen. Met de MRT geven we kinderen het gevoel dat ze het wél kunnen. Plezier is heel belangrijk. We hopen dat de kinderen de dingen die ze leren weer meenemen naar het buitenspelen, de reguliere gymlessen en de sportclub. Kinderen die meedoen aan de MRT gaan echt vooruit, zowel wat betreft bewegen als wat betreft plezier. Succes motiveert.”

Als tijdens de MRT blijkt dat er bij een kind sprake is van grote motorische problematiek, dan verwijst Saskia het kind en de ouders door naar een gespecialiseerde fysiotherapeut. “Meestal komen echte problemen trouwens al eerder aan het licht.”

Rianne de Groot, teamleider
Alkmaar Sport

eilandje zijn. Dat gevoel heb ik helemaal niet. Ik ben echt onderdeel van het team.”

Naschools aanbod

Niet alleen onder schooltijd is veel aandacht voor sport en bewegen op de Kardinaal de Jong. Ook na schooltijd is er van alles te doen in en om de school. Sinds 2008 biedt de school SportX aan. Dat is ook een programma van Alkmaar Sport in het kader van de Brede Regeling Combinatiefuncties. 29 basisscholen in negen Alkmaarse wijken zijn zogenoemde SportX-scholen. Die scholen verzorgen een sportaanbod na schooltijd voor kinderen van groep 3 tot en met 8. Saskia en haar collega geven drie keer in de week SportX-lessen. Op maandag en dinsdag zijn er lessen voor groep 3 tot en

met 5 en op donderdag voor groep 6 tot en met 8. Elke vier weken staat er een andere sport centraal. Saskia: “Ik probeer vaak sporten aan te bieden die kinderen interessant vinden. Of die ze nog niet zo goed kennen. Skateboarden hadden we laatst bijvoorbeeld. Ook doen we wel eens voetbal hoor. Ook dat vinden de kinderen leuk. Maar veel kinderen zijn al lid van de voetbalclub. Laatst hadden we Rad van Fortuin. De deelnemers mochten allemaal hun favoriete spel tijdens de gymlessen opschrijven en voor de SportX-les draaiden we aan een rad. Het spel waar de pijl op uit kwam, gingen we doen. Dat vonden ze hartstikke leuk.” Alkmaar Sport heeft grote materialen die geleend kunnen worden voor vier weken. Grote trampolines bijvoorbeeld.

“Ik probeer vaak sporten aan te bieden die kinderen interessant vinden. Of die ze nog niet zo goed kennen, zoals skateboarden”

– Saskia Juffermans

“Die blijven dan vier weken staan in de gymzaal en kunnen we ook tijdens de gewone gymlessen gebruiken”, zegt Saskia. In elke les is plek voor zestien kinderen, maar als de sport en het materiaal het toelaten, dan kunnen er meer leerlingen meedoen. Leerlingen kunnen zich voor elk blok opgeven bij Saskia. “Vaak zitten de lessen goed vol. Als er te veel inschrijvingen zijn, dan kijk ik naar kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging of nog niet vaak hebben meegedaan. Zij krijgen dan voorrang.”

Samenwerking met verenigingen

Soms wordt voor een serie lessen samengewerkt met een sportvereniging in de wijk. Teamleider Rianne: “Behalve vakleerkrachten hebben wij in alle wijken Sportregisseurs. Zij zijn de spin in het sportieve web in een wijk. Ze kennen de combinatiefunctionarissen op de scholen en de sportverenigingen in de wijken. Soms wordt bijvoorbeeld de laatste les van een serie SportX bij de sportvereniging gegeven, of door een trainer van de vereniging op de school. Op die manier kunnen kinde-

ren kennismaken met de sportclub.”

Op de Kardinaal de Jongschool hebben de tafeltennisvereniging, een dansschool en een kickboksclub de laatste tijd een aantal clinics gegeven tijdens de SportX-lessen. Volgens Saskia versterken school-sport en sportvereniging elkaar. “Ik heb niet het idee dat de verenigingen vinden dat we hen verdringen door het aanbieden van SportX. Het is eerder andersom. Via SportX kunnen kinderen proeven aan een bepaalde sport. Als ze het echt leuk vinden, dan kunnen ze naar een vereniging toe.”

Verbinding met de wijk

Op woensdag is er geen SportX, maar SportXtra in de wijk, gecoördineerd door de Sportregisseurs. In vier Alkmaarse wijken worden op woensdagmiddag gratis sportactiviteiten aangeboden door de vakleerkrachten van de basisscholen, soms in samenwerking met verenigingen. Elke woensdagmiddag kunnen de kinderen uit de wijk Kooimeer van half drie tot vier terecht bij SportXtra. Bij mooi weer is het buiten en anders afwisselend in de gymzaal van de Kardinaal de Jongschool en de gymzaal van basisschool de Fontein.

De Kardinaal de Jongschool is een brede school en heeft een centrale plek in de wijk Kooimeer. Niet alleen letterlijk, maar ook figuurlijk. “We hebben een bindende rol in de wijk. Niet alleen op sportgebied trouwens”, zegt Saskia. Een voorbeeld van een niet-sportactiviteit is de zogenaamde ouderkamer. Elke woensdagochtend kunnen ouders van leerlingen hier binnenlopen. Regelmatig worden themabijeenkomsten over diverse onderwerpen georganiseerd. Hierbij is een gastspreker of een (opvoed) deskundige aanwezig. Ook zijn er gezellige koffieochtenden, creatieve activiteiten of feestelijke vieringen in de ouderkamer. Ouders kunnen zelf ideeën aandragen voor activiteiten of themabijeenkomsten. Ook op sportgebied wil de Kardinaal de Jong een centrale plek in de wijk innemen. Saskia: “Samen met de Sportregisseur in de wijk organiseren we regelmatig sportactiviteiten voor de hele wijk. Het jaarlijkse voetbaltoernooi op ons schoolplein bijvoorbeeld is een groot succes. Dat is voor alle kinderen in de wijk tot en met zestien jaar. We willen graag ook oudere kinderen die niet meer op de basisschool zitten betrekken bij zulke evenementen.” Andere

Alkmaar Sport

voorbeelden van activiteiten die de school organiseert voor de wijk zijn een rugbyclinic, een zaalvoetbaltoernooi, een circusvoorstelling en een fancy fair. “Naast een markt waren er op de fancy fair ook sportactiviteiten. Met al deze activiteiten willen we de wijk bij de school betrekken. Sport is daar een ideale manier voor.” ■

“Elk kind in Nederland moet leren zwemmen. Voor de kinderen die dat niet van huis uit meekrijgen, moet het desnoods via school”

–Saskia Juffermans

Toekomstwensen

Hoewel de Kardinaal de Jongschool momenteel de titel ‘Sportiefste basisschool van Nederland’ draagt en de school een voortrekkersrol in Alkmaar heeft op het gebied van sport en bewegen, heeft gymleerkracht Saskia Juffermans zeker nog wensen voor de toekomst. “Sport en bewegen staan hier heel hoog in het vaandel. Maar het kan natuurlijk altijd nóg beter”, zegt ze lachend.

Hoog op Saskia’s wensenlijstje staat meer bekendheid geven aan het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Alkmaarse Sportpaspoort. Met dat Sportpaspoort kunnen ouders tegen een flink gereduceerd tarief zwemmen en schaatsen in twee Alkmaarse zwembaden en op ijsbaan De Meent. Saskia: “We hebben in Alkmaar best veel mogelijkheden voor kinderen uit gezinnen die het financieel niet breed hebben. Het probleem is alleen dat veel ouders niet weten dat bijvoorbeeld het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Sportpaspoort bestaan. Veel ouders zijn de Nederlandse taal niet of slecht machtig, zeker wat betreft leesvaardigheid. Er is natuurlijk veel op internet te vinden, maar als de ouders dat niet kunnen vinden en lezen, is dat een barrière.”

Saskia zou daarom graag de informatievoorziening vanuit school beter willen maken. “Ik krijg wel eens vragen en de degene die onze administratie doet ook. Dan helpen we de ouders natuurlijk. Maar we hebben geen vaste weg hiervoor op school. Het zou mooi zijn als we ervoor kunnen zorgen dat de informatie bij alle ouders terecht komt, zodat meer kinderen gebruik kunnen maken van de regelingen die er zijn.”

Een tweede wens van Saskia is zwemles voor alle kinderen. “Ik vind dat elk kind in Nederland moet leren zwemmen. Voor de kinderen die dat niet van huis uit meekrijgen, moet het desnoods via school.” Ze pleit niet voor een terugkeer van het schoolzwemmen voor iedereen. “Zeker niet op de manier waarop ik dat vroeger heb gehad. Toen wij begonnen met schoolzwemmen had bijna de hele klas op zijn minst al zijn A-diploma. Maar ik vind dat je kinderen die zwemmen thuis niet meekrijgen, via school zwemles moet aanbieden.”

Voor de Kardinaal de Jongschool geldt dat voor ongeveer de helft van de leerlingen, schat Saskia in. “Pas in groep 6 of 7 hebben sommige kinderen hun A-diploma. Dat geldt voor meer scholen, zeker in de steden. Ieder kind moet vroeg leren zwemmen. Kijk maar eens naar het aantal kinderen dat afgelopen zomer weer verdronken is. Verschrikkelijk. Op de een of andere manier moet het via scholen mogelijk worden om kinderen te leren zwemmen of in elk geval dat kinderen zich kunnen redden in het water. Wij hebben regelmatig gastlessen van de Reddingsbrigade. Dat gaat over hoe je je kunt redden als je in een mui komt bijvoorbeeld. Dat is heel belangrijk en dat blijven we doen. Maar kinderen moeten eerst leren zwemmen. Alle kinderen.”

Ten slotte zou Saskia graag zien dat er extra beweegaanbod komt op school voor de betere bewegers. Een soort plusklas bewegen. “We hebben de MRT, voor kinderen die moeite hebben met bewegen. Dat is heel erg belangrijk. Maar er zijn ook kinderen die goed zijn in bewegen. Het zou leuk zijn als we voor hen een soort pluslessen kunnen geven.” Ze vertelt over een leerling in groep 7. “Dat is zo’n jongen die alles kan. Al toen hij in de kleuterklas zat, sprong hij salto’s. Hij zit op voetbal en daar heeft hij het heel erg naar zijn zin. Maar het zou zo leuk zijn om kinderen zoals hij op school extra uitdagende sportlessen te kunnen aanbieden. Net zoals dat er ook pluslessen zijn voor kinderen die uitblinken in de cognitieve vakken. Zo blijf je kinderen uitdagen.”

Elke dag bewegen is voor basisschool De Regenboog de pot met goud

De kinderen van basisschool De Regenboog in Enschede gaan sinds twee jaar na elke middagpauze buiten een uur sporten en bewegen. Het resultaat is overweldigend. De fittere kinderen halen betere schoolresultaten en staan steviger in hun schoenen. Het is te danken aan de eigenzinnige visie van directeur Mariëlle Siebelt. “Voor mij is het belangrijkste dat een kind goed in zijn vel zit. Dan komt het kind vanzelf tot leren.”

MARK VAN DER HEIJDEN

Als directeur Mariëlle Siebelt nu rond het middaguur door de Stroinkslanden-Zuid loopt, de wijk rond haar school De Regenboog, ziet ze daar spelende kinderen. “165 kinderen die allemaal aan het bewegen zijn, met allemaal hetzelfde fluorescerende shirtje met dezelfde tekst: ‘Kom in beweging op De Regenboog!’ Dat bewegen kan van alles zijn; basketbal, voetbal, estafettevormen, een samenwerkingsspel. Ze bewegen geen dag hetzelfde.”

“Ik vind het heerlijk”, zegt ze. “Ik kan er zo van genieten. Elke dag zie je alleen maar lachende gezichten. De kinderen vinden het heerlijk om te doen. Ook zij die niet zo van het sporten zijn, doen gewoon mee. We stimuleren ze op een leuke manier om te bewe-

gen. Het doel is ook niet om bijvoorbeeld een betere conditie te hebben, dat is een bijkomstigheid. Het doel is om meer te bewegen.”

Meer bewegen leidt tot beter bewegen. “En als je goed kijkt, zie je dat ze ook creatiever worden. Ze worden er sociaal-emotioneel sterker van. Hoe je omgaat met een ander leer je heel anders wanneer je aan een tafeltje zit dan wanneer je moet omgaan met winst en verlies of met iemand die voorkruipt in de rij. De concentratie van de kinderen is echt verbeterd en je ziet ook dat de prestaties omhoog zijn gegaan.”

Op achterstand

Voordat we alle positieve gevolgen al weggeven, zo was het nog maar enkele jaren geleden niet. In dit deel van Enschede, dat

dichter bij de Duitse grens ligt dan bij het eigen stadscentrum, wonen vooral zorgkinderen, zoals Siebelt ze noemt. Kinderen voor wie het niet vanzelfsprekend is dat ze goed meekunnen in wat op school van ze gevraagd wordt.

Het is iets dat je zelf moet ervaren, stelt Siebelt, die eerder werkte als groepsleerkracht en intern begeleider bij Katholiek Onderwijs Enschede, de overkoepelende stichting voor achttien basisscholen in Enschede waartoe ook De Regenboog behoort. Dat er behalve kinderen die als vanzelf meegaan op school, ook kinderen zijn aan wie je onderwerpen vaak meerdere keren moet uitleggen.

“Een school is verplicht om bepaalde resultaten te behalen, daar word je op afgerekend. Maar er komen ook kinderen binnen die de taal niet goed beheersen, bij wie door de ouders weinig aan ontwikkeling is gedaan. Dat betekent niet dat deze kinderen minder zijn dan de kinderen die met een goed gevulde rugzak binnenkomen. Wel hebben deze kinderen een hele achterstand en die halen ze niet snel meer in. We moeten dan zoveel van deze kinderen vragen en dat is niet altijd eerlijk.”

Sport en bewegen was evenmin vanzelfsprekend in Stroinkslanden-Zuid. Siebelt schat dat enkele jaren terug maar zo'n 15 procent

van de kinderen daar lid was van een sportvereniging. “De kinderen kenden dat gewoon niet. En als ik dan langs onze klassen liep, zaten zoveel kinderen stil. We vragen zoveel van onze kinderen. Hoe lekker is het dan dat ze even kunnen bewegen en het hoofd leegmaken? Voor mij is het belangrijkste dat een kind goed in zijn vel zit. Dan komt het kind vanzelf tot leren.”

langs de atletiekbaan stond, zag ze zelf hoe belangrijk bewegen voor jongeren is.

Om dit te kunnen waarmaken, om het onderwijssysteem te kunnen veranderen, moest ze wel aan de knoppen zitten; schooldirecteur zijn dus. Ze volgde een opleiding tot directeur, voordat ze in schooljaar 2017-2018 als intern begeleider bij De Regenboog aan de slag ging, met de wetenschap dat de direc-

“Als je goed kijkt, zie je dat de kinderen ook creatiever worden. Ze worden er sociaal-emotioneel sterker van. Hun concentratie is verbeterd en de prestaties zijn omhooggegaan”

– Mariëlle Siebelt

Spannend en nieuw

Zo ontstond haar idee om dagelijks beweglessen op een school aan te bieden. Topsport en toponderwijs gaan immers ook heel goed samen, zo dacht Siebelt, en het past ook prima in de steeds sterker wordende politieke discussies over het belang van bewegen. Bovendien, als ze voor haar eigen kinderen

teur een jaar later met pensioen zou gaan.

Toen zij het stokje van hem overnam, ging ze direct aan de slag – zonder uitgewerkt beleidsplan of onderbouwd programma. “Ik had maar één A4. Je kan dan wel alle beren op de weg zien, of er overheen stappen en het gewoon doen. Als het niet lukt, merken we dat ook. Bovendien, ik kon me niet voor-

VOORBEELD DAGPLANNING DE REGENBOOG

DAG/TIJD	GROEP	ACTIVITEIT(EN) OP BASIS BASIC MOVEMENT SKILLS	COORDINATIVE ABILITY	WAAR
11-05-2020		Gooien, Vangen, Mikken en Slaan / Gaan en Lopen	Reactievermogen	
11:30	Groep 3	Ballen op verschillende vlakken / 1v1 bal halen race		Patio/Kleuterplein
	Groep 8	Cirkeltikspel 8 poorten (met en zonder bal)		Plein/Veld/Bos
12:00	Groep 1 / 2			Patio/Kleuterplein
	Groep 5 / 6	Cirkeltikspel 8 poorten (veelal getikt en afgooien)		Plein/Veld/Bos
12:30	Groep 4			Patio/Kleuterplein
	Groep 6 / 7	Cirkeltikspel 8 poorten (tikken, afgooien en 2v2)		Plein/Veld/Bos

stellen dat een ouder het niet goed vindt dat een kind meer beweegt.”

Het bestuur, de medezeggenschapsraad en anderen binnen De Regenboog waren ook positief. “Al vond men het ook spannend. Het was nieuw, men kende het niet. Maar ik merkte ook dat ze behoefte hadden aan verandering, dat ze het idee hadden dat het voor de kinderen op deze school een meerwaarde zou kunnen zijn.”

Meer dan sporten

Haar belangrijkste *partner in crime* bij de invoering van het beweeguur was Jeroen Geerink, buurtsportcoach bij Sportaal, het centrale aanspreekpunt voor de sport in Enschede. Was het plan van Siebelt, Geerink was degene die dit in praktijk bracht. Geerink: “Ik maak me al langer hard voor bewegingsonderwijs in Enschede. Er is ontzettend veel beweegarmoede om ons heen. Het sprak me zeer aan dat ik dat aan kon pakken en een beweegprogramma voor de kinderen kon maken.”

“Vanwege de lage sportdeelname van de kinderen is het uitgangspunt van de lessen ze kennis te laten maken met sport. Dat doen we ook in samenwerking met verenigingen in de wijk die kunnen laten zien wat ze doen. We willen laten zien wat er in de wereld en de omgeving te koop is”, zegt Geerink.

En hij wil de kinderen laten zien dat bewegen meer is dan sporten alleen. “We beginnen op maandag altijd met de *daily mile*. Veel

kinderen willen die ruim anderhalve kilometer rennen, maar we hebben ze uitgelegd dat wandelen ook prima is. Zo laten we zien dat een actieve leefstijl op verschillende manieren kan.”

Gestructureerd ingericht

Geerink werkt voor dit programma nauw samen met het ROC van Twente. De school biedt verschillende op sport gerichte opleidingen aan. Tien tot twaalf studenten helpen Geerink dagelijks mee. Voor de studenten een belangrijke praktijkervaring, omdat ze met kinderen in verschillende leeftijden in contact komen en diverse sportactiviteiten moeten ontwikkelen.

Als basis voor de lessen gebruikt Geerink het Athletic Skills Model (ASM), een kader dat door veel trainers, sportdocenten en fysiotherapeuten wordt gebruikt. ASM onderscheidt tien grondvormen van bewegen (gaan & lopen, klimmen & klauteren, springen & landen, enzovoort) en zeven coördinatie mogelijkheden als reactievermogen, ruimtelijke oriëntatie en het evenwichtsvermogen.

“ASM is gebaseerd op veelzijdig bewegen, maar is ook heel gestructureerd ingericht. Dat biedt mij de structuur die ik kan toepassen”, zegt Geerink. “De zeven coördinatie mogelijkheden zijn de basis, daarop pas ik de grondvormen toe. Dat heeft als praktisch voordeel dat ik in een periode tussen twee vakanties, vaak zeven weken, alle coördinatie mogelijkheden kan behandelen.”

“Zo hebben we bijvoorbeeld een week aandacht voor het evenwichtsvermogen. Op maandag richt ik de oefeningen in aan de hand van bewegingsvormen gericht op gaan & lopen en klimmen & klauteren. De dag erna kies ik voor een combinatie met stoeien & vechten en springen & landen. Zo kan ik oprecht zeggen dat de kinderen gefundeerd goed bewegen.”

Kleine drempels

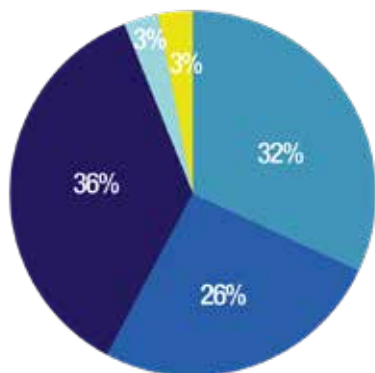
Zo krijgen de groepen 1 tot en met 8 van De Regenboog dagelijks (behalve op woensdag) na een korte lunchpauze een uur lang beweeglessen. De jongsten zijn actief op het kleuterplein, een patio met kunstgras waar de kinderen in drie groepen rouleren langs verschillende activiteiten. De kinderen vanaf groep 4 zijn te vinden op de grasveldjes en het voetbalveld nabij school.

Het was wel even zoeken naar de juiste vorm, zegt Geerink nu. “We hadden in het begin te weinig hulp; slechts voor twee dagen. Daardoor kwamen we er niet toe de kinderen goed te begeleiden en echt lessen te verzorgen. We liepen tegen het materiaal aan, burens die vier keer per week lawaai niet zo leuk vonden, veldjes die soms bezet zijn. En vooral, er zat nog geen onderliggend programma onder.”

Ook kreeg Siebelt de eerste tijd wat kritische vragen van enkele ouders. Siebelt: “Ik ging wel de schooltijden verlengen. Ineens moesten kinderen in plaats van tot 2 uur tot

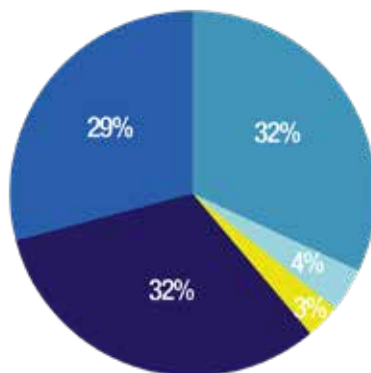
OVERALL SCORE

Totaal aantal leerlingen school: 152

SCORE JONGENS

Totaal aantal jongens school: 75

SCHOOL RAPPORTAGE DE REGENBOOG ENSCHEDE

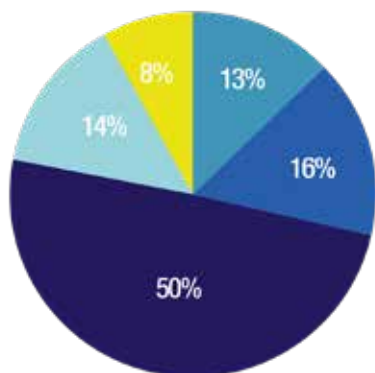
AANTAL: 152
LEERLINGEN: 77♀ 75♂

SCHOOL: De regenboog Enschede
PLAATS: Enschede
DATUM: 18 oktober 2019

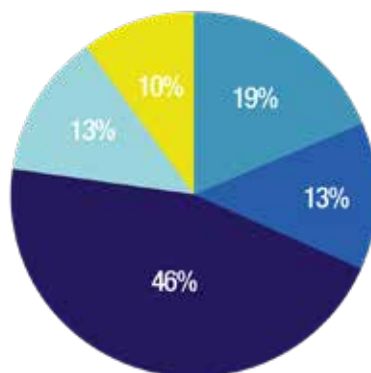
OVERALL SCORE

Totaal aantal leerlingen school: 141

SCORE JONGENS

Totaal aantal jongens school: 70

SCHOOL RAPPORTAGE DE REGENBOOG ENSCHEDE

AANTAL: 141
LEERLINGEN: 71♀ 70♂

SCHOOL: De regenboog Enschede
PLAATS: Enschede
DATUM: 30 juni 2020

“We hebben nu ook op bewegend leren ingezet. We gaan dus bewegen ook de klassen intrekken”

—Mariëlle Siebelt

3 uur naar school. Een aantal ouders vond dat ze hun kinderen wel heel lang moesten missen. We hebben deze ouders uitgelegd hoe belangrijk deze lessen zijn voor hun kinderen. En vaak kwamen ze daar na een paar weken op terug: ‘Ik moet toegeven dat ik nu een vrolijk kind thuis heb, dus ik ben om.’ Dat is mooi om te horen.”

Afgezakte broek

Siebelt is alleen maar positief, en niet alleen vanwege de lachende gezichten die ze nu vier dagen per week in en rondom school ziet. Het extra bewegen bleek precies het gehoopte effect te hebben, en meer.

“De kinderen kunnen zich beter concentreren. In een continuurooster zagen we dat de kinderen in de middag toch wat inzakten, ook als ze een kwartier of half uur naar buiten waren geweest. Belangrijke vakken als rekenen en taal deden we daarom in de ochtend. Nu zijn de kinderen na het sporten weer fanatiek en fris. Ze zijn er echt weer bij, de concentratie is verbeterd. We kunnen deze vakken nu ook in de middag geven.”

Het is niet de enige verbetering. De prestaties op school zitten in een stijgende lijn en sociaal-emotioneel handelen van de kinderen is ook vooruitgegaan. “Kinderen zitten beter in hun vel. Ze kunnen beter met ande-

Mariëlle Siebelt, De Regenboog

ze die kunnen beoefenen. Anderen zeggen dat ze elke dag naar het sportuur uitkijken.” Uit de MQ Scan blijkt bovendien dat de motorische vaardigheid, de Motorische Quotient, van de kinderen ook met sprongen is vooruitgegaan. Zo was nog maar in oktober 2019 de score van 58 procent van de leerlingen ondergemiddeld tot ruim ondergemiddeld. Maar 6 procent van de kinderen had een bovengemiddelde tot ruim bovengemiddelde vaardigheid.

Jeroen Geerink, Sportaal

re kinderen omgaan. Ze spelen meer samen of kunnen beter samenwerken.”

Ook Geerink merkt aan de leerlingen dat ze vooruitgaan, op verschillende manieren. “Kinderen worden fitter. Er zijn er die komen zeggen: ‘Meester, mijn broek zakt af.’ En ze krijgen interesse in bewegen. Ze vinden een bepaalde sport leuk en vragen me waar

Slechts acht maanden later ziet de wereld er heel anders uit. Het aantal kinderen met een te lage motorische vaardigheid is precies gehalveerd tot 29 procent. Ruim een op de vijf kinderen haalt nu een meer dan gemiddelde score op de MQ Scan. “Wat ook een bewijs van het succes is,” voegt Geerink eraan toe, “deze school groeit in aantal leerlingen.”

Gewoon doen

Siebelt en Geerink zullen de eersten zijn om toe te geven dat de omstandigheden bij De Regenboog perfect zijn om dit programma zo uit te rollen. De school is met zo’n 175 leerlingen niet al te groot en er liggen volop kleine veldjes in de directe omgeving. En de school heeft het geluk dat op het ROC in Enschede de studenten staan te trappelen om mee te werken.

Ook heeft niet elke school dit nodig, zegt Siebelt. “Als 90 procent van de leerlingen na school al fanatiek aan het sporten is, hebben ze ook minder behoefte aan een

beweeguur. Dat geldt ook voor kinderen die al een goed gevulde rugzak hebben. Zij gaan al makkelijker door de stof heen.” Maar voor de andere scholen waar de kinderen wel wat extra beweging kunnen gebruiken, hebben Siebelt en Geerink één boodschap: gewoon doen! “Ga kijken naar de mogelijkheden en ga dan uit van wat wel kan”, zegt Siebelt. “Je komt er vrij snel achter of het werkt of niet. Lukt het niet, dan is het jammer, maar heb je het wel geprobeerd. Te veel ideeën blijven in het onderwijs op de plank liggen.”

“In het onderwijs wordt vaak vanuit het curriculum gedacht”, vult Geerink aan, “en daar willen scholen aan voldoen. Maar denk eens in mogelijkheden. Als je een vakleerkracht in dienst hebt, maar de gymzalen zitten vol, ga dan op een veldje in de buurt nog een extra uurtje sporten. Als het slecht weer is, hebben wij een programma met dammen, darten en dansen in een klaslokaal. Maar er wordt ook trefbal gespeeld en

de kinderen kunnen met glijbanen van het podium af. Dat is ook heel divers, maar je moet het wel aandurven.”

om te praten over hoe kinderen meer te laten bewegen.

“Ik merk dat er in het land echt wordt gekeken naar hoe we dit meer kunnen vormge-

ten zijn van het onderwijs. “We hebben nu ook op bewegend leren ingezet. We gaan dus bewegen ook de klassen intrekken. Ik ben er heilig van overtuigd dat wanneer je bijvoorbeeld geschiedenis leert door bewegen, de les veel beter beklift.”

“We zoeken de samenwerking met Springlab in Utrecht, dat voor ons een bewegvloer maakt. Daarmee leren kinderen in groep 1 en 2 al bewegend letters, cijfers en kleuren. Dat is weer een win-winsituatie.” Het klinkt allemaal zo logisch, besluit ze: “Het kan toch niet zijn dat ik een plan bedenk en uitvoer dat zo goed werkt? Maar het is echt zo. En ik zie alleen positieve effecten.” ■

“Vanwege de lage sportdeelname van de kinderen is het uitgangspunt van de lessen ze kennis te laten maken met sport”

— Jeroen Geerink

Bewegend leren

Het initiatief heeft Siebelt en De Regenboog al veel waardering opgeleverd; bijvoorbeeld de prijs voor het ‘Beste Initiatief op sporten beweeggebied 2018/2019’. Ook weten verschillende organisaties haar nu te vinden. Zo sprak ze in september op een webinar van de jeugdgezondheidszorg en is ze al enkele keren door gemeentes uitgenodigd

ven. Het mooiste is dan dat men kan zien dat het daadwerkelijk kan werken.” Ze doet het allemaal uit passie voor de kinderen. “Ik zit hier niet op de directeursstoel omdat ik dat belangrijk vind, maar omdat ik bewegen voor de kinderen zo belangrijk vind. En dat kan ik alleen veranderen, omdat ik directeur ben.”

Ondertussen gaat Siebelt met Geerink verder om bewegen nog meer een onderdeel te la-

TR

en gezonde leefstijl is een kwestie van lange adem

Hardenberg is een van de zes gemeenten in Nederland die meedoen aan een preventiepijl die gebaseerd is op een succesvolle methode in IJsland. Hoewel preventie een kwestie van lange adem is, zijn ze in Hardenberg nu al enthousiast over de werkwijze. Combinatiefunctaris Karin Kleinherenbrink is ervan overtuigd dat de aanpak op termijn tot mooie resultaten gaat leiden en dat er in de toekomst minder jongeren roken, drugs gebruiken en alcohol drinken. LEON JANSSEN LOK

“Bij ons is de gemiddelde leeftijd dat kinderen beginnen met het drinken van alcohol dertien. Wat vinden we daar eigenlijk van? Vinden we dat acceptabel? Nee dus”

– Marcel Smid

Het is zo'n twintig jaar geleden dat het 'IJslands preventie-model' werd geïntroduceerd. Sindsdien daalde het middelengebruik daar sterk en inmiddels behoren IJslandse jongeren tot de minst gebruikende in Europa. Dat wekte in de zomer van 2017 de interesse van Nederlandse gemeenten en landelijke partijen. Het Trimbos-instituut en het Nederlands Jeugdinstituut zetten daarom in samenwerking met ICSRA (Icelandic Centre for Social Research and Analysis) een pilot op waarin behalve Hardenberg ook Amersfoort, het samenwerkingsverband Kempen-gemeenten (Bergeijk, Bladel, Eersel, Reusel-De Mierden), Súdwest-Fryslân, Texel en Urk participeren.

Preventie al lang op de agenda

Karin Kleinherenbrink is combinatiefunctionaris in de Overijsselse gemeente, waarin zo'n 60.000 mensen wonen, verspreid over 29 kernen, waarvan Hardenberg en Dedemsvaart de grootste zijn. "Mijn aandachtsgebied is middelengebruik: alcohol, drank en drugs, en dan natuurlijk gericht op het voorkomen van dat gebruik. Ik doe dat vanuit het team Sport binnen onze afdeling Maatschappelijk Domein, omdat dit thema een sterke relatie heeft met sport, bewegen en een gezonde leefstijl." Collega Marcel Smid, al langer werkzaam bij de gemeente en verantwoordelijk voor een groot aantal projecten op het gebied van sport en bewegen, schetst het grotere kader:

"We hebben hier veel kerkdorpen, met veel jongeren, met veel keten, met veel problemen rondom drank, drugs en roken. En dus heeft Hardenberg het thema preventie eigenlijk al heel lang op de agenda staan. We hebben meegedaan aan alle landelijke projecten om jongeren meer in beweging te krijgen en sinds 2014 zijn we JOGG-gemeente. Onze combinatiefunctionarissen (binnen ons team 3,5 fte) zetten zich bijvoorbeeld ook in voor projecten als de Gezonde School, Team:Fit (Gezonde Sportkantine) en Gezonde Kinderopvang."

Community-based aanpak

Het risico op middelengebruik wordt bepaald door vier omgevingsfactoren: gezin, peergroep (vrienden en leeftijdsgenoten), school en vrije tijd. Kenmerkend aan de IJslandse aanpak is dat die 'community-based' is. Alle jongeren van tien tot twintig jaar worden jaarlijks via school door middel van een uitgebreide vragenlijst gemonitord. De resultaten worden besproken met onderzoekers, beleidsmakers en bijvoorbeeld ouders, scholen en organisatoren van jeugdactiviteiten.

Hoewel in IJsland ook landelijke maatregelen een rol spelen (tabak vanaf 18 jaar, alcohol vanaf 20 jaar) is het betrekken van de community cruciaal gebleken. Interventies op lokaal niveau waren de basis van het succes en het is dan ook juist dat aspect dat Hardenberg aansprak. Kleinherenbrink: "In IJsland zetten ze heel erg buitenschoolse activiteiten als sport en cultuur in om het middelengebruik

te verminderen. Jaarlijks krijgen bijvoorbeeld alle jongeren in Reykjavik een vrijetijdspas waar een bedrag van ongeveer 400 euro op staat. Die kunnen ze dan gebruiken voor georganiseerde sportlessen en culturele activiteiten. Maar ook de ouderbetrokkenheid en vrienden zijn erg belangrijk. Toen ik hier net werkzaam was, was ik in mijn ogen vooral bezig met brandjes blussen: 'er is een probleem, laten we daarop inspelen'. Terwijl je eigenlijk aan de voorkant iets wil gaan veranderen. Je wil niet dat jongeren gaan beginnen te roken, want dan hoef je het ook niet op te lossen aan de achterkant."

Lokale identiteit

Verschillen tussen IJsland en Nederland zijn er volop. In IJsland is de samenstelling van de bevolking veel homogener dan bij ons, gaan jongeren vrijwel allemaal in hun eigen gemeente naar school, is er een veel minder sterke relatie tussen sportbeoefening en alcoholgebruik (geen alcohol in sportkantines bijvoorbeeld), worden sportactiviteiten vooral begeleid door professionals en staan ouders waarschijnlijk anders tegenover alcoholgebruik dan Nederlandse ouders. De pilot dient om te kijken of het IJslandse model ook toepasbaar is voor Nederland.

Kleinherenbrink gelooft er in ieder geval sterk in: "Op de lange termijn gaat die aanpak ook bij ons werken. Het middelengebruik in IJsland is in twintig jaar tijd van 40 procent naar

7 procent gegaan. Dat is heel veel. Wij zijn een plattelandsgemeente, daar is het heel normaal om te gaan drinken. Daar hadden we dus al aandacht voor, maar we hadden nog niet de juiste snaar geraakt. Het is net als met roken, dat is inmiddels toch wat minder geaccepteerd dan twintig jaar geleden. Het is een langetermijnproces dat je moet oppakken in combinatie met aandacht voor gezondheid en bewegen.”

Smid vult aan: “Je wil aan de voorkant zaken voorkomen om in de toekomst aan de cijfers te zien dat het verbetert. Je moet ook kijken naar je eigen situatie en niet denken: ‘die gemeente staat er nog slechter voor dan wij, dus het valt eigenlijk wel mee’. Bij ons is de gemiddelde leeftijd dat kinderen beginnen met het drinken van alcohol dertien. Wat vinden we daar eigenlijk van? Vinden we dat acceptabel? Nee dus. En dan moeten we dat dus structureel aanpakken, met een lokale aanpak, want elke kern heeft z’n eigen identiteit.”

Dedemsvaart als afgebakende situatie

De gemeente is het project twee jaar geleden gestart, voorsnog alleen in Dedemsvaart. Kleinherenbrink legt uit waarom: “Dat is een overzichtelijk dorp, met 16.000 inwoners die trots zijn op hun doen en laten. Er zijn twee scholen en de meeste jongeren gaan ook

naar die scholen. In Dedemsvaart hebben we dus een afgebakende situatie.” Daarbij komt dat ook partners als politie, maatschappelijk werk, jongerenwerkers, scholen en huisarts in Dedemsvaart al erg gemotiveerd waren om met het onderwerp aan de slag te gaan. In oktober 2018 werd de eerste meting gedaan en in februari werden de cijfers bekend. Kleinherenbrink: “We hebben toen alle partners aan tafel gezet en de resultaten met elkaar besproken. Wat vind je ervan, herken je het, vind je het normaal, ben je ervan geschrokken? We hebben prioriteiten gegeven aan bepaalde thema’s en in de loop van de tijd hebben we dat verder uitgebouwd. Al snel kwam naar voren: als we iets met middelengebruik willen, moeten we juist ook op ouderbetrokkenheid en vrijetijdsbesteding inzetten. Want jongeren hebben het in principe druk genoeg met naar school gaan, huiswerk maken, chillen en sporten bij de vereniging. Maar in de weekenden, vakanties en bijvoorbeeld ook nu in coronatijd is er verder niet veel voor ze te doen en dus ziet de politie dan meer overlast en meer rotzooi op straat. Jongeren komen dan eerder in de verleiding naar middelen te grijpen.”

Zinvolle vrijetijdsbesteding

Er wordt inmiddels gewerkt met een focusgroep vrije tijd. “We weten dat als je een

zinvolle invulling hebt van de vrijetijd, dat dat een beschermende factor is”, verklaart Kleinherenbrink. “Vandaar dat je dat goed wil faciliteren. In de zomer hebben we daarom bijvoorbeeld een zomerchallenge opgezet. Dat ging een beetje onder stoom en kokend water omdat vanwege corona natuurlijk alles anders was, maar dat werd al met al heel positief ontvangen. Jongeren konden zich als vriendengroep inschrijven voor activiteiten zoals kanovaren, suppen, paintballen en kickboksen. Zo’n 200 jongeren hebben eraan meegedaan. Het is misschien geen enorm aantal, maar als we niks hadden georganiseerd, was er ook niks gebeurd. Het is wel belangrijk om de jongeren zelf bij het organiseren van het aanbod te betrekken, dat moet je niet door alleen volwassenen laten doen.”

Met cultuurkoepel Vechtdal en de jongerenwerkers van De Stuw wordt ook voor de komende vakanties weer een programma neergezet. Smid vertelt dat er ook jongeren worden geworven voor een activiteitenteam: “Via het voortgezet onderwijs en de vakleerkrachten willen we een aantal jongeren een bijbaantje in de sport bieden, waar ze dan zo’n vijftig euro in de maand voor kunnen krijgen. Ze draaien dan mee in het organiseren van activiteiten en worden geschoold op het gebied van pr en communicatie. Het moet eigenlijk een statussymbool worden,

“Als je de omgeving rookvrij maakt, komen ze er niet mee in aanraking. Zorg dat de omgeving niet uitdaagt om het ongezonde te doen”

– Karin Kleinherenbrink

zo'n lidmaatschap van dat team. En ook het welzijnswerk kijkt of ze op dat gebied wat interessante bijbaantjes kunnen creëren. Het hebben van een baantje is tenslotte ook een goede beschermingsfactor: er is minder aanleiding om te gaan drinken, zowel op de dag zelf als de avond van tevoren.”

Ouderbetrokkenheid

Naast de focusgroep vrijetijd is er een focusgroep ouderbetrokkenheid in het leven geroepen. Voor veel ouders is het lastig om met hun kind te praten over drank, roken en drugs, ook omdat het er bij andere kinderen thuis anders aan toe gaat. Smid: “Wij merken dat als je sessies organiseert waarbij je met ouders praat over deze problematieken, je tot meer overeenstemming komt over wat normaal is. Ouders voelen zich gesterkt als ze merken dat andere ouders dezelfde mening hebben.”

Inmiddels zijn er zo'n vijftien ouders die regelmatig bij elkaar komen om het over dit onderwerp te hebben. Je moet werken vanuit de plek waar energie zit, vinden beiden. Kleinherenbrink noemt een succesvol voorbeeld dat een rechtstreeks gevolg is van de vergrote ouderbetrokkenheid: “Met carnaval

liep een groep ouders mee in de optocht met sandwichborden met daarop een kruis door een brandende sigaret, een bierflesje, een wietplantje, een paar pillen én de tekst ‘Nee, omdat ik van je hou’. Ook de scholen in Dedemsvaart dragen hun steentje bij door op de ouderavond voor brugklassers ouders kennis met elkaar te laten maken. “Heel goed”, geeft Kleinherenbrink aan. “Ken de kinderen waar je kind mee omgaat, maar ken ook de ouders. Op de basisschool is dat prima te doen, maar op de middelbare school wordt het een ander verhaal.”

Strijd op meerdere fronten

Kleinherenbrink en Smid zien dat het alles bij elkaar een kwestie van een lange adem is en dat de strijd op meerdere fronten gestreden moet worden. Het realiseren van een gezonde sportkantine kan soms gewoon pas als die ene man of vrouw – die al jarenlang het gezicht is van de kantine – het toneel verlaat. Als een ouder die lid is van een sportvereniging, het onderwerp aankaart binnen die vereniging, heeft dat vaak meer effect dan wanneer de gemeente dat doet. En bij het vinden van plekken waar jongeren op een veilige manier kunnen verblijven, stuit je

op weerstand en verantwoordelijkheids- en veiligheidsvraagstukken. Smid: “Het vergt van iedereen aanpassingen, ook van ons als gemeente. Aan een verandering in een accommodatie moet je misschien andere eisen stellen. Een kantine voor een voetbalclub is leuk, maar je kunt zo'n voorziening ook meer een wijkfunctie geven en overdag beschikbaar stellen voor biljarters of welzijnsactiviteiten.” Een ander voorbeeld is het onlangs gestarte talentontwikkelingsproject ‘Je beste jij’ waarbij kinderen worden getest op hun beweegvaardigheid. Smid: “Voor kinderen met motorische problemen zijn er al ondersteuningsprogramma's, maar voor kinderen die juist bovengemiddeld goed zijn in bewegen, is er maar weinig. Als die zich op hun eigen niveau kunnen doorontwikkelen, kunnen ze er ook in hun vrije tijd mee gaan doen.”

Succes niet gegarandeerd

Er wordt dus op verschillende fronten ingezet, en dat is hard nodig, vindt Kleinherenbrink. “Eigenlijk is onze sportomgeving helemaal niet zo'n veilige omgeving. In de sportkantine drinken de jongens uit de A1 bij wijze van spreken hun eerste biertje. Ook daar zullen we aan moeten werken. Net als

aan goede begeleiding: een trainer die oog heeft voor het kind en zijn of haar omgeving is een beschermende factor. Met de zomerchallenge werkten we veel met commerciële aanbieders. Die hebben vaak iemand in dienst met een sportopleiding als achtergrond, die is pedagogisch toch beter geschoold dan de gemiddelde vader die jeugdtrainer is geworden, ondanks alle goede bedoelingen waarmee die dat natuurlijk doet." Maar zelfs met een brede aanpak is succes niet gegarandeerd. Zo lang grote snoepabrikanten op tv hun commercials blijven vertonen, zijn lokale maatregelen - somber gedacht - slechts een druppel op een gloeiende plaat, vinden de twee. En ook het feit dat de politiek tegenwoordig gefocust is op kortetermijnresultaten maakt het er niet eenvoudiger op. Om nog maar te zwijgen van de financiële problemen waarmee veel gemeenten kampen vanwege de tekorten in de jeugdzorg.

Lange adem

Toch zijn Smid en Kleinherenbrink overtuigd van de aanpak. "Ja, het is lastig: we geven onszelf twintig jaar, maar wil je resultaten halen dan moet dat eigenlijk in vier jaar tijd gebeuren als het aan de politiek ligt. Preventie is

echter iets van de lange adem, daar moet je geloof in hebben. Daar moet je mee bezig zijn in de hoop dat het effect gaat hebben op de lange termijn. We hopen met cijfers te kunnen laten zien - en vandaar dat die monitoring ook zo belangrijk is, dat als we hier aan de voorkant in investeren, het aan de achterkant rendement heeft. En dat we dan in die periode van twintig jaar ook langzaam effecten gaan zien." Zal de volgende monitoring in oktober, in Dedemsvaart, maar voor het eerst ook in het centrum van Hardenberg, al effecten laten zien? "Dat denk ik eerlijk gezegd niet", zegt Kleinherenbrink. "De periode is nog te kort geweest, bovendien heeft corona de situatie natuurlijk danig beïnvloed."

Positief stimuleren

De pilot loopt tot en met 2021, maar het is nu al wel duidelijk dat de werkwijze daarna niet zal eindigen. Kleinherenbrink: "Het past heel goed bij wat we de afgelopen vier tot zes jaar al hebben gedaan met de gezonde omgeving. Het IJslands model wordt straks gewoon het 'model gezonde gemeente', door een aantal interventies die vanuit IJsland komen en door onszelf als positief worden ervaren, in te bedden." Een écht toegevoegde waarde vindt ze

het in gesprek gaan met de omgeving van de jongeren op basis van de cijfers en het gezamenlijk prioriteiten stellen. "Dat kan ik iedereen aanraden, bizar eigenlijk dat we dat nooit eerder hebben gedaan." Op de vraag of het niet raar is dat er niet met de jongeren zelf wordt gesproken, stelt ze resoluut: "Nee hoor. We zeggen: we bouwen om de jongeren heen, we willen de omgeving van de jongeren beter maken. Als je specifiek naar de pubers gaat, komt het vaak belerend over. Maar als je de omgeving eromheen rookvrij maakt, komen ze er niet mee in aanraking. Dat is positief stimuleren; zorg dat de omgeving niet uitdaagt om het ongezonde te doen."

De kracht van gewoon doen

Langzaam groeit het besef dat er iets moois gaande is in Hardenberg, de volgende stap is nu de succesjes ook uit te dragen. Kleinherenbrink: "Daar kunnen we echt nog wel beter in worden. We hebben nu alleen een nieuwsbrief voor de mensen die actief zijn en eens per maand een nieuwsberichtje of een fotootje op Instagram." Smid beaamt dat en vult aan: "We willen er eigenlijk naar toe dat de school, de sportvereniging of de huisarts erover gaat communiceren. Dat kost tijd, maar we zien wel heel langzaam gebeuren dat de boodschap vanuit verschillende hoeken komt."

Hoe dan ook: het is duidelijk dat ze in Hardenberg enthousiast zijn. "Het is gewoon een heel leuke manier om het over dit onderwerp te hebben. 'De kracht van gewoon doen' is de slogan van onze gemeente, dat heeft ook hier betrekking op. Het IJslands model is heus geen wondermiddel. Maar het is wél een project dat onderdeel is van de gemeenschap: van de sportvereniging, van de school, van de kerk, van de huisarts, van de jongeren. ■

Yannick Cornelisz – Buurtspeelcoach

“KINDEREN KUNNEN VEEL VRIJHEID EN VERANTWOORDELIJKHEID AAN”

In de tijd dat hij nog droomde van een carrière als profvoetballer, wilde Yannick Cornelisz al onderscheidend zijn in het veld. Toen dat avontuur voortijdig strandde, nam hij zijn streven – ergens verschil te kunnen maken – mee in zijn nieuwe missie als BuurtSPEELcoach. Sindsdien is de stad Amersfoort zijn arena. Hij mag zich de eerste buurtspeelcoach van Nederland noemen. “Nederlandse kinderen zijn kampioen stilzitten. Daar willen wij wat aan doen. Niet via de bekende route, sporten, maar via de weg van het kind: spelen!”, zegt Yannick. Eigenaarschap vormt daarbij de sleutel tot succes. EDDY VEERMAN

“De visie van de BuurtSPEELcoach is zoveel mogelijk kinderen vrij en buiten te laten spelen, dat kinderen weer van kinderen gaan leren. Want kinderen kunnen veel meer dan wij als volwassene denken.” “In de wijk laten wij kinderen hun eigen zogeheten Speelclubs bouwen. Zij bepalen wat er gespeeld wordt met elkaar. Ik als BuurtSPEELcoach train de kinderen vooraf. Ik leer hen om te gaan met conflicten, de wijk in kaart te brengen – waar kun je leuk en veilig spelen en komen ook veel kinderen – een speelprogramma te maken en promotie te maken voor hun eigen speelclub. Dit wordt allemaal geleid door kinderen uit dezelfde wijk, maar van verschillende scholen. Dat houdt in dat kinderen ook weer andere kinderen gaan ontmoeten, zo verbind-

“ALS KINDEREN ZICH ERGENS VOOR INTERESSEREN, GAAN ZE LUISTEREN, MEEDOEN, EROVER PRATEN”

den wij ook kinderen die anders misschien niet samen zouden spelen.” “Bijna overal bepalen volwassenen wat er gebeurt qua sport of spel, terwijl het onwils belangrijk is dat kinderen ook de ruimte krijgen om het zelf te doen, zonder controle en denken in goed of fout. Nu kom ik voor de groep in de wijk en zijn de kinderen aan zet. Ik bewaak de grenzen, veiligheid

en structuur, maar de kinderen maken het spel mogelijk voor elkaar.” De BuurtSPEELcoach is een samenwerking tussen initiatiefnemer Sportivate, de Buurtsportcoach Amersfoort (SRO) en het ABC (onderwijs). Yannick: “Wij werken vanuit een breed draagvlak en hebben ook echt het gezamenlijke doel kinderen meer buiten te laten spelen. Deze samenwerking tussen sport, onderwijs en spelen, zorgt er ook voor dat wij veel kinderen bereiken en kinderen erg enthousiast zijn.”

“Wij werven in groep 7, daar vertellen wij over de unieke kans die wij voor ze hebben: een Speelclub waar niet wij, maar zij de baas zijn. Als zij mee willen doen, mogen zij dat op een creatieve manier laten weten. Zodat ze erover nadenken. Dan krijg je motivatiebrieven, vlogs, krantenartikelen, tekeningen, dit schooljaar hebben wij een heel mooi resultaat met 350 aanmeldingen. En dan zijn we nog niet eens alle scholen langs geweest”.

“Wij starten het op, maar de kinderen bieden het aan”, vervolgt Yannick. “Wij leiden de kinderen op tot ‘Junior Sportivators Wijk’. In dat programma leren kinderen spellen bedenken, omgaan met conflict en samenspel te stimuleren. Met altijd een gedachte erachter: dat ze niet zozeer de beste in iets hoeven zijn, maar dat iedereen een succeservaring beleeft. Zo moeten de spelletjes ingericht zijn. Dan wordt de dynamiek anders.”

Extra aandacht

“In Amersfoort hebben we, net als in elke stad, wijken met verschillende culturen. Dit geeft een andere dynamiek en heeft telkens een andere aanpak nodig. Wij staan midden in de wijk, de lijnen zijn kort, omdat wij direct met de scholen in contact staan: bij het monitoren kijken we ook samen met de wijkinstaties en scholen naar welk kind extra aandacht nodig heeft. Wij willen kinderen niet overbelasten, maar soms kan het leiden van een Speelclub juist ook het positieve steuntje in de rug zijn. Daar maak je een afweging in en hierover is ook contact met de ouders, docent en andere professionals.”

Op de basisscholen wordt met een continuooster gewerkt. “Dus de kinderen blijven tijdens lunchtijd op school: dan geef ik als BuurtSPEELCoach ook invulling aan de Speel- en Beweegpauzes. Het kind staat altijd centraal en wij vinden het belangrijk dat er voor kinderen ook ruimte is om zelf vorm te geven aan hun leerproces, vanuit eigen interesses te werken. In Denemarken hanteren ze dat systeem ook. Als kinderen zich ergens voor interesseren, gaan ze luisteren, meedoen, erover praten. In Nederland zijn we vaak klassikaal met dingen bezig, wij geven kinderen de ruimte zodat zij ook op delen van de dag zelf de regie in handen hebben.”

“Wij laten kinderen – binnen bepaalde kaders – bedenken wat zij gaan doen en wij faciliteren het. Kinderen kunnen veel vrijheid en verantwoordelijkheid aan. Als je het maar stimuleert en datgene doet wat hen interesseert. Uitgangspunt blijft dat kinderen activiteiten bij andere kinderen gaan promoten. Het resultaat in de praktijk is onder meer dat het aantal kinderen dat meedeed, zich verdubbelde in vergelijking met toen wij het deden. Nu kijken we of ze nog meer verantwoordelijkheden kunnen geven. Kunnen we bijvoorbeeld de sleutel van de buitenkast overdragen?”

“Vorig jaar hebben we een pilot gedraaid in zes wijken en dat is zo goed bevallen dat we naar alle stadsdelen zijn gegaan. Ook hierin investeren wij gezamenlijk. Wij willen niet afhankelijk zijn en blijven van subsidie, dus kijken wij altijd naar een breed draagvlak. Wij zijn eigenwijs, onze kindvisie zal altijd centraal staan, maar spelen het spel juist ook samen. Leren van

elkaar, zoals de kinderen dat ook doen. Daardoor gaat het altijd overal net een beetje anders, dat is alleen maar goed. Het is ook een spelregel van ons. Het spel past zich aan de spelers aan. Wij zijn ook druk op zoek naar andere gemeenten om ook daar Speelclubs te bouwen voor en door de kinderen. Hierin gelden dezelfde spelregels. Wij spelen samen.”

Yannick refereert aan een uitspraak van een sporticoon: ‘Buiten spelen zou een vak op school moeten zijn’, zei Johan Crujff eens. “We hebben ook de samenwerking met zijn Foundation gezocht. We zijn ambitieus en hebben dromen. Bijvoorbeeld dat we in 2025 een eigen beweegschool hebben, waar alles samen komt. Daar zijn al grote partijen op aangeslagen. Amersfoort moet de grootste speelstad van Nederland worden.”

Buurt sportcoaches in Leeuwarden en Deurne zijn niet voor één gat te vangen

Halverwege maart kwam de sport in Nederland tot stilstand. Geen trainingen en competities bij sportverenigingen meer, maar ook een einde aan de gymlessen op basis- en middelbare scholen. Dat was echter geen reden om bij de pakken neer te gaan zitten, vonden buurtsportcoaches. Zoals in Leeuwarden en het Brabantse Deurne, waar nieuwe initiatieven tot stand kwamen en van de nood een deugd gemaakt werd.

LEON JANSSEN LOK

Tiago da Silva werkt voor Leef!, het buurtsportcoachprogramma dat sinds 2013 actief is in de gemeenten Geldrop-Mierlo, Asten, Someren én Deurne. Leef! richt zich op het realiseren van voldoende sport-, bewegings- en cultuuraanbod voor alle inwoners, van jong tot oud. En om al die inwoners te kunnen bereiken zijn er sport- en cultuurcoaches actief op en rondom de scholen, in de buurten, de wijken en bij de verenigingen.

Leef! in Deurne

Zelf is Da Silva vooral werkzaam in Deurne, zo vertelt hij, als buurtsportcoach en als

verenigingsondersteuner. "Het concept van Leef! is in alle gemeenten hetzelfde, maar de inhoud is natuurlijk steeds anders. Zelf zit ik vooral in Deurne, maar ook twee uurtjes in Geldrop-Mierlo. Ik vind dit echt heel mooi werk, heel interessant en boeiend. Ik wil mensen meer laten bewegen en gezonder maken en dat is precies wat Leef! ook wil." Hij vervolgt: "Binnen Leef! organiseren we allerlei activiteiten. Onze doelstellingen daarbij zijn: het stimuleren van een gezonde leefstijl, het terugdringen van overgewicht, de kwaliteit van het bewegingsonderwijs, het bevorderen van ontmoeting en participatie, het verbeteren

van de leefomgeving, vernieuwing van sportaanbod, versterking van sportverenigingen, het vergroten van sportparticipatie en actieve cultuurdeelname, en het geven van een impuls aan muzikale educatie.” Binnen het programma zijn allerlei buurtsportcoaches (ook wel sportconsulent of combinatiefunctionaris genoemd) actief. Zij proberen er samen voor te zorgen dat er voldoende sport- en beweegmogelijkheden zijn in de gemeente. “Leef! is een buurtsportprogramma. We werken met verschillende doelgroepen en met verschillende samenwerkingspartners.” En dat zijn er heel wat in Deurne: basisscholen, Instelling Voortgezet Onderwijs Deurne, Stichting ORO, Zorgboog in Balans, Bergopwaarts, Musicas, LEV-groep, GGD Brabant-Zuidoost, Rabobank Peelland Zuid, sportverenigingen, culturele organisaties, Bijzonder Jeugdwerk, Sport- en Cultuurimpuls en uiteraard de gemeente.

Challenges

“Het was natuurlijk een rare periode”, blikt Da Silva terug op de coronamaanden. “En dat is het nog steeds. Helaas hebben we een paar evenementen moeten afzeggen, voornamelijk in de beginperiode. Wij hebben een bepaalde drive, we vinden niets leuker dan te zien dat mensen bezig zijn en met veel plezier meedoen. We hadden heel veel energie gestoken in het organiseren van evenementen, en als dat dan niet doorgaat krijg je die energie helaas niet terug. Er is

veel afgezegd, we hebben veel geprobeerd te verplaatsen, maar dat lukte lang niet altijd vanwege alle onzekerheid. Het belangrijkste was uiteindelijk echter om door te gaan, iets nieuws te creëren in de tijd dat we elkaar en onze doelgroep niet konden zien.” Zo ging Leef! mee in de online-hype. Da Silva was een van de personen die het idee had om challenges te organiseren. “Ik heb zelf ook superveel filmpjes opgenomen en geëdit. We hebben verschillende dingen opgezet voor basisschoolkinderen. We hebben goede banden met de basisscholen en dus hebben we ‘sport en creatief’-challenges gedaan. Wekelijks namen we er drie op die we vervolgens doorstuurden naar de scholen. Denk bijvoorbeeld aan een challenge ‘hooghouden’, stui teren of balanceren. Uiteindelijk gingen we ook naar de creatieve kant: Expeditie Robinson en een danschallenge à la TikTok. Als verenigingsondersteuner heb ik zelf ook bekende Deurnenaren gemaaid. We hebben hier in Deurne Daniël (Stosic, bekend van Holland’s Got Talent, red.), een bekende danser. Ik heb zelf een nummer gemaakt waarbij wij als team vervolgens een dansje gingen opzetten. Doel was dat het viraal zou gaan en dat kinderen het zouden doen.”

Online Koningsspelen

De challenges waren niet het enige waarmee de jeugd van Deurne vermaakt werd. Da Silva en zijn collega’s organiseerden ook

de Koningsspelen als online-evenement. Met tien tot twaalf oud-Hollandse spellen, skateboarden, origami, dansen, tekenen. “Dat hebben we allemaal online gezet. En op Koningsdag zelf zijn we live gegaan, met dansworkshops, voetbal en bootcamp.” En dat waren dan alleen nog maar de activiteiten voor kinderen en jongeren. Leef! zette ook gymnastiek voor ouderen op. Ook dat werd een succes, zeker toen in Someren het lokale televisiestation SIRIS interesse toonde om er elke woensdag rond het middaguur een item aan te wijden. Daarnaast noemt Da Silva nog de benefietsportquiz die voor sportverenigingen georganiseerd werd en het online sportgala in Geldrop-Mierlo, dat eveneens op tv werd uitgezonden. “Op die manier zijn we dus creatief bezig geweest om mensen toch te kunnen bereiken. En gelukkig konden we op een bepaald moment in de zomer ook weer ‘echte’ activiteiten – zoals een zeskamp – organiseren, omdat kinderen geen afstand van elkaar hoefden te houden.”

De kracht van het netwerk

Ondanks de beperkingen was er in Deurne en de andere gemeenten waar Leef! actief is dus genoeg te beleven ten tijde van de beperkende coronamaatregelen. En dat was grotendeels toch wel te danken aan het grote netwerk dat lokaal en regionaal al was opgebouwd. Daar is Da Silva dan ook erg over te spreken: “Wij hebben het doel om zoveel mogelijk mensen te laten bewegen.

We zetten sportevenementen neer, we organiseren pleinspelen op scholen en doen voornamelijk buurtsportprogramma’s. Wij zijn ook de verbinding tussen sportverenigingen en de gemeente. En wat het mooi en fijn maakt is dat we zo’n groot netwerk hebben. De communicatie gaat sneller omdat we wekelijks of tweewekelijks overleg hebben, dingen kunnen sneller geregeld worden. We moesten goed afstemmen, elkaar opzoeken. We hebben ontzettend veel vragen gekregen van onze samenwerkingspartners, waar we snel op moesten handelen, zoals vragen van verenigingen over coronamaatregelen en -protocollen. Maar omdat de samenwerking al goed was, werd er snel gehandeld. Alle puzzelstukjes pasten gewoon waardoor het lekker efficiënt werkte.” Als voorbeeld haalt hij aan dat iemand een trailrun wilde organiseren. Da Silva: “Aan mij om dan het bijzonder jeugdwerk erbij te betrekken. Het is echt een soort puzzelwerk. Je zet partners in om iemand die

Sinds september staat de nieuwe Leef! Sportief & Creatief kinderbrochure weer online met het sport- en culturaanbod van zoveel mogelijk verenigingen. Veel basisschoolkinderen zullen als vanouds weer gebruikmaken van de mogelijkheid daar proefflessen te gaan volgen, maar het moet gek lopen willen de meer dan dertig filmpjes over de challenges in de vergetelheid raken in Zuidoost-Brabant.

Leeuwarden

Een soortgelijk verhaal als in Deurne kunnen we optekenen in Leeuwarden. Sido de Schiffart is daar coördinator van het team Sportontwikkeling van bv SPORT, dat de uitvoering van het sportbeleid van de gemeente Leeuwarden voor haar rekening neemt. “In ons team zijn zo’n twintig personen werkzaam”, vertelt De Schiffart, die ook deel uitmaakt van het managementteam van het Leeuwardense sportbedrijf. “Dan moet je denken aan buurtsportcoaches,

“Het was een rare periode. En dat is het nog steeds. Helaas hebben we een paar evenementen moeten afzeggen, voornamelijk in de beginperiode”

– Tiago da Silva

iets wil neerzetten, te helpen. Uiteindelijk kan je de krachten inzetten waar het nodig is. Flexibiliteit is daarin superbelangrijk.”

Terug naar het oude?

Gaat na corona alles weer terug naar het oude? Volgens Da Silva zal dat maar gedeeltelijk het geval zijn. “Het zal een combinatie worden. Kinderen kunnen zich via onze website weer inschrijven voor activiteiten. We kunnen weer evenementen organiseren, maar met restricties, bijvoorbeeld aan het aantal kinderen dat kan meedoen.”

vakleerkrachten bewegingsonderwijs in het basisonderwijs en ook buurtgezondheidscoaches. Die laatste zijn er omdat de gemeente erg enthousiast was over de manier waarop we buurtsportcoaches inzetten en ze dat ook op het thema gezonde leefstijl wilde enten. Het zijn twee personen, die veel samenwerken met de GGD en hun leefstijlbevorderaars én de buurtsportcoaches. Dat doen ze zowel in het sociaal domein als in het onderwijs. Dat is een hele mooie wisselwerking; het zijn andere disciplines, andere mensen, met andere kennis. En in de

Meer voorbeelden?

Deurne en Leeuwarden zijn uiteraard niet de enige gemeenten waar buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen hun creativiteit de vrije loop lieten tijdens de coronaperiode.

Op <https://sportindebuurt.nl/corona-initiatieven/> zijn tal van voorbeelden opgenomen van succesvolle initiatieven, ook in combinatie met het onderwijs.

praktijk hebben ze veel met elkaar te maken. Bijvoorbeeld bij de Gezonde Sportvereniging, een paraplubegrip voor afspraken over onder andere rookvrije sportaccommodaties, gezondere kantines en ehbo/bhv/reanimatie. Andere verenigingsondersteuning ligt dan weer vooral bij de buurtsportcoaches. En ook in het kader van Gezonde Scholen: traktaties en lunches enerzijds, bewegen op het schoolplein anderzijds.”

Inzet bij onderwijs

Ook in Leeuwarden moest eerder dit jaar – uiteraard – alles dicht: de drie zwembaden, sporthallen, gymzalen, sportparken. “Het was echt een zwart gat”, zo kijkt De Schifffart terug op dat moment. “Iedereen kwam thuis te zitten en al redelijk snel was het duidelijk dat dat langer zou gaan duren. We hebben onze mensen redelijk goed aan het werk kunnen houden door ze in te zetten op andere werkzaamheden.

Dan moet je denken aan het onderhoud van gymzalen, onkruid wieden, materialen tellen en schoonmaken, bergingen opnieuw indelen, van dat soort praktische zaken.”

Toch werd ook geprobeerd de hoofdtak die bv SPORT heeft uit te blijven voeren. Bijvoorbeeld door thuisgymfilmpjes te maken voor kinderen en de klassen. “Met Facebook en e-mail hebben we via de leerkrachten gymnastiekoefeningen gedeeld die kinderen thuis konden doen met hun ouders. ‘s Ochtends vroeg presenteerden we een bepaalde challenge en riepen we op om het vooral beter, sneller, hoger en mooier te doen en daar filmpjes van te maken. Kinderen konden die vervolgens insturen en wij kozen dan aan het einde van de dag het beste filmpje.”

Veel onlineactiviteiten dus, maar er waren ook buurtsportcoaches die toch fysiek ‘in het veld’ aan de slag gingen. De Schifffart: “Een aantal is ingezet bij de noodopvang.

De scholen waren immers open voor kinderen van ouders met vitale beroepen. En uiteraard hebben we geprobeerd dat te koppelen aan bewegen, in kleine groepjes in het speellokaal bijvoorbeeld. Kijken of je de reken- of taalles kunt koppelen aan beweegvaardigheden, ‘energizers’ af en toe tussendoor. Sommigen gingen zelfs als klas-assenistent, als verlengstuk van de groepsleerkracht, aan de slag. Als je er dan toch bent... Dus ja, ik denk dat wij de coronatijd goed zijn doorgekomen als het gaat om werkgelegenheid”, concludeert De Schifffart.

Nieuwe samenwerkingen

Corona leverde ook nieuwe samenwerkingen op in Leeuwarden. bv SPORT zocht bijvoorbeeld contact met Decathlon, in eerste instantie voor de week van de

“Corona bood best de gelegenheid om ideeën die we hadden, versneld uit te gaan voeren”

– Sido de Schiffart

opvoeding. “Julie hebben ontzettend veel materialen, zeiden wij. Misschien kunnen we ook wel pleinspeelpakketten gaan maken voor basisscholen. De grondvormen van bewegen doorvertalen naar bewegen op het plein. Corona bood best wel de gelegenheid om ideeën die we hadden, versneld uit te gaan voeren. Nieuwe samenwerkingen en bestaande verbeteren, bijvoorbeeld die tussen buurtsportcoaches en vakleerkrachten.” En dat geldt niet alleen voor de periode tot het moment dat de schoolvakanties begonnen. “We waren ook al snel in gesprek met het onderwijs over activiteiten in de zomervakantie”, vervolgt De Schiffart. “Het onderwijs besloot al snel om zomerscholen te organiseren. Vanaf dag één hebben die daarvoor de samenwerking met ons gezocht zodat wij de aandacht voor bewegen konden vormgeven. Die geza-

menlijke invulling van de zomerschool met onderwijs, kinderopvang en verschillende coaches, zoals de cultuurcoaches van Kunstkade, de Leeuwardense netwerkorganisatie voor kunst en cultuur, en de mediacoaches van de bibliotheek, was echt iets nieuws.”

Belangrijke rol

Al met al was er gedurende de gehele periode een belangrijke rol voor het Team Sportontwikkeling en de buurtsportcoaches. De Schiffart: “Het eerste wat de gemeente deed was bij mij aankloppen, én andersom. Of het nou voor de vrijwilligersorganisaties was of voor de commerciële sportclubs zoals fitnesscentra: wij waren de schakel. Hetzelfde gold voor de Veiligheidsregio. Daar had en heb ik veel contact mee. Ik heb steeds geprobeerd om de spil te zijn richting NOC*NSF en de sportbonden over het protocol verantwoord sporten en dat via de buurtsportcoaches en de zwembaden weg te zetten richting de verenigingen. Kijk, de gemeente gaf aan dat elke vereniging die wat wilde, dat via ons moest regelen. Daar hebben we ons maximaal voor ingezet. Ook bij het geven van ondersteuning voor de organisatie van sporten voor doelgroepen voor wie dat minder gebruikelijk is. Er werd ten slotte opgeroepen daar aanbod voor te creëren. Maar ik moet zeggen: veel verenigingen gingen daar gewoon ook zelf mee aan de slag. Hun vrijwilligers zaten ook thuis, waren ook flexibeler dan anders. En dus werden er meer activiteiten met een instuifkarakter georganiseerd.”

'Kom mee naar buiten'

De Schiffart kijkt dus met tevredenheid terug op de maanden waarin er in eerste instantie niet of minder gesport kon worden. Niet alleen voor kinderen kon toch het nodige op poten gezet worden, ook senioren werden bepaald niet vergeten. "De situatie bood ook een mooie aanleiding om de contacten met de sociaal werkers en de thuiszorg aan te halen en te kijken of we via hen een stimulans konden geven aan het thuis bewegen voor senioren en ouderen. Zo werden voor ouderen speciale beweegkaarten ontwikkeld die via thuiszorgorganisaties en zorginstellingen werden verspreid. En we deden natuurlijk mee aan de Nationale Balkonbeweegdag!"

Hij hoopt en denkt dat mensen vooral ook buiten blijven sporten, niet in de laatste plaats dankzij de in het voorjaar door het sportbedrijf opgezette campagne 'Kom mee naar buiten'. In het kader van die campagne werden activiteiten bedacht om het bewegen in de buitenlucht een boost te geven. Zo werden er fiets- en wandelroutes uitgezet waarbij in samenwerking met recreatieschap Marrekrite QR-codes op paaltjes werden geplakt. Door die te scannen kwam de route tevoorschijn, zodat terplekke 'opgestapt' kon worden, maar er verscheen soms ook informatie over de omgeving, een vraag of weetje, een oproep een leuke foto te sturen of een puzzeltje of iets dergelijks. Bewegen werd daarmee dus gekoppeld aan historie en hersengymnastiek. "Bewegen in de buitenlucht was al een thema in het beleid, maar is door ons sportakkoord én door corona in een stroomversnelling gekomen."

Nieuwsgierig

De Schiffart hoopt uiteraard dat we niet terug moeten keren naar de periode dat de sport helemaal stillag, maar helemaal gerust is hij er niet op bij de start van het school- en sportjaar (dit artikel is begin september geschreven, red.). "We trappen van ongeduld om weer sport aan te bieden en eraan mee te doen, maar we kunnen natuurlijk niet starten zonder goede warming-up. Er zijn verenigingen die terughoudend zijn om iets te organiseren.

"Bewegen in de buitenlucht was al een thema in het beleid, maar is door ons sportakkoord én door corona in een stroomversnelling gekomen"

– Sido de Schiffart

Ze willen wel, maar zijn ook bang voor de dreiging van handhaving en sanctionering en vooral voor de onzekerheid: wat als er besmettingen geconstateerd worden binnen mijn club? En ook: zijn we er voldoende op toegerust om verantwoord sportaanbod te bieden en om verantwoord te sporten?" De Schiffart hoopt dat clubs ook van elkaar leren: "Hier in Friesland waren de kaatsverenigingen de enige die evenementen

organiseerden in de zomer. En dat deden ze goed. Eenrichtingsverkeer, goede communicatie, betrekken van media, desinfectiemaatregelen, een limiet stellen aan het aantal bezoekers. De meeste mensen hebben er natuurlijk ook wel begrip voor. Ik ben nieuwsgierig hoe het allemaal wordt opgepakt door de sport, én ik ben nieuwsgierig hoe we daar als sportbedrijf een helpende hand bij kunnen bieden." ■

Tim Joon – Manager SportSupport

Tim Vreeburg – Docent Hogeschool Inholland

“DE DIALOOG AANGAAN, PROBEREN JONGEREN AUTONOMIE TE GEVEN”

“Overal zijn mensen van ons bezig om de maatschappij aan het sporten te krijgen”, zegt Tim Joon, Manager sport & bewegen van SportSupport, dat – wat betreft inzet van buurtsportcoaches – in vijf gemeenten waaronder Haarlem actief is. SportSupport werkt daarbij onder meer intensief samen met Hogeschool Inholland – opleiding Sportkunde – en dat leidt inmiddels tot prachtige synergie. “Noem het een living lab of een community of learners, met drie stakeholders: de student, de docent en de professional van SportSupport”, is Tim Vreeburg, docent Sport en Maatschappij aan de Hogeschool, enthousiast. EDDY VEERMAN

Zes jaar terug begonnen op ‘de werkvloer’, maakt Tim Joon momenteel deel uit van het managementteam. “Ik kreeg steeds meer behoefte om mooie plannen te smeden, te faciliteren en samenwerkingen aan te gaan. Het resultaat van wat hier reeds is gedaan, is dat er steeds meer bewijs komt waarom sport goed is. Of het gaat om suikerziekte, dementie, of covid, het gaat allemaal niet meer op gevoel, maar op basis van onderzoek kan inmiddels worden gesteld dat sport en bewegen goed is.”

“EEN UURTJE BEWEGEN EN DAARNA EEN TOETS MAKEN, ZIT DE PRESTATIECURVE VAN DE LEERLING NIET IN DE WEG”

– Tim Joon

Organisaties als SportSupport bouwen bruggen. “Bij veel verenigingen en scholen kon men voorheen een beroep doen op veel vrijwilligers, maar dat neemt af, dus ontstaat er meer behoefte aan professionals. Ze zien de meerwaarde van ons in en roepen onze hulp in. Ook de overheid ziet in wat wij met z’n allen doen, zelfs in de huidige crisistijd blijven er plannen om onze markt te vergroten.”

“We werken samen met het basisonderwijs in enkele wijken en wat we onder meer merken is, dat, behalve gezonde voeding, een uurtje bewegen en

daarna een toets maken, de prestatiecurve van de leerling niet in de weg zit. Integendeel: als je tijdens een spelelement leert, kan dat de curve positief beïnvloeden. We zijn bezig het bewegen te implementeren in de les, proberen de TussenSchoolse Opvang leuker te maken voor de kinderen en op een flink aantal scholen zijn we aan de slag met de kinderen van de bovenbouw activiteiten uit te laten zetten voor de jonge kinderen. Daarnaast lopen vakdocenten ook na schooltijd op het plein, om samen met jongeren iets te doen en ze tevens te stimuleren om naar de verenigingen te gaan.”

Meerjarige samenwerking

“Met elke school onderhouden we wel contact, maar onze inzet is afhankelijk van de status van de wijk. De opdracht van de gemeente is om ons te richten op de wijken waar minder wordt bewogen en sprake is van overgewicht. Daar valt de meeste winst te behalen. In sommige wijken zien de mensen de vereniging nog als een brug te ver, qua afstand van de locatie of omdat ze geen lidmaatschap kunnen betalen. Daar zijn mogelijkheden voor en daar kunnen we de mensen bij begeleiden. Ondertussen proberen we te zorgen dat ze genoeg bewegen, geven voorlichting, organiseren kookworkshops en ouderavonden.”

“Met de komst van het lokaal sportakkoord, kun je andere samenwerkingen aangaan en zelfs intensiveren, zoals we met Hogeschool Inholland hebben

Rechts: Tim Vreeburg (docent Hogeschool Inholland)

Tim Joon (Manager SportSupport)

Deze is pre corona genomen tijdens een sportontbijt. Hierbij komen kinderen gezond ontbijten, krijgen ze voorlichting over voeding en gaan ze daarna sporten. De sporten werden begeleid door studenten vanuit InHolland. Het meisje at een tomaat en de jongen een snoepje en daarna moesten ze een x aantal keer touwtjespringen om de hoeveelheid suiker te verbranden. Het meisje was redelijk blij met hoe makkelijk zij ervanaf kwam.

“ALS KINDEREN ZICH THUIS ONVOLDOENDE THUIS VOELEN, KAN DE STRAAT EEN NEGATIEVE OMGEVING WORDEN, DUS OP DIE PLEKKEN MOETEN WE POSITIEVE ALTERNATIEVEN BIEDEN”

– Tim Vreeburg

gedaan. Eerst was het gericht op het bieden van stageplekken en gastlessen verzorgen. Naderhand zijn al zes afgestudeerden bij ons in dienst gekomen en we hebben een project als de FIT Test echt samen opgepakt. We testten de fitheid van een bepaalde doelgroep op vier plekken en proberen de mensen naar een plek te brengen waar ze gaan sporten en bewegen. In plaats van dat wij zelf de uitvoering doen, krijgen onze mensen meer een coachende rol. De studenten leren zo van het werkveld. En de insteek is een volledige leerlijn te creëren.”

Tim Vreeburg vult aan: “De eerstejaars studenten maken kennis met activiteiten zoals de TSO en de wijkactiviteiten en kunnen zo ervaring opdoen, voor de tweede- en derdejaars gaat de complexiteit en zelfstandigheid omhoog op dezelfde werkplek. En vierdejaars doen onderzoek naar de effectiviteit van de deelprojecten. Het is dus een meerjarige samenwerking tussen studenten en de professionals van SportSupport.”

“Wij hebben een bepaalde mate van onderzoekskracht, want je moet je altijd afvragen of we de juiste doelgroep bereiken en toetsen of wat wij bedenken overeenkomt met de behoeften en of het effectief is. Je wilt immers een bepaalde mate van eigenaarschap creëren. Maar wat is er in het land bekend qua interventies? Wat zijn de recente inzichten van de wijze van motiveren, hoe kunnen we invloed uitoefenen op gedrag als het gaat om de gezondheid? En wij kunnen weer leren van de opgedane kennis van de SportSupport-professionals.”

“Als je kijkt naar de sportkundige, dat is breder dan een buurtsportcoach, dus die studenten dienen een zo compleet mogelijke ervaring op te doen. De FIT Test – ouderen activeren tot sportparticipatie en gezondheid genereren – is een onderdeel van een groot programma. Dat gebeurt voor het derde jaar op rij, maar we willen graag een structurele bijdrage leveren voor tien tot vijftien jaar. Waar we naar toe willen groeien is dat we samenwerkend gaan leren, dat we collega’s worden en niet twee aparte entiteiten zijn. Dan kunnen wij ook bijdragen qua dienstverlening.”

Lerende aanpak

“Wat wel en niet werkt, is nu nog heel erg interventiegericht. De relatie met de doelgroep is nog minimaal, ook vanuit ons. We hebben nog geen zicht op wat hen daadwerkelijk beweegt. SportSupport is ook op zoek naar op welke manier we activiteiten kunnen initiëren én borgen. Wat we merken, is dat er een brede doelgroep op de FIT Test af komt. Het zijn ouderen die al fit zijn en willen checken hoe ze ervoor staan. Ook de groep waar je het eigenlijk voor doet, de mensen die nog een uitdaging hebben op het gebied van gezondheid en leefstijl, komen er al wel op af.”

Er ontstaan ook nieuwe vormen van samenwerking. “Als we vervolgens zien dat er bij de wat oudere mensen behoefte is aan individuele ondersteuning, dan koppelen we hen aan een derdejaars student. Dan kun je spreken van een mogelijkheid tot echte follow-up. En dan sluit het curriculum ook aan bij de activiteiten. Wij kunnen best motivatiegesprekken voeren middels Artificial Intelligence, maar het gaat om het échte werk. Als zij in het veld mensen kunnen helpen en wij kunnen hen coachen, kunnen wij die ervaring weer delen met SportSupport. Dan creëer je de samenwerking die je voor ogen hebt. Dat doen we dus ook met kinderen in de TSO en qua sportmotivatie van jongeren tussen 13-18 jaar. De gemeente doet ook mee en zo vormt zich een netwerk in de stad en zijn we gezamenlijk de lerende aanpak in Haarlem aan het doorontwikkelen.”

“Een aanpak valt en staat vaak met het creëren en hebben van rolmodellen. Zoals meerdere plekken in ons land kent ook Haarlem wijken met maatschappelijke problematiek. Per wijk moet je kijken waar de energie zit en hoe wij kunnen helpen duurzame initiatieven te ontwikkelen. Als kinderen zich thuis onvoldoende thuis voelen, kan de straat een negatieve omgeving worden, dus op die plekken moeten we positieve alternatieven bieden. De dialoog aangaan, proberen jongeren autonomie te geven en ze ondertussen te ondersteunen met het realiseren van hun doelen. Alles uiteraard binnen de – financiële – mogelijkheden. Het is complex, want wat in de ene wijk werkt, kan in een andere wijk niet werken. Het is zaak om samen in kaart brengen welke ingrediënten van de aanpak in de ene wijk, elders kunnen worden ingezet.”

Verschillen in mo- torische vaardigheid lopen op

Motorische vaardigheid en fitheid bij jonge kinderen lopen terug. Dat is geen nieuws, maar een feit. Het is evenmin een nieuwe trend. Ruim 30 jaar geleden al startte de terugloop in lenigheid, conditie en motorische vaardigheden. Door veranderende voeding, verminderde populariteit van buitenspelen (van 25 naar 2,5 uur per week!) en (on)veiligheid rond spelen op straat. Is motorische vaardigheid van kinderen beïnvloedbaar en wat is de rol van ouders, scholen, buurtsportcoaches en gemeenten? Wim van Gelder, opleider en adviseur op het gebied van bewegingsonderwijs, schoolpleinen en Motorische Remedial Teaching (MRT) houdt zich al jaren bezig met het onderwerp. En heeft er wel ideeën over.

📖 SANDRA VAN MAANEN

Allereerst toch die vraag: hoe gaat het met onze kinderen?

“Grappig dat je het vraagt. Met oog op die achteruit hollende motorische vaardigheden en fitheid zou je het niet verwachten, maar onze kinderen zijn nog steeds de gelukkigste van de wereld. Dat werd onlangs bekend.”

onderuitgaan of iets verkeerd inschatten maakt ze vaardiger. Doordat ervaring opdoen minder vanzelfsprekend wordt, zie je kinderen voorzichtiger worden, risico's vermijden. Zelfstandig naar school gaan mogen ze nu gemiddeld als ze negen zijn. Voorheen deden kinderen dat als ze zes waren.”

Toch missen ze veel, bijvoorbeeld buitenspelen

“Buitenspelen is van grote invloed op sociale ontwikkeling en sociale cohesie. Buiten komen ze elkaar tegen, leren ze risicocompetenties aan. Wat kan wel, wat niet? Een keer

Ouders beschermen hun kroost met de beste bedoelingen?

“Dat zal, maar tegelijk ontnemen ze kinderen de kans om op eigen kracht de wereld te verkennen. Een keer een spannende tocht te maken, het onderweg misschien even niet

“Het leven van kinderen is gestructureerder dan ooit, juist het onverwachte en de verveling zorgen voor ontwikkeling. Wij zorgen te goed voor ze”

– Wim van Gelder

meer te weten en dan tóch zelf een oplossing te bedenken. Ze hebben nota bene meestal een telefoon bij zich! Daarnaast is het leven van kinderen gestructureerder dan ooit, juist het onverwachte en de verveling zorgen voor ontwikkeling. Wij zorgen te goed voor ze.”

Wat betekent dat voor straks, voor hun fysieke en geestelijke gezondheid?

“Onlangs hoorde ik Richard de Leth spreken over opvoeding en leefstijl. Hij gebruikte een treffende metafoer. De meeste mensen (kinderen) graven hun graf met theelepeltje en gebaksvorkje. Minder bewegen, maar ook meer en ongezonder eten zorgt voor genot op korte en gezondheidsproblemen op lange termijn. Sluipend. Qua leefstijl en voeding moeten we beter nadenken wat onze kinderen nodig hebben. Dat heeft consequenties,

bijvoorbeeld op het gebied van ruimtelijke ordening. We zullen onze maatschappij meer op kinderen moeten inrichten, met méér ruimte en méér groen. Het legt ook verantwoordelijkheid neer bij ouders, zelfs al tijdens de zwangerschap. En daarna, in de eerste jaren van het kind. Al op jonge leeftijd wordt de basis voor motoriek gelegd. Ik zie grote verschillen in motorische vaardigheden bij kinderen van vier jaar. Waar het ene kind nog nauwelijks loopt, beschikt een ander al over motorische vaardigheden als fietsen, zwemmen, springen, klimmen en rollen.”

De vraag is dan: wat is normaal?

“Motorische testen hebben we de afgelopen vijftien jaar al twee keer moeten herijken. Naar beneden bijgesteld, wel te verstaan. Vaardigheden die we destijds

normaal vonden voor 4- en 5-jarigen, zien we nu pas bij 6- en 7-jarigen. Met de komst van beeldschermen is buitenspelen, spelletjes doen en zelf lezen op de achtergrond geraakt, terwijl juist die drie zaken cruciaal zijn voor de ontwikkeling van jonge kinderen.”

Heb meelij met ouders van nu, in een wereld die draait om media.

“Daarin heb je gelijk, dat is ook heel moeilijk. Kinderen zijn heel geraffineerd waar het om onderhandelen en uitspelen van ouderlijk gezag rond mediagebruik gaat. Hier ligt een taak voor scholen, die moeten advies geven over slim mediagebruik. En over leefstijl. Die voorlichting is wederom een extra taak voor het onderwijzend personeel. Scholen zouden hierbij geholpen moeten worden door professionals. Zowel voor de implementatie van een schoolplan op gebied van

“Alle basisscholen in Nederland moeten docenten lichamelijke opvoeding inzetten, óók in de groepen met peuters en kleuters”

– Wim van Gelder

bewegen, voeding, mediagebruik en leefstijl als voor de voorlichting van ouders. Een ouderavond over deze onderwerpen door een deskundige kan grote impact hebben op ouders en kinderen. De kans dat dat een groepsleerkracht lukt is veel kleiner. Zij moeten de boodschap daarna wel goed kunnen vertalen en toepassen in hun school.”

En gemeenten? Doen die genoeg hun best?

“Naar mijn idee worden er nog te veel subsidies voor ineffectieve (kortlopende) projecten vrijgemaakt. Dat is ook een landelijk probleem. Enige jaren geleden is er begonnen om de kwaliteit van interventies te monitoren (www.sportenbeweeginterventies.nl). Daar zitten momenteel sterke, maar ook minder sterke interventies in. Ik denk dat er meer kracht zit in het aantrekken en opleiden van deskundige en inspirerende professionals. Die kunnen op deze moeilijke dossiers zowel op het niveau van de kinderen als richting ouders het verschil maken. Verantwoordelijkheid wordt nu nog te makkelijk bij scholen of verenigingen neergelegd, terwijl die al zoveel taken hebben. Dit zijn geen onderwerpen om er ‘even’ bij te doen, ze vragen om deskundigheid.”

Schoolpleinen vragen eveneens om deskundigheid.

“Omdat de pleinen het domein van kinderen zijn, heerst daar nog vaak het recht van de sterkste. En ja, daar wordt gepest, daar worden kinderen buitengesloten, daar zijn kinderen eenzaam. Als er wordt gevoetbald in grote partijen, tien tegen tien of meer, draait

het toch vooral om de vier of vijf Ronaldo’s, de rest van de kinderen is louter veldvulling, die raken geen bal. Deze ongelijkheid strookt niet met de wervende tekst in de schoolgids. Het is pedagogisch niet te verkopen. Toch vindt een school het lastig om hier goed beleid in te voeren. Zowel ondeskundigheid als de misvatting dat het ‘speelkwartier’ autonome speeltijd voor kinderen is, draagt hieraan bij. Er zijn tal van oplossingen. Vooral het beperken van het aantal spelers is effectief. Maar wat doen de kinderen die dan niet ‘mogen’ voetballen? Ook daar zijn tal van oplossingen voor, maar je moet die wel kennen. Kortom: deskundigheid gewenst. Kinderen brengen 20 procent van hun basisschooltijd op het plein door. De opleidingstijd op PABO’s en ALO’s is groeiende, maar nog steeds marginaal met betrekking tot dit onderwerp. Het ontbreekt aan aandacht voor het schoolplein en veldjes in de wijken, terwijl die plekken van fundamenteel belang zijn voor de ontwikkeling van kinderen.”

Trek dat eens door naar verenigingen?

“De KNVB is niet snel maar uiteindelijk wel dapper geweest door teamaantallen beter te laten passen bij het ontwikkelingsniveau. Gecombineerd met het niet meer publiceren van uitslagen en standen vind ik dat een prima ontwikkeling. Andere sportbonden zijn al eerder met deze ontwikkeling begonnen. Trainersopleidingen hebben helaas nog steeds geen of zeer beperkte pedagogische ondergrond. Er wordt immers beleid gevolgd op basis van het schrikbeeld: Ronaldo’s, getalenteerde kinderen die alle aandacht trekken.

Toegejuicht door ouders die daarmee vooral hun eigen ego verlengen. Sportverenigingen stimuleren dit gedrag omdat ze zich primair richten op vaardige kinderen, op prestaties. Dus zij moeten schakelen, richting pupillen en ouders. Richting breedtesport, richting een beleid waarin elke euro gelijk verdeeld wordt over de leden, de kinderen. We moeten breken met de historie van een tweeklassenbeleid, waarin 80 procent van de aandacht en de financiën gaat naar de talenten en er voor de rest, de vaak grotere groep, slechts 20 procent overblijft.”

Buurtsportcoach Sven van Delden: “Succeservaringen op jonge leeftijd leggen de basis voor plezier in bewegen”

“Gun elk kind – leeftijd twee tot zes jaar – een echte gymleraar die het plezier in bewegen laat ontdekken! Ik vind het bizar dat we het normaal vinden dat pubers drie of zelfs vier keer per week bewegingsonderwijs van vakdocenten krijgen, terwijl dat voor de allerjongsten niet geldt. Plezier in bewegen ontwikkelt zich op jonge leeftijd en timing is cruciaal. Alle basisscholen in Nederland moeten docenten lichamelijke opvoeding inzetten, óók in de groepen met peuters en kleuters.”

Dit vurige pleidooi komt van Sven van Delden, die al veertien jaar gymmeester is op diverse scholen in de gemeente Oldambt (Groningen). Hij is ook als sportcoach verbonden aan het Huis voor de Sport Groningen. Van Delden ziet het tempo van motorische ontwikkeling bij jonge kinderen veranderen. “Vaardigheid neemt af, gemiddeld beschouwd. Ik zie steeds meer 4-jarigen die niet eens een klimrek in durven. Dat mag je gerust vreemd noemen, want kinderen beschikken over een natuurlijke beweegdrang die zich uit in ontdekken, in klimmen en klauteren. Toegenomen schermtijd blokkeert die natuurlijke drang, maar er zijn ook steeds meer kinderen die op de buitenschoolse opvang waar ze zitten toch vooral binnenspelen.”

Binnen de gemeente Oldambt wordt door vijf sportcoaches op achttien basisscholen bewegingsonderwijs gegeven. Het Nijntje Beweegdiploma, gericht op de leeftijd van 2 tot 6 jaar, is een van de programma's waarmee de allerjongsten beweegpatronen aanleren die de basis vormen voor de gymlessen die ze later op school krijgen. Van Delden is betrokken bij het programma dat door de KNGU landelijk wordt ingezet. “De oorspronkelijke opzet is aangepast”, zegt hij, “omdat we consta-

teerden dat kinderen overvraagd werden. Om bijvoorbeeld een koprol te maken. Die koprol is weliswaar nog steeds onderdeel van het totaal, omdat de oefening een prikkel vormt, uitdaagt. De must om 'm perfect uit te voeren bestaat niet meer, kleintjes krijgen ook een diploma als ze geen koprol kunnen of willen maken. Je moet het breder zien; alle onderdelen van het programma zijn erop gericht uit te vinden welke motorische voorkeuren jonge kinderen hebben. Of ze iets wel of niet perfect uitvoeren is niet zo interessant, ze verdienen een diploma als ze twintig uur met de gymjuf- of meester hebben geoefend, alles hebben geprobeerd.”

Beweegprogramma's, of ze nu Nijntje of Gym Extra heten, zijn volgens Van Delden instrumenten waarmee in relatief korte tijd veel bereikt wordt, waarmee eventuele blokkades al vroeg worden opgeheven. “Zoals duikelen om een stok. Wat ik zie is dat kinderen die daar in eerste instantie voor weglopen, al heel snel overstag gaan en zo een gezonde dosis zelfvertrouwen opdoen. Niets hoeft, alles wordt wel aangeboden. Succeservaringen op jonge leeftijd leggen de basis voor plezier in bewegen.”

Oldambt is een plattelandsgemeente, een woonomgeving met genoeg ruimte om buiten te spelen. Van Delden ziet hiervan het resultaat, wanneer hij 'zijn' kinderen vergelijkt met leeftijdsgenootjes uit bijvoorbeeld de stad Groningen. “Daar zie je dat de motorische achterstand nog sneller oploopt omdat buitenspelen gevaarlijker wordt geacht en soms ook taalachterstand meespeelt. Los daarvan, binnen de leeftijdsgroep 2-6 jaar worden de verschillen in motoriek steeds groter. Ik ken kinderen die op 4-jarige leeftijd echt al heel goed naar school kunnen fietsen, van alles kunnen en durven terwijl leeftijdsgenootjes nog nauwelijks enige vaardigheid hebben.”

Ook in naschools sportaanbod?

“Ook. Bekend is toch dat daar vooral kinderen op af komen die sport sowieso al leuk vinden. Degenen voor wie het vooral bestemd is, kinderen die minder vaardig in bewegen zijn, komen niet als het aanbod te algemeen en hun rol te klein is. Ze toch nooit de beste zullen worden. Waar het om draait is hoe je met deze kinderen omgaat, de manier waarop je dingen zegt. Niet te zacht, nooit oordelend. Beschouw het kind als individu, zie het echt staan, juist als het kind minder goed kan bewegen dan z'n leeftijdsgenoten. Kwetsbare kinderen verzuipen te vaak in de grote groep, de straatcultuur. Buurtsportcoaches verdienen support, cur-

sussen waar ze leren hoe je met verschillen omgaat. Voor het vakgebied bewegingsonderwijs wordt momenteel gewerkt aan een nieuw curriculum. Vakleerkrachten en ook buurtsportcoaches leren hiermee wat kinderen nodig hebben om hun beweegidentiteit te ontwikkelen.”

Beweegidentiteit?

“Wat kun je wel, wat kun je niet, wat vind je leuk en wat is er voor jou te koop binnen de wereld van bewegen en spelen? Waar het om draait is dat we kinderen zinnige vaardigheden bijbrengen waarmee ze goed toegerust het leven ingaan. Dat wil ik nuanceren, want ik ben nogal allergisch voor ‘beweegkunstjes’. Hoezo moeten ze een koprol kunnen

“Buurtsportcoaches zijn toch de creatieve professionals die ervoor zorgen dat kinderen optimaal uitgedaagd worden”

– Wim van Gelder

Athletic Skills Model: instrument om motorische vaardigheid te vergroten

Een van de manieren om motorische vaardigheid te stimuleren is het Athletic Skills Model, afgekort ASM. Het wordt toegepast in het bewegingsonderwijs op scholen, de trainingsprogramma's van sportverenigingen en zelfs in de gezondheidszorg.

Steeds meer buurtsportcoaches volgen een training om met het ASM aan de slag te gaan. Er wordt niet per se specifiek een sport geleerd, het model werkt omgekeerd. Dankzij oefeningen die niet direct aan sport gelinkt worden, groeien zelfvertrouwen, motoriek en vaardigheid, levenslang plezier in bewegen, fysieke én sportieve prestaties.

Jorick Hendriksen, trainer en docent lichamelijke opvoeding en operationeel manager van de Athletic Skills Company, legt uit hoe het werkt. “Dit is een manier van denken over sporten, spelen en bewegen om fitheid, vitaliteit en gezondheid in brede zin te stimuleren voor het basisonderwijs, de gezondheidszorg en de sport. Het is een toepasbaar model voor jonge kinderen, voor specifieke sportambities, maar ook om voor ouderen (OldStars) een sportaanbod te ontwikkelen.”

De clou is dat het model met de Schijf van 10! (tien basisvormen van bewegen) een universele taal hanteert, gericht op alle domeinen die zich bezighouden met bewegen. Zo wordt samenwerking op inhoudelijk vlak al aan de basis gefaciliteerd. Kern van de aanpak is dat veelzijdigheid in beweging verder gaat dan beweging op breed motorisch vlak. Veelzijdige fitheid en sociaal-emotionele ontwikkelingen tellen ook mee. Het programma richt zich zowel op inhoudelijke verbetering van bewegen (de software) als op inrichting van accommodaties (de hardware), zoals gymlokalen, schoolpleinen, sportparken of sportieve buitenruimten.

Bijdrage buurtsportcoaches

ASM is niet nieuw, het model werd al in de vroege jaren negentig van de vorige eeuw bedacht door René Wormhoudt, destijds conditietrainer van AFC Ajax, nu conditietrainer van het Nederlands elftal. Samen met hoogleraar Geert Savelsbergh schreef hij in 2012 een boek, waarin wetenschap en praktijk elkaar ondersteunen. Sinds 2015 wordt het model in opleidingen behandeld en er wordt op steeds meer scholen, bij verenigingen en in de gezondheidszorg mee gewerkt.

“De bijdrage die buurtsportcoaches leveren om met het ASM vanuit veel breder perspectief

motorische ontwikkeling te stimuleren is groot”, zegt Hendriksen. “Zij zijn toch de creatieve professionals die ervoor zorgen dat, zelfs al is ruimte beperkt, kinderen optimaal uitgedaagd worden. Wij leiden in heel Nederland buurtsportcoaches op die in naschoolse opvang, bewegingsonderwijs en bij verenigingen met het model aan de slag gaan.”

Buurtsportcoaches zelf zien volgens Hendriksen meerwaarde in het ASM. De belangstelling voor de opleiding groeit. Hij is er blij mee, want zij zijn cruciaal in het vergroten van motorische en sociale vaardigheid en gezondheid. “Zij zijn de spin in het web, tussen alle domeinen die bewegen beïnvloeden. Doordat het ASM een universele taal hanteert, worden sneller linkjes gelegd tussen bijvoorbeeld de praktijk van de fysiotherapeut en oefeningen op maat die de buurtsportcoach kan geven. Of de bijzondere oefeningen die hij of zij kan begeleiden bij de voetbal- of basketbalvereniging. Buurtsportcoaches zijn de experts die, dankzij de programmering die het model biedt, steeds relevanter worden in het verbinden van partijen. Ze denken en praten mee over unieke trainingsvormen, geven instructies en spelen daarnaast een rol in activatie op steeds meer plekken in de wijken.”

“Beschouw het kind als individu, zie het echt staan, juist als het kind minder goed kan bewegen dan z'n leeftijdsgenoten”

– Wim van Gelder

maken, die ze soms zelfs onder dwang aanleren? Zo'n truc staat valbreken in de weg, terwijl dat opzij weggrollen juist leidt tot meer zelfvertrouwen. Kinderen ontvingen geen Nijntje-beweegdiploma zolang ze de koprol niet konden maken. Dat is inmiddels gelukkig bijgesteld! Met het – dwingend – aanleren van kunstjes ondermijnt je het plezier

in bewegen van minder vaardige kinderen op jonge leeftijd. Afgeserveerd worden gaat diep in de haarvaten van een kind zitten. Geef ze liever de ruimte om zelf de wereld te ontdekken, creëer plekken waar ze op verschillende niveaus activiteiten kunnen ondernemen. De meeste scholen gebruiken daarvoor methodes die een breed motorische ontwikkeling stimuleren: bijvoorbeeld Basislessen Bewegingsonderwijs, Bewegen samen regelen of Gymwijzer. Er zijn allerlei manieren om vaardige en minder vaardige kinderen in één spel te laten shinen. De basis is dat elk kind in zichzelf gaat geloven, dat het plezier in bewegen ontdekt. En plezier in bewegen hoeft niet per se naar de – competitieve – sportvereniging te leiden. Beweegplezier kan vele gezichten hebben.”

Wim van Gelder geeft met zijn bedrijf 'Van Gelder in beweging' advies aan scholen met betrekking tot bewegingsonderwijs en Motorische Remedial Teaching. Daarnaast is hij auteur van de methodes: Basislessen bewegingsonderwijs, Basislessen Bewegingsonderwijs voor de speel-

zaal, leerlingvolgsysteem 'Bewegen en spelen' en Zorg voor beweging. ■

De onmisbare schakel

Organiseren, begeleiden en promoten van buitenschoolse activiteiten. Buurtsportcoaches en cultuurcoaches die zich in het onderwijs inzetten, houden zich vooral daarmee bezig. Goed voor de verenigingen, fijn voor de leerlingen. "Negen van de tien keer hoor je van leraren dat ze dingen zien bij kinderen die ze niet eerder wisten."

MARK VAN DER HEJDEN

Bart de Wolf flapte het er ineens uit. "Is een schoolkampioenschap misschien een goed idee? Net zoals er een jaarlijks schoolvoetbaltoernooi is, kunnen we dat ook met schaatsen doen. Misschien dat een aantal kinderen schaatsen leuk vindt en daarna lid wil worden van de schaatsvereniging." De trainer van de Limmer IJclub zei het toen hij in november vorig jaar aanwezig was bij een brainstormsessie met schaatsbond KNSB en de Schaats Federatie Alkmaar, een overkoepelende organisatie voor zeventien schaatsverenigingen tussen Uitgeest en Den Helder. De vraag hoe de verenigingen kinderen kunnen verleiden lid te worden, was een van de onderwerpen aan tafel. Ledenwerving is een blijvend aandachtspunt

voor de schaatsvereniging uit Limmen, voor alle schaatsverenigingen eigenlijk. "Wij denken dat onze leden de beste reclame zijn. Als de sfeer goed is, nemen ze als vanzelf hun vriendjes mee. En de sfeer is de laatste jaren ontzettend goed. Dat heeft onze vereniging stabiel gehouden in een dalende populatie." Sfeer is echter ook lastig voor een vereniging die altijd elders, op de ijsbaan van Alkmaar, traint. "We hebben geen thuishonk, geen eigen kantine. We zijn altijd te gast. Daarom sluiten we het seizoen steevast af met een feest, dat zeer goed wordt bezocht. In de zomer traint de hele vereniging samen, van kinderen van 7 tot volwassen boven de 55. Er wordt dan coördinatie- en krachttraining gedaan. Daarnaast doen ze ook schaatspassen, schaatspringen en hardlopen. En

“Het is belangrijk dat een buurtsport-coach alles wat er in de gemeente aan sport is met elkaar verbindt”

– Kim Groen

“Schooltoneel is niet zomaar een beetje aanrommelend. Er wordt wel wat van de leerlingen verwacht”

– Marian van Zijl

tijdens de winterperiode gaan op vrijdag velen samen schaatsen. Dat brengt ook veel saamhorigheid binnen de club.” Maar het kan altijd beter en dus schoof De Wolf vorig jaar graag aan bij de bijeenkomst. En mooier nog, zijn plotse antwoord beviel de aanwezigen. “Men vond het een goed idee. Voor straf zat ik direct in de organiserende commissie”, zegt hij lachend. De vraag die daarna echter oprees was: hoe gaan we de kinderen op de scholen benaderen?

Onderwijs met een missie

De Goudse buurt Oosterwei is een typische jaren 60 wijk; ruim opgezet, veel openbaar groen en naast rijtjeshuizen ook enkele flats van drie tot vijf verdiepingen. Het is een wijk waar vooral Nederlanders van Marokkaanse afkomst hun thuis hebben. Openbare basisschool Wereldwijs is een afspiegeling van de wijk, vertelt Marian van Zijl, groepsleerkracht en cultuurcoördinator op de school. “Het is een school rijk aan culturen met daarbij een groep nieuwkomers. Er zijn ongeveer 130 kinderen van allerlei pluimage, vanuit allerlei situaties.” Wereldwijs is ook een school met een missie. “We staan voor een uitdagende leeromgeving, waarin we kinderen zelfvertrouwen kunnen geven. Naast taal, lezen en schrijven horen daar ook andere dingen bij: muziek en drama bijvoorbeeld. Daar kun je zoveel mee met deze kinderen. Het biedt ze een gelegenheid om zich anders te uiten.” Van Zijl heeft het enthousiasme om dat

voor elkaar te krijgen. “Mijn passie ligt bij muziek en drama. Ik heb al geprobeerd muziek op school van de grond te krijgen. Dat gaat moeizaam. Het is lastig erbij te doen en moeilijk om het in het programma te verweven.” Maar wil het wel lukken om drama op of na school op te zetten?

Lokaal verbinden

Juist de buurtsportcoach en cultuurcoach lijken van deze projecten een succes te kunnen maken. Het is hun taak om lokaal verbindingen te leggen tussen verschillende sectoren als sport, cultuur en onderwijs, én om sport- en culturaanbieders te versterken, zo is te lezen in de Brede Regeling Combinatiefuncties. In de praktijk blijken dat ook de activiteiten waar de buurtsportcoaches en cultuurcoaches de meeste tijd in steken. Enthousiasmeren tot deelname aan activiteiten is de taak die het vaakst door buurtsportcoaches wordt genoemd. Bijna precies twee derde van de buurtsportcoaches heeft dat als taak, blijkt uit onderzoek van het Mulier Instituut in 2018. Zoals cultuurcoaches weer het stimuleren van cultuuraanbod op school als belangrijkste doelstelling hebben meegekregen van de gemeenten (67 procent van de gemeenten), zo stelt het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst na onderzoek in 2017. Het in contact brengen van de Noord-Hollandse schaatsverenigingen met leerlingen op school en het helpen

realiseren van een dramaprogramma bij Wereldwijs sluit daar precies op aan. En de buurtsportcoach en cultuurcoach hebben ook een beslissende rol gespeeld bij het doen slagen van deze activiteiten.

De jeugd benaderen

De tijd om het scholenkampioenschap in Noord-Holland te organiseren was kort. “In november hadden we de brainstorm en we wilden nog in februari van dat seizoen het toernooi organiseren”, zegt De Wolf. “Daarnaast boden we ook drie gratis openbare trainingen aan, waar de kinderen kunnen wennen aan hoe het is op een ijsbaan.” Gelukkig stond het toernooi snel in de steigers. Vrijwilligers van de verenigingen stonden direct klaar als trainer, jurylid, ehbo’er. De KNSB gaf financiële en logistieke steun. Op het toernooi konden de leerlingen meedoen aan een mass start-wedstrijd, waar ze punten konden verdienen voor hun school. Ook was er een estafette voor schoolteams. “Er zouden toch kinderen meedoen aan het kampioenschap die zelf al lid zijn van een schaatsvereniging. Het is niet motiverend

als zij iedereen op grote afstand rijden.”
“Het volgende waar we over nadachten was hoe we de schoolgaande jeugd benaderen. Ons verzorgingsgebied is gigantisch. We hebben niet eens een idee welke scholen er allemaal zijn. Nu was ik toevallig enkele weken daarvoor bij een kennismakingsavond waar de buurtsportcoaches zich presenteerden. Ze boden elke vereniging in ons gebied hun hulp aan, dus toen was één en één snel twee.”

Cultuurcoach als katalysator

Wereldwijs valt voor de organisatie van dramalessen terug op het Jeugdtheaterhuis, een theaterschool die theaterlessen aanbiedt in Gouda, Alphen aan den Rijn, Leiden en nog drie gemeenten voor kinderen en jongeren van 4 tot en met 21 jaar. Daarnaast maakt het Jeugdtheaterhuis middels cultuurcoaches theater op school mogelijk. “De cultuurcoach is een enorme katalysator gebleken”, zegt Borius van der Meulen, locatieleider in Gouda en verantwoordelijk voor de inzet van cultuurcoaches door het Jeugdtheaterhuis in die stad. “De cultuurcoa-

ches hebben ervoor gezorgd dat we meer intensieve verbindingen aangaan. Dankzij de bijbehorende gelden is het mogelijk om voor een jaar een samenwerking aan te gaan. Daarvoor was dat altijd op projectbasis.” Zo maken Wereldwijs en het Jeugdtheaterhuis al zes jaar op rij samen een theatervoorstelling met kinderen vanaf groep 5. Elk jaar melden zo’n twaalf tot vijftien kinderen zich voor de toneelclub. Zij beginnen de repetities na de herfstvakantie en staan in mei of juni op het podium. “Het is niet de schooltoneelclub van het Jeugdtheaterhuis, maar van school”, verzekert Van der Meulen. “Wij ondersteunen, leveren de vakdocent en zorgen met de school dat het logisch is dat de toneelclub daar plaatsvindt. We proberen bijvoorbeeld de verbinding in de school te maken door kinderen die niet in de schooltoneelclub zitten het decor te laten maken. En we nodigen ouders uit die dagelijks in hetzelfde gebouw als de school verblijven om ook de verbinding te maken met anderen in de buurt.” Juist dat laatste is nieuw voor scholen. “Ze vinden het spannend, want daarmee vragen

“Misschien is er over 20 jaar een wereldberoemde schaatser die zegt dat hij begonnen is bij de scholenkampioenschappen.”

– Bart de Wolf

“De cultuurcoaches hebben gezorgd dat we meer intensieve verbindingen aangaan”

– Borius van der Meulen

we de scholen iets wat niet hun primaire taak is. We vinden het juist interessant als de school vragen na te denken over hun rol in de wijk buiten schooltijd en wat ze met die rol willen.”

Bellen en mailen

Als het toernooi in november in de steigers staat, zoeken de zeventien schaatsverenigingen contact met Alkmaar Sport.

Bij de sportorganisatie werken de buurtsportcoaches die eerder op een kennismakingsavond sportverenigingen hun hulp aanboden. En hulp hebben de verenigingen nodig om leerlingen in de regio te bereiken. Zo komt De Wolf in contact met Kim Groen, buurtsportcoach in Heiloo. “Het is belangrijk dat een buurtsportcoach alles wat er in de gemeente aan sport is met elkaar verbindt”, vertelt

Groen over haar rol. “Een vereniging die wil samenwerken met een school, of iemand met een goed idee maar die niet precies weet waar-ie moet zijn; ik kan ze met de juiste partijen in verbinding brengen. De scholenkampioenschappen, een niet-commercieel evenement dat puur gaat over meer sporten, past dus precies bij ons.” Vanwege de korte tijd die nog restte tot de eerste trainingen voor de scholenkampioenschappen, was Groen echter beperkt in wat ze kon betekenen voor de schaatsverenigingen. “We zijn er puur voor de verbinding. De ijsclub heeft het persbericht geleverd, wij hebben het aan de scholen gemaaild. Zij hebben hun eigen beleid hoe ze dat weer communiceren.” Ook hebben de buurtsportcoaches aan de vakleerkrachten gevraagd tijdens de les nog eens terug te komen op het scholenkampioenschap. “Daarna hebben we het kampioenschap nog eens als reminder in de eigen nieuwsbrief meegenomen en gedeeld via de socials. Enkele scholen deelden dat weer, zodat het toch weer bij de ouders terechtkomt. Vervolgens is het aan de verenigingen om de pr een boost te geven.” Een te korte voorbereidingstijd of niet, bijna tachtig leerlingen doen aan het kampioenschap mee.

Uit de schulp

Net zoals het Jeugdtheaterhuis de scholen uitdaagt, daagt drama ook leerlingen uit. “Het is niet zomaar een beetje aanrommelen”, zegt Marian van Zijl. “Deelname wordt ook met de ouders besproken. Er wordt namelijk wel wat van de leerlingen verwacht. Ze moeten er wel elke week zijn en ze moeten het wel doen.”

“Maar zeker de kinderen hier, voor wie de taal soms al zo lastig is waardoor ze zich niet lekker kunnen uiten en in hun schulp zitten, zie je ineens opbloeien. Je bent even iemand anders, waardoor je net wat meer kan doen. En dan gebeurt er iets in je lijf en geest. Het is een boost voor je zelfvertrouwen.” Van der Meulen ziet ook het contact tussen de leerlingen onderling veranderen. “Ik zie het in de lessen”, zegt hij. “Er is steeds minder makkelijk contact tussen jongeren onderling. Er is ook steeds minder plek om dat te leren. In de pauze gaan ze het gesprek niet aan, maar zitten ze met de telefoon in de handen.” “Daarom zou de plek die theater inneemt veel belangrijker moeten worden. Daar is geen digitale wereld, maar maken ze vanuit spelplezier contact met elkaar. Dan zien ze hoe leuk het spel is en hoeveel

aanmelden. Ook is het zo dat nieuwe leden zich niet in maart aanmelden, maar vanaf nu. Deze week (eind augustus, red.) hebben zich al vier nieuwe leden ingeschreven.” “We zien de kampioenschappen dan ook als een langetermijninvestering. We hopen dat de scholenkampioenschappen in Alkmaar op de kaart komen te staan. Misschien is er over 20 jaar een wereldberoemde schaatsster die dan zegt dat hij begonnen is bij de scholenkampioenschappen.” Je hoeft De Wolf niet uit te leggen wat er beter kan de volgende editie. “Het moet komend seizoen in de eerste seizoenshelft, al kon dat vorig jaar even niet anders. En we moeten tijdig communiceren met de scholen. We hebben van veel scholen gehoord dat het te kort dag was. Het moet bij hen vroeg op de agenda staan, want zij willen twaalf weken vooruit kunnen kijken.”

Grenzen doorbreken

Hoe goed drama ook voor kinderen kan zijn, Van Zijl weet wel waarom kunst en cultuur minder – te weinig? – aandacht krijgen in het onderwijs. “Er wordt toch eerst gekeken naar vakken als rekenen, lezen, schrijven en bewegingsonderwijs. Als je dat invult, is het rooster al grotendeels vol. Het is moeilijk te doorbreken. Je moet het als leraar ook zelf voelen, anders is het toch lastig om te geven. Het is niet zozeer dat leraren het niet belangrijk vinden, ze vinden het wat eng.” Dat herkent Van der Meulen ook. “Bij de uitoefening van kunst moeten bepaalde grenzen er juist even niet zijn om dingen te ontdekken. Dat is vaak de angst van docenten in het primair onderwijs; ze vinden het vaak snel onttaarden in chaos. Terwijl chaos ook functioneel kan zijn, het kan iets opleveren.” “De kunstdocent heeft de tools in handen om een creatieve ruimte te creëren. En als kinderen die ruimte krijgen, leren ze delen van zichzelf kennen die ze nog niet kenden. De kinderen ontpoppen zichzelf. We vragen ook vaak leraren om even te komen kijken. Negen van de tien keer hoor je dat ze dingen zien bij kinderen die ze niet eerder wisten.” Het is bij Wereldwijs bijna vanzelfsprekend dat ze na elk jaar doorgaan met de schooltoneelclub, stelt Van der Meulen. “Maar daar zit ook een constante in personeel en directie. Daarvan zijn we erg afhankelijk, want als die wisselen staan de activiteiten die wat extra’s vragen van personeel of directie direct onder druk.” Toch kan de cultuurcoach ook een grote rol spelen, meent Van Zijl. “Wanneer een school kiest om een schooltoneelclub op te richten in samenwerking met het Jeugdtheaterhuis dan is dat een bewuste keuze. Iedereen is erbij betrokken op zijn eigen manier; directie, leerkrachten, de kunstdocent, kinderen en ouders. De cultuurcoach is dan de kartrekker. Als ergens de betrokkenheid ontbreekt, dan werkt het niet. Basisscholen moeten tegenwoordig veel, waardoor het belangrijk is keuzes te maken die bij de visie van de school passen. Voor Wereldwijs sluit de schooltoneelclub perfect aan.” ■

“De plek die theater inneemt zou veel belangrijker moeten worden”

– Borius van der Meulen

vrijheid het geeft. Daardoor wordt de toneelclub een vrijplaats, meer nog dan school of de sportclub want daar gelden meer regels of sociale structuren. Bij toneelspelen is dat van minder belang.”

Langetermijninvestering

Of het scholenkampioenschap en de goodiebag die bijna tachtig deelnemers daar kregen tot meer leden heeft geleid, durft De Wolf niet te zeggen. “Het is heel slecht meetbaar. We zouden ze dat moeten vragen bij het

Bij een ruimere planning heeft Groen ook meer tijd om het evenement naar een hoger niveau te tillen. “We kunnen meer betrokken worden bij welke scholen wel of niet meedoen. We hadden een side-event kunnen organiseren, of een leuke clinic. Ook hadden we er de evenementen die we zelf organiseren kunnen promoten. We hadden het evenement meer kunnen omarmen. De regionale kampioenschappen zijn een hartstikke leuk concept en het is super om daar als buurtsportcoach op in te haken.”

Chelsey Edwards – Buurtsportcoach aangepast sporten

“IK WIL KINDEREN LATEN VOELEN DAT ZE ZICHZELF KUNNEN ZIJN”

Chelsey Edwards was als kind het stilste meisje van de klas, maar de tiener van toen ontplooidde zich tot een vrouw met een boodschap, die zich tevens durft uit te spreken. De coronatijd heeft zijn weerslag gehad op haar dagelijkse werkzaamheden, maar krijgt haar er niet onder. “Vanmorgen keek ik een filmpje van arts en levensstijlspreker Richard de Leth, over corona en gezonde leefstijl: dat bevestigde me weer dat wij als buurtsportcoach een hoop kunnen betekenen in deze samenleving. En het inspireert me om aan de slag te gaan, om mensen op die gezonde leefstijl te wijzen.” EDDY VEERMAN

Chelsey studeerde af als Psychomotorisch Therapeut en Bewegingsagoge, maar werkt ondertussen al bijna zes jaar als buurtsportcoach aangepast sporten voor revalidatiecentrum Heliomare en de gemeenten Beverwijk en Heemskerk. “Aan het begin van de coronatijd waren we bij Heliomare begonnen met het Cool-tract. Een kosteloos leefstijlcoaching-tract voor mensen met een bepaald bmi (>25). Zij zijn door de huisarts doorverwezen en mogen dat tract voor twee jaar volgen.”

Als psychomotorisch therapeut weet Chelsey als geen ander hoe lastig

gen. Als ze thuis zitten, kun je ze niet vinden. Dat laatste is nog steeds de *struggle* voor veel buurtsportcoaches. Binnen het Cool-tract onderhielden we telefonisch contact met de mensen, zodat we toch het bewegen konden stimuleren.”

Momenteel geeft zij naast haar bsc-functie bewegingsagogie in het speciaal onderwijs. “Hydrotherapie aan kinderen met een beperking. In september gebeurde hier iets prachtigs”, vertelt ze enthousiast. “Omdat de Dam-tot-Damloop vanwege corona geen doorgang kon vinden, bedacht iemand het initiatief om een zogeheten Sponsor Loop op te zetten voor de leerlingen van Heliomare. Het voornaamste doel was samen sporten en als er geld zou binnenkomen, konden we misschien nieuw sportmateriaal kopen.”

“Het doel was dat iedereen op zijn of haar eigen manier mee kon doen: of het nou met behulp van een racerunner of rolstoel was. Bij het woord Sponsor Loop kunnen ouders denken ‘dan kan mijn kind niet meedoen’, daarom was er in de aankondiging aangestipt om te denken in mogelijkheden.” 170 leerlingen en wat familieleden, vrienden, kennissen en burens. “De kinderen vonden het helemaal geweldig en wij ook. Iedereen was zó fanatiek. En met de opbrengst kan een professionele trampoline worden aangeschaft.”

Waarom ze juist met deze kinderen werkt? “Ik vind het fijn als je iets doet met kinderen, waarbij je ziet dat er ontwikkeling plaatsheeft. Je ziet ze glunderen als ze weer iets kunnen. En het meegeven van een stukje weerbaarheid is voor mij belangrijk. Ik was zelf altijd heel verlegen. Veel kinderen

“JE ZIET DE KINDEREN GLUNDEREN ALS ZE WEER IETS KUNNEN”

het is om vaste gewoontes af te leren en/of nieuwe gezonde gewoontes aan te leren. “Geen verkeerde keuze dus om hierbij hulp te krijgen van professionals. Ik mocht sportadviezen geven, maar ben daarbij liever in overleg met de klant, over welke simpele mogelijkheden zijn toe te passen. Zoals de elektrische fiets niet altijd ‘aan’ zetten of een keer de auto iets verder weg parkeren, zodat je wandelingetje met je boodschappen al een kleine training is.”

Bevlogen mensen als Chelsey werden even vleugellam, toen alles stillag afgelopen voorjaar en ook in het najaar. “Terwijl je wist: nú is het juist belangrijk om mensen op te zoeken, zodat we ze in beweging kunnen bren-

wisten niet eens dat ik in de klas zat. Daar heb ik, als ik het zo kan zeggen, spijt van en daarom wil ik nu kinderen laten voelen dat ze zichzelf kunnen zijn op de plek waar ze zijn. De meeste leerkrachten weten en zien het wel, dat kinderen in dat opzicht iets meer nodig hebben en ik denk dat er genoeg juffen en meesters zijn die dat kunnen, maar door het vele papierwerk komen zij er niet aan toe.”

Kinderen op de juiste plek

“Tijdens de periode met strenge coronamaatregelen kan de buurtsportcoach wat minder betekenen voor het onderwijs, maar waar het kan, proberen we kinderen die willen sporten, zich veilig te laten voelen, zichzelf kunnen zijn en dat ze lekker kunnen bewegen. In de afgelopen jaren was het doel om kennis te maken met alle verenigingen en trainers, zodat ik weet waar de kinderen op de juiste plek zijn. Daarbij geven we aan ouders mee dat ze open kunnen zijn over de beperking van hun kind, wanneer ze naar een vereniging gaan en qua sportaanbod gaan kijken naar de mogelijkheden van het kind. De ouders doen het elke dag en weten hoe om te gaan met de beperkingen en mogelijkheden, ‘dus deel het met de trainer’, zeggen wij.”

“Als je kijkt naar wat er allemaal lukt, vind ik mooi om te zien dat er bij de dansschool naast ons onderwijsgebouw meerdere groepen zijn opgestart, die gebruikmaken van verschillend aanbod, tot zelfs breakdance. Corona heeft roet in eten gegooid, daarvoor waren de sportgroepen in Heemskerkerk en Beverwijk heel goed gevuld, met jongeren met beperkingen uit het hele spectrum: van autisme, een kleine hersenafwijking, tot rolstoelgebonden jongeren. Bezig in verschillende takken van sport, zoals judo, hockey, basketbal, rolstoeltennis, badminton, tafeltennis, zwemmen en fitness.”

Er is een samenwerking met Hogeschool Inholland. “Sinds begin van het

schooljaar hebben we veel zwemles-sportvragen ontvangen, nadat ouders merkten dat het zwemmen tijdens schooltijd dit jaar niet meer op het rooster van hun kind stond. Als buurtsportcoach heb ik gekeken met het Heliomare Sport- en Bewegingcentrum, of zij mogelijkheden konden creëren. Op die manier is de buurtsportcoach daar weer wat bekender geworden onder de ouders en zijn er zo nieuwe sportaanvragen binnengekomen voor hun kinderen. Gelukkig is er nog de samenwerking met ‘Mijn personal coach’ van Hogeschool Inholland, die studenten kunnen mij helpen bij het geven van de vele sportadviezen. Want graag helpen we elk kind persoonlijk, zodat iedereen een positieve sportervaring opdoet en voor altijd in beweging blijft. En dat ze later hun eigen kinderen ook weer mee zullen geven hoe belangrijk bewegen is.”

“WE HELPEN GRAAG ELK KIND PERSOONLIJK”

1 jaar cultuur- en buurtsportcoach: wat is er veranderd?

Marlou Stolk en Idaline Kastelijn zijn sinds het begin van de combinatieregeling sport en cultuur werkzaam als respectievelijk cultuur- en buurtsportcoach. Marlou werkt bij Theater Rotterdam, Idaline bij Team Sportservice in Amsterdam. Hoewel beiden zich met twee totaal verschillende takken van 'sport' bezighouden, herkennen ze zichzelf in elkaars verhaal. Ze werken allebei veel meer projectmatig dan in het begin en staan allebei midden in de samenleving van hun stad.

TESSA DE WEKKER

Theater Rotterdam staat door inzet cultuurcoaches midden in de Rotterdamse samenleving

In 2009 begon Marlou Stolk als cultuurcoach bij het Ro theater in Rotterdam. Inmiddels is ze hoofd educatie van Theater Rotterdam. “Dankzij de Combinatieregeling Cultuurcoaches staan we nu als theaterorganisatie nog meer met beide benen in het Rotterdamse onderwijs en de samenleving. Echt met onze poten in de klei”, zegt ze.

Elf jaar geleden deed Marlou met het Ro theater (dat in 2017 met de Rotterdamse Schouwburg en Productiehuis Rotterdam gefuseerd is tot Theater Rotterdam) mee aan de pilot van de gemeente Rotterdam in het kader van de toen nieuwe Brede Regeling Combinatiefuncties sport en cultuur. “Dat was een groot experiment dat vooral antwoord moest geven op de

Inmiddels is de aanpak anders. Theater Rotterdam heeft zes cultuurcoaches. Zij werken allemaal één dag in de week op een van de vijf scholen voor voortgezet onderwijs en een mbo-instelling waarmee Theater Rotterdam samenwerkt en vormen een brug tussen het onderwijs en Theater Rotterdam. “Door de fusie heeft Theater Rotterdam nu een veel bredere programmering dan we toentertijd met alleen

zichtbaar in de scholen, maar het zijn geen docenten. Alle leerkrachten en leerlingen kennen onze cultuurcoaches en leerlingen komen gedurende het jaar steeds met hen in aanraking bij verschillende projecten, zowel onder schooltijd als na schooltijd bij buitenschoolse activiteiten.”

Hierdoor is er veel meer keuze voor de leerlingen ontstaan. Marlou geeft het voorbeeld van de werkwijze op Mavo Centraal, een vmbo-school in het centrum van Rotterdam. Op die school heeft elke leerling zogenoemde Masterclasses, waarin ze kunnen kiezen op welke terreinen buiten de traditionele schoolvakken ze zich willen ontwikkelen. Er zijn onder meer Masterclasses op het gebied van theater, dans, muziek, beeldende kunst en mode & design. “Onze cultuurcoach werkt in die Masterclasses parallel aan andere projecten. We hebben daar verschillende Masterclasses, bijvoorbeeld theater en taal of theater en vormgeving”, vertelt Marlou.

De cultuurcoach brengt specialistische kennis en vaardigheden naar de scholen. “Op een school zoals Mavo Centraal zie je daar de meerwaarde van. Veel leerlingen van die school komen uit gezinnen die het sociaaleconomisch minder getroffen hebben. Ze gaan niet vanzelfsprekend naar het theater. Maar er zit heel veel talent bij die jongeren. Via zo’n

“Nu staan we echt midden in het Rotterdamse onderwijs en de samenleving. Met onze poten in de klei”

–Marlou Stolk

vragen: wat betekent het als je vanuit een culturele instelling een duurzame relatie aan gaat op een school en wat levert het op?”

In de beginjaren was de inzet van cultuurcoaches meer vraaggestuurd vanuit de scholen. Zij vroegen aan welke leerdoelen de cultuurcoaches een bijdrage konden leveren. Dat resulteerde vaak in vrij traditionele lesreeksen in combinatie met een bezoek aan het theater. “We zochten dan naar een voorstelling die geschikt was voor middelbare scholieren. Rondom het thema van die voorstelling maakten we een lesproject.”

het Ro theater hadden. Er zijn nu veel meer voorstellingen en programmalijnen die aansluiten bij de verschillende doelgroepen. Daardoor kunnen we nu vanuit onze artistieke identiteit meer sturing geven aan de inhoud van cultuureducatie op de scholen waarmee we samenwerken”, vertelt Marlou.

Meer keuze voor leerlingen

Maar meer nog dan het verbrede aanbod is de werkwijze nu anders dan in het begin. Marlou: “Onze cultuurcoaches zijn steeds projectmatig gaan werken. Ze zijn allemaal duidelijk

masterclasssysteem met externe professionals helpt de school die talenten te herkennen en ontwikkelen.”

In de wijk

Sinds een paar jaar ziet Marlou nog een ontwikkeling. De projecten vinden niet alleen meer plaats in de scholen, maar steeds vaker worden ook de wijk en andere partners in die wijk betrokken. “Dit kunnen bijvoorbeeld lokale kunstenaars of instellingen zijn”, zegt Marlou. Een voorbeeld van zo’n project is Open Venster, waar ook scholen zonder cultuurcoach bij betrokken zijn. Voor dit project deden leerlingen onderzoek in de wijk van de school en verzamelden ze verhalen van bewoners. Marlou: “Deze verhalen werden op verschillende manieren verteld. Door middel van theater, maar ook bijvoorbeeld met fotografie, graffitikunst en zang en muziek. De eindresultaten werden in verschillende open vensters in de wijk getoond, voor iedereen in de wijk.” Studenten van het Grafisch Lyceum, de mbo-school waar ook een cultuurcoach van Theater Rotterdam werkzaam is, hielpen bij diverse projecten met de geluidstechniek en belichting.

Een ander voorbeeld van de betrokkenheid van andere partijen is Theater na de Dam. Dit is een landelijk project waarbij jongeren zich samen met theatermakers verdiepen in de geschiedenis van hun wijk tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze interviewen ouderen uit de buurt over hun herinneringen. Op basis van die gesprekken maken de jongeren samen met

theatermakers een voorstelling, die na Dodenherdenking in de wijk wordt opgevoerd. De cultuurcoaches van Theater Rotterdam hebben dit project geadopteerd en omgevormd tot een activiteit voor leerlingen van hun scholen waar ze zowel onder schooltijd (als keuze-project) als na schooltijd mee bezig kunnen zijn. Marlou: “Het contact tussen jongeren en ouderen in dit project is ontzettend mooi. Door dit soort initiatieven kunnen wij als theater waardevol zijn voor verschillende mensen in de stad.”

Dat is volgens Marlou een van de successen van de regeling voor de cultuurcoaches. Culturele instellingen zijn sinds het begin van de regeling veel meer betrokken geraakt bij de samenleving. Vroeger kwamen mensen naar het theater. Of ze deden dat niet. Soms bezochten scholen een voorstelling. Maar echt sprake van een duurzame wederkerige wisselwerking tussen culturele instelling, onderwijs en samenleving was er vaak niet. “Nu staan we echt

midden in het Rotterdamse onderwijs en de samenleving. Met onze poten in de klei. Jongeren leren van ons. Maar omgekeerd leren wij ook van de Rotterdammers. We weten nu veel beter wat er speelt. In de wijken, onder jongeren. Die inzichten betrekken we in ons werk. Niet alleen in onze educatie en via onze cultuurcoaches, maar ook in het artistieke gedeelte, bij het maken van onze voorstellingen.”

Omdat (de voorlopers van) Theater Rotterdam al sinds 2009 intensief contact hebben met scholen, is een duurzame samenwerking ontstaan, ziet Marlou. “Vanuit die duurzame samenwerking met scholen kunnen we nu ook steeds meer andere partners bij onze projecten betrekken en bereiken we mensen in de hele stad. Er ontstaan mooie dingen in de wijken. Mensen leren van elkaar, motiveren elkaar en delen vaardigheden en kennis. Daarmee zijn wij als theater veel relevanter voor de stad dan voorheen. Daar ben ik ontzettend trots op.” ■

ISK: podium voor internationale schakelklassen

Een van de programma's van de cultuurcoaches van Theater Rotterdam jaren met de meeste impact de afgelopen jaren is het ISK-project. Sinds 2018 werkt het theater stadsbreed samen met zes scholen voor voortgezet onderwijs met Internationale Schakelklassen. Hierin zitten leerlingen die nog maar net in Nederland zijn. Zij volgen twee jaar een lesprogramma met veel aandacht voor de Nederlandse taal en cultuur. Na twee jaar stromen ze in een reguliere klas in.

In het ISK-project geeft Theater Rotterdam leerlingen uit de internationale schakelklassen een podium, letterlijk en figuurlijk. Inmiddels zijn er drie voorstellingen geweest met steeds andere leerlingen. De voorstellingen hebben allemaal een thema dat aansluit bij de beleving van de jongeren. Zo heetten het programma en de afsluitende voorstelling van vorig jaar WO/MAN. Leerlingen onderzochten de beelden, verwachtingen en rolpatronen die zij hebben meegekregen van hun ouders, cultuur en maatschappij. Ze gingen op zoek naar antwoorden op vragen zoals hoe dit hen had beïnvloed en hoe ze daar zelf naar keken.

Hoofd educatie van Theater Rotterdam Marlou Stolk: “Het ISK-project is een van de educatieprojecten met de meeste impact. Zowel op ons, wij leren veel van deze leerlingen, als op de jongeren zelf. Door de nieuwe financieringsregeling valt het ISK-project helaas buiten de combinatieregeling vanaf dit jaar. Wij zijn in gesprek met de gemeente om toch mogelijkheden te vinden. En daarnaast financieren we het deels zelf, omdat we het zo'n belangrijk en succesvol project vinden.”

‘Met goede ideeën kan buurtsportcoach zichzelf op de kaart zetten in de stadsdelen van Amsterdam’

Eigenlijk was Idaline Kastelijn belastingadviseur. In 2009, met de komst van de combinatieregeling, werd ze combinatiefunctionaris. Tegenwoordig is ze buurtsportcoach. In die elf jaar is haar werk behoorlijk veranderd.

“Ik wilde meer met sport bezig zijn en mij maatschappelijk inzetten”, vertelt Idaline. Hoewel ze haar werk als belastingadviseur nog steeds hartstikke leuk vond, miste ze beweging. “De enige beweging die ik op een dag kreeg, waren de wandelingetjes naar de koffieautomaat”, zegt ze met een lach.

Idaline schoolde zich als danstherapeut, theaterdocent en trainster ritmische gymnastiek en begon in 2007 voor zichzelf. “Toen kwam die combinatiefunctie op mijn pad. In die tijd was de regeling er net en men was op zoek naar best veel combinatiefunctionarissen.” Idaline begon twee dagen in de week bij Team Sportservice Amsterdam. Later werd dat vier dagen. “Deze baan zorgde voor vastigheid.”

De allereerste werkwijze in Amsterdam hield in dat combinatiefunctionarissen bij een sportaanbieder of school werden ondergebracht. Idaline, die al ritmische gymnastiek gaf bij een turnvereniging, werd als combinatiefunctionaris actief bij deze vereniging. Daar deed ze van alles. Ze gaf lessen, promotielessen in de wijken en op scholen en ondersteunde het bestuur. “Met name door die promotielessen ontstonden er heel korte lijntjes tussen de sportaanbieders, de buurt en de scholen. Het was succesvol, want de kinderen

bewogen met plezier en de sportaanbieders kregen meer leden.”

Keerzijde en verandering

Het intensieve werk van Idaline en haar collega's bij andere sportaanbieders had echter ook een keerzijde. In de praktijk waren de combinatiefunctionarissen gratis kader voor sportclubs, die niet zelden ook bestuurs taken overnamen. “Zo was er minder noodzaak voor de clubs om zelf op zoek te gaan naar nieuwe bestuursleden en kader.” Vaak zorgde de ondersteuning van de combinatiefunctionarissen daarom niet voor versterking van sportaanbieders op lange termijn.

Na de eerste paar jaar veranderde om die reden de werkwijze. Buurtsportcoaches werden steeds minder ingezet om trainingen te verzorgen bij een sportaanbieder. Idaline: “Verenigingsondersteuning bestond en bestaat nog steeds in Amsterdam. Het is nu alleen veel meer vraaggestuurd en op bepaalde thema's. Als blijkt dat clubs een hulpvraag hebben, dan kunnen ze daarbij geholpen worden. Een paar jaar geleden heb ik bijvoorbeeld geholpen met de AVG.”

Amsterdam ging meer inzetten op naschoolse sportlessen. Daarbij kunnen kinderen tien weken lang een sport uitproberen en daarna ging de volgende sport van start. Idaline: “De

naschoolse lessen waren in eerste instantie bedoeld als opstapje naar de sportvereniging. In sommige gevallen werkte dat ook, maar in andere gevallen gingen de naschoolse lessen concurreren met de bestaande sportaanbieders.”

Buurtsportverenigingen

Dat was een lastige situatie, want de samenwerking met de sportaanbieders is ook nodig om het naschoolse sportaanbod op school mogelijk te maken. Veel sportclubs zagen echter dat zij er geen profijt van hadden. “Aan de andere kant zorgden deze lessen na schooltijd er wel voor dat veel kinderen met plezier gingen bewegen, waar ze dat voorheen niet deden. Uiteindelijk is dat wel wat we willen. Zodat kinderen leren dat bewegen leuk is en ze dat de rest van hun leven blijven doen. Dat hoeft natuurlijk niet per se bij een sportaanbieder. Als ze drie keer in de week gaan hardlopen in het Vondelpark en dat leuk vinden, is dat ook prima. Aan de andere kant zijn sportverenigingen heel belangrijk voor het sportlandschap in de stad en in heel Nederland. Die wil je niet wegconcurreren met naschoolse activiteiten.”

Zo kwam het idee om samen met de sportaanbieders buurtsportverenigingen op scholen te starten. Op deze manier ontstond er

toch een doorstroom naar de sportaanbieder. Daarnaast zijn de buurtsportcoaches zich meer in gaan zetten voor goede informatieverstrekking aan de ouders. Idaline: "We willen zoveel mogelijk obstakels om lid te worden van een sportaanbieder wegnemen. We informeren ouders bijvoorbeeld over minimaregelingen in Amsterdam en het Jeugdsportfonds. Ook proberen we ervoor te zorgen dat de laatste les in zo'n naschools blok bij de sportaanbieder is en we proberen ouders daar ook naar toe te krijgen, zodat ze kunnen kennismaken met de sportaanbieder." De sportlessen na schooltijd bestaan nog steeds. Idaline zelf werkt helemaal niet meer bij de individuele verenigingen en het onderwijs. Ze werkt nu aan projecten. Soms in een bepaald stadsdeel, soms Amsterdam-breed. Zo leidde ze vorig jaar een project bij het Bijlmersportpark. Het doel was om meer samenwerking tussen de sportaanbieders op dat sportpark te realiseren. Momenteel is ze betrokken bij het programma 'de assistent'. "Door middel van workshops willen we het pedagogisch sportklimaat verbeteren bij de sportaanbieders. We willen dat alle trainers en coaches in Amsterdam een of meerdere workshops volgen hierin, zodat we een veilig pedagogisch klimaat kunnen waarborgen bij de sportaanbieders. Het project is net gelanceerd", vertelt ze.

Stadsdelen leidend

Het werk van de buurtsportcoaches in Amsterdam is sinds een jaar ondergebracht in het sociale domein. "De cofinanciering komt voor een groot deel ook uit het sociale domein. Er wordt gezocht naar manieren waarop sport en beweging als middel kunnen bijdragen aan problemen in het sociaal domein", zegt Idaline.

In Amsterdam zijn de stadsdelen leidend in waar de focus op komt te liggen. "De buurtsportcoaches voeden de stadsdelen natuurlijk wel. Zij kennen de wijken, de scholen en de sportaanbieders en zien waar de uitdagingen in elke wijk liggen." Idaline noemt een voorbeeld. "Als in een bepaald stadsdeel eenzaamheid onder ouderen een groot probleem

is, dan kan de buurtsportcoach daarop inspelen en bij het stadsdeel met plannen komen om door middel van sport en bewegen die eenzaamheid aan te pakken en daar dan ook

de sportaanbieder bij te betrekken. Sport kan op heel veel terreinen van grote betekenis zijn. Met goede ideeën kan een buurtsportcoach zichzelf op de kaart zetten." ■

Team Sportservice en onderwijs

Idaline Kastelijn is in 2009 begonnen bij Sportservice Amsterdam. Inmiddels is Sportservice Amsterdam onderdeel van Team Sportservice. Die organisatie heeft ruim 300 medewerkers en geeft in bijna twintig gemeenten in Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht uitvoering aan het lokale sportbeleid.

Team Sportservice biedt zes verschillende diensten aan voor het onderwijs:

- Vakleerkracht bewegingsonderwijs: de vakleerkracht verzorgt bewegingsonderwijs op een of meerdere scholen en kan ook activiteiten zoals sportdagen en toernooien organiseren.
- Fit4Kids: In acht tot tien weken is er extra aandacht voor bewegen en gezonde voeding op een school. De lokale buurtsportcoach coördineert beweegactiviteiten onder en na schooltijd. Andere organisaties zorgen voor aanvulling als het gaat om gezonde voeding en sportverenigingen organiseren clinics. Scholen die meedoen aan Fit4Kids ontvangen een beweegkliko met diverse sport- en spelmateriaal. Alle kinderen op de deelnemende basisscholen krijgen een Fit4Kids-paspoort. Hierin verzamelen zij stempels door bijvoorbeeld het eten van fruit, drinken van water en deelname aan sportieve activiteiten.
- Move Mates: Move Mates leidt kinderen uit groep 7 op tot speelpleincoach. Zij organiseren en begeleiden, met behulp van speciale speelpleinkaarten, allerlei beweegactiviteiten op het schoolplein.
- Van schoolplein naar beweegplein: dit is een adviestraject voor basisscholen. Team Sportservice geeft advies over het omvormen van het schoolplein tot een plein waarop de leerlingen gestimuleerd worden te bewegen. Hierbij wordt gelet op de inrichting en stimulering van actief gebruik van het plein.
- Motorische Remedial Teaching (MRT): basisschoolkinderen die moeite hebben op het gebied van sport, bewegen en spelen krijgen extra lessen van de vakleerkracht bewegingsonderwijs met MRT-specialisatie.
- (S)cool on Wheels: een workshop voor kinderen uit groep 7 en 8. Ze leren en ervaren wat het is om te leven en te sporten met een beperking.

Bewegen in 2020

In korte tijd zijn het bewegingsonderwijs, het verenigingsleven en het samen bewegen veranderd. Van elke dag leerlingen, teamgenoten en vriendjes zien, samen spelen, samen leren, was er ineens een anderhalvemetersamenleving waarin iedereen thuisbleef en samen bewegen of bewegingsonderwijs bijna ondenkbaar leek. Als de mogelijkheden tot bewegen beperkt worden, doen we er goed aan om kinderen te enthousiasmeren om (blijvend) in beweging te komen, want kinderen moeten vooral plezier hebben in bewegen. En hoe doen we dat? Met alle beweegprofessionals samen!

“KINDEREN GAAN 11 WEKEN NIET NAAR SCHOOL, MAAR WAAROM Zouden ZE DAN OPHouden MET BEWEGEN IN EN OM DE SCHOOL?”

De creativiteit van deze professionals werd direct zichtbaar in allerlei mooie les-ideeën tot aan beweegbingo's toe. In korte tijd stonden er diverse mogelijkheden tot bewegen met mooie onlineprogramma's. Niet verplicht maar uitnodigend. Alle onlineprogramma's zijn natuurlijk (op lange termijn) absoluut geen vervanging van de gymlessen op school, het bewegen op het plein, in de buurt of op de sportvereniging! Samenspelen en samenwerken zijn van belang voor meerdere vaardigheden binnen het bewegen. Ook is er thuis geen docent, buurtsportcoach of trainer die leerhulp geeft, enthousiasmeert, stimuleert en begeleidt. Wel kunnen we van al het moois dat online is ontstaan, gebruik blijven maken! Zo gaan kinderen 11 weken (schoolvakanties) niet naar school, maar waarom zouden ze dan ophouden met bewegen in en om de school? Er liggen nu mooie handreikingen om het bewegen ook vanuit huis te blijven stimuleren.

Wat deze tijd óók met zich meebrengt, is het gevoel van een gezamenlijke verantwoordelijkheid, het versterken van elkaars kwaliteiten en expertise en het zoeken naar verbinding met als allerbelangrijkste doel kinderen met plezier (goed te leren en) te laten bewegen in en om de school. Vanuit dit inzicht omarmt de KVLO ook de gedachte 2+1+2.

2 uur bewegingsonderwijs, 1 uur specialistisch bewegen en 2 uur breed bewegen en sporten. Met als doel kinderen een leven lang met plezier te laten bewegen. De eerste 2 uur staan voor de vaste uren bewegingsonderwijs (wettelijk verplicht voor iedere basisschool in 2023) en ze staan voor bewegen als doel. De +1 staat voor meer en/of specialistisch bewegen zoals bewegend leren, MRT, talentklassen of de dynamische schooldag. Hierin is bewegen het middel of maatwerk. De +2 staat voor meer bewegen en sporten en gaat om breed bewegen bij bijvoorbeeld een sportvereniging of via naschools sportaanbod en plein- of buurtactiviteiten.

Jorieke Steenaart, KVLO

Namens KVLO en Wij Buurtsportcoaches willen wij graag samen met alle beweegprofessionals de verbinding maken en versterken om gezamenlijk invulling te geven aan deze 2+1+2 waardoor wij kinderen met plezier kunnen laten en leren bewegen in en om de school.

Noteer in je agenda!

KVLO / Wij Buurtsportcoaches webinar 2+1+2 25 januari 2021 van 16:00-17:00 of kijk deze terug via wijbuurtsportcoaches.nl.

Wij Buurtsportcoaches

Wij Buurtsportcoaches is het landelijke netwerk voor alle sport- en beweegprofessionals die onder de Brede Regeling Combinatiefuncties vallen. Wij zijn een netwerk voor en door buurtsportcoaches. Wij staan voor kwaliteit en professionaliteit. Dat doen we door:

- Ervoor te zorgen dat buurtsportcoaches van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen inspireren door (digitale) ontmoetingen te faciliteren;
- Met buurtsportcoaches en betrokken partijen een basishnorm voor kwaliteit vast te stellen;
- Volwaardige gesprekspartner te zijn voor het ministerie van VWS, opleiders en andere stakeholders waarbij we de belangen van de beroepsgroep vertegenwoordigen.

Even voorstellen

Om nog beter in te spelen op de vraag vanuit het speelveld en het realiseren van onze doelen heeft Wij Buurtsportcoaches diverse kennisteams actief. In de kennisteams zitten buurtsportcoaches vanuit heel Nederland, die met hun passie, kennis en ervaring de brug slaan tussen praktijk en beleid.

De kennisteams zorgen voor kennisdeling en -verbreding (onder andere op het gebied van vernieuwingen) binnen het thema of doelgroep. Ze werken hierin samen met partners. Ze zijn de schakel tussen landelijke kennis- en productontwikkeling en regionale/ lokale uitvoering. Daarnaast geven de kennisteams gevraagd en ongevraagd advies aan het bestuur van Wij Buurtsportcoaches.

Het kennisteam komt graag met jou in contact. We willen weten waar jij behoefte aan hebt en welke succesverhalen je te delen hebt met collega's.

We vinden het belangrijk om met jou in verbinding te staan, dus haak aan bij het landelijk netwerk Wij Buurtsportcoaches, en draag je steentje bij aan de kennisteams waar jij je verbonden mee voelt.

Kijk voor meer info op onze website op de tegel van de kennisteams: www.wijbuurtsportcoaches.nl.

Heb je vragen of leuke succesverhalen m.b.t. een van de thema's waarvoor we een kennisteam hebben opgericht? Mail naar info@wijbuurtsportcoaches.nl

AANVOERDERS KENNISTEAMS

**KENNISTEAM VAARDIG
IN BEWEGEN: ROY KANT**

**KENNISTEAM OUDEREN:
ARJAN JANSEN**

**KENNISTEAM PREVENTIE/
GEZONDHEID:
RINSKE BAKKER**

**KENNISTEAM 0-4 JAAR:
NOORTJE VERSTEEGEN**

**KENNISTEAM JONGEREN:
STEFFEN VAN DER POL**

**KENNISTEAM BUITEN-
SPELEN: ANNE BAKKER**

SAMEN LEREN!